

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE GEMEENTE DORDRECHT - DORDTSE DINSDAG, D.D. 4 april 2023

Vergaderzaal 1 - Johan de Witt - 16:00

1. Agenderingsverzoek Gewoon Dordt Bestemmingsplan Binnenstad en Schil

Voorzitter Mevrouw Boom-Vos
Commissiegriffier: De heer Boom
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Mevr. Koene (Gewoon Dordt)
Dhr. De Haas (senior planjurist)
Mevr. Van Middendorp (junior planjurist)
Mevr. Prins (planjuridisch adviseur)
Mevr. Verveer (senior planjurist)

Portefeuillehouder: wethouder M.D. Burggraaf

De voorzitter: Goedemiddag, beste mensen wij zijn hier bijeen vanwege een agenderingsverzoek van Gewoon Dordt over het Bestemmingsplan Binnenstad en Schil. Ik heet jullie allemaal hartelijk welkom en jullie, dat zijn de commissie- en raadsleden, dat zijn onze gasten, dat zijn de belangstellenden en ook de belangstellenden thuis. Dit is niet echt een officiële commissievergadering maar meer een zogenaamde benen-op-tafel-gesprek. En dat betekent, dat is mij ingefluisterd, dat een voorstelrondje niet nodig is, maar het lijkt mij wel praktisch dat de mensen die daar zitten, want die zullen voor velen onbekend zijn, zich wel even voorstellen dus ik wil jullie even verzoeken om één voor één het knopje in te drukken en je voor te stellen.

De heer De Haas: Mijn naam is Peter de Haas, ik ben senior planjurist juist bij de gemeente, al dik veertig jaar, blijf er ook niet zo gek veel lang meer, dus mijn collega's heb ik voor een deel meegenomen. Het is niet het hele team, maar wel een belangrijk deel ervan. Ze stellen zichzelf voor.

Mevrouw Van Middendorp: Mijn naam is in Yvette van Middendorp en ik ben sinds twee jaar werkzaam bij gemeente Dordrecht als planjurist.

Mevrouw Verveer: Ik ben Vanessa Verveer, ik ben senior planjurist en werkzaam bij de gemeente Dordt sinds 2006, maar als planjurist sinds 2016.

Mevrouw Prins: Ik ben Joyce Prins en ik werk hier bijna net zolang er Peter, maar nu vijf jaar als planjurist. En daarvoor heb ik bij Stedenbouw gewerkt.

De voorzitter: Dank u wel. Deze vergadering is dus op verzoek van Gewoon Dordt. De aanleiding kunnen vragen zijn over de bestemmingsplannen in de binnenstad, een schil. En die vragen die jullie mogen stellen, die mogen ongeveer over van alles gaan en zich

bijvoorbeeld richten op de vertaling van de oude stedenbouwkundige bepalingen uit bouwverordening naar het nieuwe bestemmingsplan. Mevrouw Koene.

Mevrouw Koene: Ja voorzitter, even voor de goede orde. We hadden expres om een benen-op-tafel gevraagd die niet uitgezonden zou worden, dat wordt dus nu wel uitgezonden, omdat mensen zich dan vrijer voelen om vragen te stellen enzovoort. Dus ik hoop dat Clark gevonden kan worden of zo, dat de stekker eruit kan. Nou ja, niet zo rigoureuus als het klinkt. Niet zo gebruiken als ...

De voorzitter: De rest van de commissie kan zich vinden in het verzoek van mevrouw Koene? Want daar gaan we natuurlijk met z'n allen over.

Mevrouw Koene: Voorzitter, zo hebben wij het agenderingsverzoek ingediend, voor een benen-op-tafel-sessie. Dat is dus iets wat niet uitgezonden wordt.

De voorzitter: Dank u zeer. Mijn geheugen is drie jaar wat dit betreft. Ik heb het nooit eerder meegemaakt, dus enige omissie in mijn kennis. Maar ik geloof u op uw woord, want u bent zeer ervaren. Je bent Clark aan het zoeken? Zullen we heel eventjes wachten, denk ik. Nee, maar ik kan me er wel wat bij voorstellen. En eigenlijk, als de afspraak is bij benen-op-tafel dan zenden we niet uit, dan moeten we ook niet uitzenden. Zo simpel is het. En ik heb net van de ambtenaar daar gehoord dat hij ook nog misschien wel een reden had om hem niet te laten uitzenden. Dus prima, wachten we eventjes.

3. Vragenhalfuur

Voorzitter: De heer Schalken - den Hartog

Griffier: Mevrouw Wepster

De voorzitter: Goedenavond, allemaal welkom bij dit vragenhalfuur al maak ik me sterk dat we daar geen half uur over gaan doen, want er is maar liefst één vraag aangemeld. Voordat we daaraan beginnen wil ik toch een aantal fracties die niet aan tafel zitten, die dat misschien wel zouden willen, de gelegenheid geven. Omdat, we hebben natuurlijk de afspraak dat dat altijd kan, aangezien een aantal fracties ook met meer dan één hier aan tafel zit. Maar houd dat met elkaar vooral in de gaten, dat dat goed gaat.

...' (Buiten microfoon)

De voorzitter: Dat kan zomaar. En de vraag die is binnengekomen, is binnengekomen van de heer Van der Meer van GroenLinks en die gaat over de bomenkap bij het koetshuis. En ik heb me laten vertellen dat de heer Van der Linden degene die deze vraag gaat beantwoorden. Klopt dat? Dan geef ik u straks de gelegenheid, maar uiteraard geef ik eerst even de heer Van der Meer de gelegenheid om zijn vraag toe te lichten.

De heer Van der Meer: Ja, dank wel voorzitter. Door een aan het college en raad gerichte brief van de Bomenridders zij wij geattendeerd op de kap van elf bomen bij het koetshuis van het Weizigtpark. Dat is, constateren, wij conform de plannen die door de raad voor het Weizigtpark zijn vastgesteld. Niettemin voelen wij wel mee met de kritiek die de Bomenridders naar voren brengen. En dat brengt ons op de volgende vragen. Hadden

we het besluit om deze bomen te kappen in deze tijd niet moeten heroverwegen in het licht van de klimaat- en biodiversiteitscrisis, de wens om zoveel mogelijk bomen te behouden en de wens van meer groen in de stad? Ten tweede, bent u het met ons eens dat het argument, dat het koetshuis een stedelijke uitstraling moet hebben, bij nader inzien A een zwak argument is, want waarom moet in een park wat Weizigt heet, een stedse uitstraling worden gerealiseerd? En B, geen reden is om bomen te kappen, want we willen immers meer groen in de stedelijke uitstraling? Derde vraag is op welke wijze en waar worden gekapte bomen gecompenseerd? Kan dat bijvoorbeeld ook gewoon weer op dezelfde plek? Dank u wel.

De voorzitter: Wel bedankt voor uw vraag. De heer Van der Linden dus met zijn antwoord.

De heer Van der Linden: Ja, dank u wel. Drie duidelijke vragen die ook al een beetje een what if-karakter hebben. Want hadden we dit besluit niet moeten heroverwegen? Als ik even heel flauw doe, en dat doe ik eigenlijk nooit, zelden, maar we hebben natuurlijk in september een debat gehad over een besluit wat u als raad unaniem, net niet met applaus maar wel unaniem, genomen heeft. En dat debat heeft geleid tot een aantal moties, ook een aantal afspraken en ook tot een aantal afspraken over de toekomst. Maar hadden we dit besluit niet moeten heroverwegen? Dat is dus gebeurd in september in het debat. En dan is het aan mij als wethouder eigenlijk opnieuw de opdracht om het plan uit te voeren. Dat is twee keer besproken, twee keer met grote meerderheid, eerste keer unaniem. Dus die heroverweging heeft plaatsgevonden op uw verzoek, die heeft geleid tot een herbevestiging van de afspraken. Maar ik kan er nog steeds zelf achterstaan, want als je op gaat tellen wat we aan het doen zijn, ik ga even een paar getal noemen en eventjes ook hoe dit tot stand gekomen is. We hebben eind '21, begin '22, overleg gehad met de Bomenridders over die aanvraag voor de kapvergunning, 117 bomen ging het toen om. Die vergunning is om 18 februari 22 verleend en er zijn ook geen bezwaren tegen gemaakt. Daarna hebben we natuurlijk de discussie gehad als gevolg van de aankondigingen in de zomer in het park zelf. Die hebben geleid tot het handhaven van 46 bomen en de kap van 71, waarbij bij sommige ook de stam is blijven staan. En bij die kap van die 71 horen ook de bomen voor Weizigt, dat zijn trouwens zes perenleibomen, vier dakplatanen en een haagbeuk, zo is het, en in totaal komen daar nog 145 terug. Dus er komen heel veel meer bomen terug dan wat er weggehaald is. Het ontwerp van het park en ook het ontwerp van het pleintje voor het koetshuis, dat wordt een shared space-gebied en dat verhoudt zich slecht tot het handhaven van deze bomen. Dus dat is indertijd zo afgesproken en ook en ook uitgevoerd. In het kader van de discussie over biodiversiteit, er komen esdoorns terug die meer in het kader dan het handhaven van deze perenleibomen. Dus al met al sta ik nog steeds achter het door u genomen besluit en denk ik dat we al met al heel veel gelegenheid hebben genomen om deze discussie twee keer te voeren. Tot zover, dank u wel.

De voorzitter: Ik zie de heer Van der Meer zijn vinger opsteken, dat hij nog wat aanvullend wil vragen.

De heer Van der Meer: Korte aanvullende vraag. Ik heb niet bedoeld te zeggen dat het college of de wethouder iets verkeerd gedaan heeft. Want dat is inderdaad allemaal in overleg gebeurd en conform de besluiten. Waar onze vraag natuurlijk in wezen om gaat is, van moeten we niet geleidelijk aan toch op een andere manier over dit soort zaken

gaan nadenken? Omdat we toch steeds meer geconfronteerd worden met de problemen die ik net genoemd heb,

De heer Van der Linden: Moeten we niet anders gaan nadenken? Nee precies, nee maar ik bespeur ook geen verwijten in de richting van het college als zodanig. Ik denk dat de aanpak die we hebben gekozen indertijd, in '15, '16, om het park opnieuw tegen het licht te houden met alle discussies die we toen gehad hebben over en veiligheid, en bereikbaarheid, en de behoefte aan meer toegankelijkheid, enzovoorts. Dat is een goede discussie geweest en die zouden we desgewenst nu bij een ander park weer zo kunnen voeren. Daarbij zou je net zoals in '15, '16, '17 bij het Weizigtpark gebeurd is, opnieuw heel erg sterk gaan letten op, nu we toch bezig zijn met zo'n park, en er zijn meer parken die een keer weer aan de orde kunnen zijn, zou je dezelfde vraag stellen. Ook ten aanzien niet alleen van veiligheid en bereikbaarheid of gebruikskwaliteit van zo'n park, maar ook over biodiversiteit. En hoe je er ook tegenaan kijkt, tegen het weghalen van oude bomen en het vervangen door andere bomen, de biodiversiteit zal er doorgroeien, zal toenemen. Dus op die manier zou ik eigenlijk hetzelfde proces wel weer gaan doorlopen. Ik schat wel in, met veel meer aandacht, veel meer expliciete aandacht, voor wat in de wijk doet. Daar hebben we het natuurlijk ook over gehad in september. We hebben heel veel aandacht besteed, met mensen die daar veel verstand van hebben, aan het ophalen van geluid uit de wijk en dat ook verwerken in ontwerp en definitief ontwerp. Achteraf kunnen we wel constateren dat het opnieuw vragen heeft opgeroepen, zeker omdat je een paar jaar verder bent. Daar hebben we denk ik de afspraak over gemaakt dat we daar concreter en veel meer met de vinger aan de pols op gaan letten bij nieuwe projecten. Dus inhoudelijk zou je denk ik op dezelfde conclusies kunnen uitkomen, afhankelijk van het gebied. Maar kijkend naar de manier waarop je participatie langjarig volhoudt en communicatie beetpakt, zal het wellicht anders zijn.

De voorzitter: Goed, dat was een uitgebreid antwoord. Dank u wel. Ik zie je ook geen andere vingers omhoog gaan die hier nog op in willen haken. Dan is deze vraag daarmee denk voldoende beantwoord. Dank u voor de vraag, dank u voor uw antwoord en ik sluit deze vergadering voor het vragenhalfuur.

4. Raadsinformatiebrief over Samenwerking met Rijkswaterstaat Kaderrichtlijn Water Hel- en Zuilespolder - Raadsinformatiebrief

Voorzitter: Mevrouw Stolk
Raadsgriffier: De heer Boom
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:
Dhr. De Feijter (ChristenUnie/SGP)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. Katif (Beter Voor Dordt)

Dhr. Van der Kruijff (CDA)
Dhr. Kuhlmann (VVD)
Mevr. Lammens-Oostdijk (VVD)
Dhr. Van Leeuwen (Forum voor Democratie)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Safranti (DENK)
Dhr. Van der Spoel (PvdA)
Dhr. Tutupoly (Op ons Eiland)
Dhr. De Vries (VSP)

Portefeuillehouder: Wethouder T.F. de Jonge

Ambtelijke ondersteuning: dhr. Van Hasselt, mevr. Kelder

Overige aanwezigen: dhr. Fiaschi-van der Est, dhr. Gast, dhr. Van Gogh, Mevr. Groot, dhr. Langenberg dhr. Mondeel, dhr. Nouzari, dhr. Verweerd

De voorzitter: Goedenavond, dames en heren, welkom, raadscommissieleden, wethouder De Jonge namens het college. Ook de mensen thuis en op de publieke tribune van harte welkom. We hebben vanavond een raadsinformatiebrief Samenwerking met Rijkswaterstaat Kaderrichtlijn Water Hel- en Zuilespolder. We zijn, nee ik ga het eerst even anders doen. Ik ga eerst even vragen om iedereen zich even voor te stellen. Dat is even voor het geluid. Ik begin links van mij.

De heer Boom: Hessel Boom, commissiegriffier vanavond.

De heer Nouzari: Ehsan Nouzari, omgevingsmanager Rijkswaterstaat

Mevrouw Kelder: Ellen Kelder, opgavemanager Groenblauwe Stad, gemeente Dordrecht.

Mevrouw De Jonge: Tanja de Jonge, wethouder.

De heer De Vries: André De Vries, VSP.

De heer De Feijter: Bart De Feijter, ChristenUnie/SGP

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De heer Kuhlmann: Dordtse VVD.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Jeanine Lammens, Dordtse VVD.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De heer Safranti: Mehmet Safranti, DENK Dordrecht.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks

De heer Van der Kruijff: Wim Van der Kruijff van het CDA.

De heer Katif: Jacques Katif, Beter Voor Dordt.

De heer Tutupoly: Gersom Tutupoly, Op ons Eiland.

De heer Van Leeuwen: Van Leeuwen, Forum voor Democratie.

De heer Van der Spoel: Wout van der Spoel, PvdA.

De heer Verweerd: Ik ben een gast, Verweerd is de naam en ik woon naast de Zuilespolder.

De heer Gast: Mijn naam is Gast en ik ben gast vanavond.

De voorzitter: Dank. Vanavond hebben wij een beeldvormende sessie, wat ik al aangaf. Uiteraard welkom ook aan de gasten en de ambtelijke ondersteuning, mevrouw Ellen Kelder programmamanager, de heer Sven Langenberg clustermanager Wijken, de heer Jelle Van Gogh beleidsadviseur Recreatie, de heer Sjoerd Fiaschi-van der Est adviseur Natuur, de heer Xavier van Hasselt adviseur Werving en Taxatie bij de gemeente Dordrecht, de heer Ehsan Nouzari namens Rijkswaterstaat, mevrouw Susanne Groot namens ingenieursbureau BWZ en de heer Herman Mondeel namens ingenieursbureau Witteveen+Bos. Daarnaast welkom aan de insprekers de heer Verweerd die nu met een nieuwe bijdrage wil in komen spreken en de heer Ron Gast die ook gast is vanavond namens Water Natuurlijk Hollandse Delta. Daarnaast zijn er bij de stukken, de beantwoording van de technische vragen naar aanleiding van de beeldvormende vergaderingen en een memo van het JKC aan de stukken toegevoegd. Dan de toelichting en de reden van de vergadering van vanavond. Op 24 januari en 21 februari hebben reeds twee beeldvormende vergadering plaatsgevonden over de raadsinformatiebrief. Naar aanleiding van de laatste vergadering op 24 februari zijn er een aantal technische vragen gesteld, die nog onbeantwoord zijn.

Beter Voor Dordt wil graag meer informatie van Rijkswaterstaat over de keuze waarom er voor de Hel- en Zuilespolder is gekozen, en niet voor andere gebieden. De SP wil graag een derde externe partij laten spreken die een reflectie kan geven op enerzijds het verhaal van Rijkswaterstaat en anderzijds het verhaal van de heer Verweerd omtrent de getijdenstromen in het gebied. GroenLinks wil graag een reflectie van Rijkswaterstaat op het verhaal van de heer Verweerd omtrent de ontwikkeling van getijdestromen van Rijkswaterstaat en daarnaast wil GroenLinks een meer uitgebreid antwoord op de klappen die het gebied moet opvangen die ten opzichte van de huidige situatie als de plannen worden doorgezet, met name wat er verdwijnt aan recreatiecapaciteit. Daarnaast wil GroenLinks ook horen welke compensatiemogelijkheden er bestaan voor belanghebbenden in het gebied. Gewoon Dordt wil meer informatie over de vraag waar de trekvogels heen gaan als dit plan wordt doorgezet en Gewoon Dordt wil meer informatie waar de juridische Europeesrechtelijke verplichting om de Kaderrichtlijn Water te implementeren staat en te vinden is. Naar aanleiding van deze vragen vindt vanavond een rondetafelgesprek plaats waar deze vragen aan bod kunnen komen en beantwoord

kunnen worden door verschillende experts. In dit gesprek zal de heer Verweerd en de heer Gast ook de gelegenheid krijgen om in te spreken. Voordat we verder gaan, geef ik eerst het woord voor een toelichting op het gehele proces, en dat is mevrouw Kelder. Die geef ik dan nu even het woord. Gaat uw gang.

Mevrouw Kelder: Dank u wel, voorzitter. Goedenavond, ik ben heel blij dat ik het kan toelichten. Waarom zijn we dit gestart vanuit college? Het is heel belangrijk om te realiseren, we zitten hier op een eiland wat in de Biesbosch ligt en de Biesbosch is een bijzondere natuur, uniek in Europa, internationaal. Daar kom ik later op terug, wat dat is. We hebben de afgelopen twee keren gehoord dat de ombouw naar, van een geliefd agrarisch en recreatiegebied naar een zoetwatergetijdennatuurgebied een enorm verlies is. Niet alleen voor het gebied zelf, maar ook voor de belanghebbenden die daarin zitten. Wisten we dat niet, dan hebben we het echt met insprekers nadrukkelijk meegekregen en het is heel belangrijk om dus toe te lichten waarom we er toch mee aan de gang zijn gegaan. Nogmaals als dat vanuit het Europa, dus daar zijn vragen over gesteld in hoeverre dat afdwingbaar is, wordt gevraagd om te doen, waar Rijkswaterstaat de opdracht heeft, dan hebben wij daaraan meegewerkt om te kijken of dat ook kan passen. De voorkeur is de Hel- en Zuilespolder, maar vanuit het college hebben we altijd ingezien dat alleen de Hel- en Zuilespolder alleen maar verlies eigenlijk lijdt. Dat hebben we ook begrepen van de afgelopen twee keer dus die ombouw is niet iets wat, het verlies van struinpaden, het is niet per se wandelpaden maar een heel ander gebied, de struinpaden, de koeien, dat geeft een gevoel een emotie die heel belangrijk is en waar je niet lichtvaardig over kan beslissen. En waarom dan toch, omdat eigenlijk de natuur, de ecologische natuur ook belangrijk is. En daar hebben wij naar gezocht, hoe wij eigenlijk de natuur in Hel- en Zuilespolder kunnen ombouwen, maar de intentie is altijd nadrukkelijk geweest, dat staat ook in de raadsinformatiebrief, dat we heel erg graag, en eigenlijk alleen maar, dit willen doen als niet alleen de gemeente die verantwoordelijkheid neemt om ons internationaal prachtige zoetwatergetijdegebied in stand te houden. Want de natuur is gewoon slecht, de ecologie is slecht in dit gebied, maar dat andere overheden op dit eiland daar ook aan meewerken. En de afgelopen tijd heb ik nadrukkelijk ingezet om te zoeken naar, kunnen ze allemaal meewerken? Staatsbosbeheer heeft nu aangegeven dat ze mee willen werken. Ook een ministerie van LNV, de provincie Zuid-Holland en het waterschap Hollandse Delta. En daarmee willen we eigenlijk op zoek naar hoe kunnen we de beleving van een agrarische polder, bijvoorbeeld de Otterpolder, ook weer openstellen? Niet weer openstellen, maar openstellen. En dat niet zomaar maar ook met in gedachten dat je ook daar natuur en recreatie in balans moet hebben. Dus deze onderdelen zijn nadrukkelijk erbij en wat we ook nadrukkelijk hebben gehoord, is dat er een onafhankelijk expert moet komen om te kijken hoe we dit traject ook verder kunnen brengen. Dus als de keuze is dat we vanuit het college de ruimte krijgen om hiermee door te gaan, dan is het ten eerste heel belangrijk dat we de belanghebbenden, de ondernemers uit het gebied, daarin ruimhartig willen compenseren en daar nadrukkelijk een rol in spelen samen met Rijkswaterstaat om daarop toe te zien. We willen heel graag dat, als het niet vanavond voldoende is, dat we dus een expert in de arm nemen om dit onafhankelijke verhaal ook goed in beeld te brengen. En als laatste willen wij heel graag laten zien hoe we het gebied groter kunnen maken en dat wat verloren gaat aan recreatie en eventueel natuur, hoe we dat op andere plekken kunnen versterken in het gebied. Zodat uiteindelijk, het verlies van de polder kan niet weg worden genomen, maar de

mogelijkheden voor recreatie en natuur, daar zet ik echt honderd procent op in. Dat is het aanbod. Ik denk dat het heel belangrijk is dat we als college, en daarmee de ambtelijke organisatie, aan de slag gaat om deze drie punten nadrukkelijk op te pakken. En het voorstel is om dan na de zomer te laten zien wat daaruit is gekomen.

De voorzitter: Dank, mevrouw Kelder. Ik stel voor om geen politieke vragen te gaan stellen, maar echt verhelderende vragen nog eventjes aan de ambtenaar. Zeg ik nou iets gek? Nee. Volgens mij was u als eerste mevrouw Lammens, gaat uw gang.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Voorzitter, ik heb even een vraag aan mevrouw. Zou u het op papier willen zetten? Dat we duidelijk kunnen lezen allemaal wat u wat de plannen zijn. En mijn vraag is ook, hoe zit het met, ik weet niet of u er al antwoord, hoe zit het met de koeien zit en de schapen en alles? Hoe het daarmee zit.

Mevrouw Kelder: Terechte vraag. Dat weten wij niet in detail omdat het eigenlijk het makkelijkste is als we kunnen samenwerken om dat dan ook samen met Rijkswaterstaat op te pakken. Dat is misschien een gek antwoord, maar dat is wel zoals het er voorstaat, ja. Dus wij kunnen echt op het moment dat wij kunnen samenwerken, kunnen we deze dingen ook gaan bekijken.

De voorzitter: Is misschien geen gek antwoord, maar misschien wel een politiek iets waar jullie straks een keuze in kunnen maken.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Het is nog niet bekend. Nog niks over koeien en alles bekend dus? Nee.

De voorzitter: Wie mag ik? De heer Portier, gaat uw gang.

De heer Portier: Even een vraag. U zegt dat we de schade aan de polder niet kunnen voorkomen, maar dat we wel kunnen compenseren. Betekent dat er helemaal niet meer gezocht wordt naar alternatieven waarbij het onderwaterzetten van deze polder niet gedaan wordt.

De voorzitter: Mevrouw Kelder.

Mevrouw Kelder: Ja, dat is een vraag voor Rijkswaterstaat.

De voorzitter: Die bewaren we dan zo even voorin het gesprek met rondetafelgesprek, zullen we maar zeggen. Misschien kunt u die dan dadelijk nog een keer herhalen. Mijnheer Van der Meer, GroenLinks, gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Ik heb ook een vraag aan mevrouw Kelder. De eerste is of zij wat explicieter kan aangeven wat de vraag aan de onafhankelijke deskundige, vraag of vragen aan de onafhankelijke deskundige zouden zijn. En de tweede is, heb ik het goed begrepen dat u gezegd hebt dat Staatsbosbeheer bereid is om mee te werken en bijvoorbeeld over de Otterpolder toegankelijk maken daarvan dat soort dingen te spreken? Heb ik dat goed begrepen?

De voorzitter: Mevrouw Kelder.

Mevrouw Kelder: Nou, u heeft in ieder geval heel goed begrepen dat dat mijn intentie is. Maar ze hebben daar niet nog toezegging over gedaan. Maar ze weten precies wat er aan de hand is. Dus ze hebben nadrukkelijk toegezegd om hierin samen te werken, ja.

De voorzitter: Dan de heer Van der Kruijff, CDA.

De heer Van der Meer: Sorry, mijn andere vraag is nog niet beantwoord.

De voorzitter: Neem me niet kwalijk. Kunt u daar ook nog antwoord op geven? Over de onafhankelijke deskundige.

Mevrouw Kelder: Ik hoop dat de raadscommissie daar wat pointers voor kan geven.

De voorzitter: Dan de heer Van der Kruijff, gaat uw gang.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, een andere vraag. U gaf aan ook met Staatsbosbeheer onder andere in gesprek te zijn om mee te willen werken. Nou hebben wij de afgelopen periode vaak ook al met Staatsbosbeheer, ik zeg ook maar een beetje, als raad in de clinch gelegen over de Viersprong en daar wat recreatie kunnen toepassen. Bent u bereid dat ook in het pakket mee te nemen?

De voorzitter: Mevrouw Kelder.

Mevrouw Kelder: Als het mij goed afgaat, wel.

De voorzitter: Wie van de commissie hebben er nog vragen? Nee? Dan gaan we. De heer Kuhlman, gaat uw gang, VVD.

De heer Kuhlmann: Dank voorzitter. We horen nu wat mij betreft echt een aantal nieuwe elementen in dit gesprek die ook van buiten, buiten het second-gebied van de Hel- en Zuilespolder zijn. Dus ik denk dat het heel goed is als u die inderdaad op papier zet en zo gedetailleerd mogelijk, dan kunnen we dat meenemen in onze beraadslaging. Want ik weet niet hoe het voor anderen is, maar voor mij is dit nu een heel nieuw onderdeel en is het lastig om nu daar meteen heel concreet op te kunnen reageren.

De voorzitter: Helder. Maar volgens mij had mevrouw Kelder daar al een toezegging opgedaan hoor. Goed, dan gaan we verder. Als er geen vragen meer zijn. Dan geef ik graag het woord aan de eerste inspreker, dat is de heer Ron Gast. U heeft vijf minuten, dus ik zou zegge, gaat uw gang.

De heer Gast: Dank u wel, voorzitter en leden van de raad. Ik hoop dat ik die vijf minuten helemaal niet nodig heb om u te laten zien dat het een hele belangrijke stap is, niet alleen voor de gemeente Dordrecht, maar ook een belangrijke stap voor het waterschap en een belangrijke stap vooruit Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer. Want wat is er aan de hand? Ik zit in het bestuur van de waterschapspartij Water Natuurlijk, wij maken deel uit van de verenigde vergadering van het waterschap Hollandse Delta en u heeft al gehoord dat Hollandse Delta meedoet in dit project. Dat heeft ermee te maken dat

Hollandse Delta voor het binnenwater verantwoordelijk is inhoud te geven aan de Kaderrichtlijn Water en Rijkswaterstaat moet het voor het buitendijkse deel. En Rijkswaterstaat staat nog aan de lat voor een opdracht, dat heeft u ook in de stukken kunnen lezen. Rijkswaterstaat is verplicht nog een stuk in het getijdegebied te realiseren en in Sliedrechtse Biesbosch en de Dordtse Biesbosch is vervolgens afgestruind. In het verleden heeft men al eerder gekeken van wat de mogelijkheden waren en men is uitgekomen op de Hel- en Zuilespolder. Als Water Natuurlijk zijn we er heel blij mee dat dat het nu in een beeld is omdat het niet alleen een vergroting is van het getijdegebied, maar ook omdat het daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. In heel Nederland is de Kaderrichtlijn Water een discussiepunt van of het allemaal op tijd gereed kan komen. Als je nu de planning ziet en de vertegenwoordigers van de eigenaars en de gebruikers, dan is het zeker mogelijk om in 2024 te starten in een 2027 klaar te zijn. En dat is de Europese eis. Wij zullen vanuit het waterschap, onze partij Water Natuurlijk, gewoon alles ondersteunen. We hebben de stukken ook doorgenomen. Wij kwamen tot de conclusie dat in hoofdlijnen wij met de beantwoording van Rijkswaterstaat goed uit de voeten kunnen. Natuurlijk zullen er altijd details blijven die nog nader aan het licht moeten komen en duidelijker moeten kunnen worden, maar ik zou ervoor willen pleiten dat in een aparte besluitvormingsronde te doen en in dit project vooral het college de ruimte te geven dit plan uit te voeren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Gast. U mag nog heel even blijven zitten. Zijn er vragen aan de inspreker? De heer Portier, gaat uw gang.

De heer Portier: Ik vroeg me af, er zijn mensen die zich sterk ongerust maken over het afnemen van de getijden in de Sliedrechtse Biesbosch, die nu tussen de 75 centimeter 1,5 meter bedraagt. Hoe schat u dat in? Maakt u zich daar geen zorgen over? Of denkt u dat het een onzinverhaal is?

De voorzitter: Mijnheer Gast.

De heer Gast: De plannen die in het verleden altijd zijn gemaakt voor de andere delen in de Sliedrechtse Biesbosch, die zijn altijd uitgegaan van rekenmodellen en af en toe moet je rekenmodellen gaan bijstellen. In welke mate dat hier in dit geval nodig is, daarvan ben ik niet op de hoogte. Maar ik vertrouw erop dat de rekenmodellen van Rijkswaterstaat nog steeds kloppen. En dat als zij het als een belangrijk onderwerp zien en de mogelijkheden zien, dan vertrouw ik erop dat dat het gewoon gaat lukken.

De voorzitter: Aanvullend, even via de voorzitter.

De heer Portier: Voorzitter. Maar u heeft geen cijfers gezien over de afname van getijden in de Sliedrechtse Biesbosch.

De heer Gast: Afname van het getij is natuurlijk van meerdere zaken afhankelijk, namelijk hoe je het ook in de rest van de Zuid-Hollandse Delta en de Zeeuwse Delta tot ontwikkeling laat komen. Op dit moment heb ik geen andere informatie. Komt bij, ik ben gepensioneerd en ik zit niet meer achter de computer zelf, dus ik kan niet meelesen.

De voorzitter: De heer Van der Meer, GroenLinks, gaat uw gang.

De heer Van der Meer: De heer Gast zei dat het waterschap verantwoordelijkheid heeft voor de Kaderrichtlijn Water binnen de dijken, laat ik het maar zo zeggen, en Rijkswaterstaat buiten de dijken. Is daar een wisselwerking tussen? Want er wordt nu een dijk doorgebroken in de plannen. Dus heeft het waterschap, merkt die iets van de plannen van Rijkswaterstaat? Of is dat echt onafhankelijk van elkaar?

De heer Gast: De besluitvorming is echt onafhankelijk van elkaar, maar het zijn natuurlijk goede burens en als je het over de schutting heen gooit, komt het bij de burens terecht.

De heer Van der Meer: Ja, het ging mij niet over de onafhankelijkheid van de besluitvorming, maar over gewoon of het water dat van de ene overheid naar de andere overheid stroomt. Om het maar even zo te zeggen.

De heer Gast: Een van de duidelijkste voorbeelden dat men elkaar kon vinden, dat was bij de Nieuwe Dordtse Biesbosch waarbij er water uit de Nieuwe Merwede werd gepompt naar de Biesbosch polders.

De voorzitter: Ik kijk nog even de commissie rond. Zijn er nog? U krijgt dadelijk het woord.

'...'
(Buiten microfoon)

De voorzitter: Nee, dat kan ik helaas niet toestaan, dat moet u dan even in uw eigen woord doen, u bent inspreker en dat is niet dat u vragen kan stellen. Het is niet om heel vervelend te doen, maar dat zijn nou eenmaal principiële regeltjes. Daar moet ik me ook als voorzitter aan houden. Wie van de commissie? Ik kijk nog even rond. De heer De Vries van de VSP, gaat uw gang.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. Waarom heeft u zo'n blind vertrouwen in Rijkswaterstaat? En waarom vertrouwt u niet mijnheer Pijpers.

De voorzitter: Gaat u gang?

De heer Gast: Heel simpel, ik heb veertig jaar ervaring met Rijkswaterstaat. En de belangrijkste vertegenwoordiger vroeger in dit gebied was Jan Coolen, hij is helaas overleden, maar hij was de deskundige. En als Jan zei dat het goed was, dan was het goed.

De voorzitter: Helder, dank u wel. Ik kijk nog even rond naar de commissie. Nee, geen vragen. Dan gaan we, ja u mag plaatsnemen op de publieke tribune. Ja, u wacht nog eventjes wat uw buurman zegt. Dan geef ik het woord aan de tweede inspreker, dat is de heer Verweerd. En ook u krijgt vijf minuten. En het mag geen herhaling zijn van wat de heer Gast zei. Gaat uw gang.

De heer Verweerd: Vijf minuten gaat lukken dit keer. Geen spannende dingen, zoals de vorige keer, om te beginnen een rectificatie. Ik word in verschillende kanalen de sluiswachter van de Helsluis genoemd, ik ben wel sluiswachter maar ik woon op de

Helsluis. Ik ben niet sluiswachter van de Helsluis want de Helsluis heeft geen vast personeel meer. Dat mag even heel duidelijk zijn. Punt twee, wat ook heel duidelijk moet wezen, ik spreek hier en ook in de vorige verandering als privépersoon. En puntje drie, de vorige ronde was er nogal wat onduidelijkheid over het persoonlijke voornaamwoorden ik en we, dat had natuurlijk ik moeten zijn. Daar zal ik zo meteen even goed op letten, dat ik geen we wordt. Verder is het kort. Puntje twee, dat waar ik de vorige keer uitgebreid ingesproken heb, dat is de invloed van de inundatie Zuilespolder op de Sliedrechtse Biesbosch, het wordt technisch. Het enige wat ik daaraan wil toevoegen is dat het mij verstandig lijkt dat er een rapport komt waar in komt te staan welke gebieden, dus welke stroomgebieden van de Sliedrechtse Biesbosch onder invloed komen van de in-, en nog belangrijker, de uitstroom van de Zuilespolder als dit gerealiseerd wordt. Om een klein voorbeeldje voor de beeldvorming te geven, hoe ver rijkt bijvoorbeeld de uitstroom van de Zuilespolder in de Sliedrechtse Biesbosch? En wat heeft die uitstroom dan voor invloed op het bovenstroomse getij? Het lijkt me een belangrijk iets dat door een onafhankelijk iemand op papier gezet gaat worden, dat je dus een kaart krijgt hoe je kunt zien wat de invloed van het geheel wordt. Ik zal niet de vraag aan de buurman stellen, want dat zouden we niet doen. En puntje vier, ik hoorde net mijnheer Portier over alternatieven, misschien dat ik daar nog even mee wacht tot dat aan bod komt. Of zal ik gelijk dat?

De voorzitter: Ik zou u adviseren om het nu te doen. En dan kan het altijd dadelijk ook nog een keer in het rondetafelgesprek. Maar dan heeft u het in ieder geval een keer gezegd.

De heer Verweerd: Dat gaan we doen. Ik heb een aantal weken geleden mijnheer Fijnekam, heb ik stukken ontvangen met het vriendelijke verzoek om er eens naar te kijken. En dat ging over de zienswijze die ingediend is bij het college. En in die zienswijze zat ook een alternatief. Dat alternatief hebben we het schotbalkenalternatief gedoopt. Ik heb begrepen dat de commissieleden dat alternatief ook hebben, dus dat hoef ik hier niet te schetsen. Maar daar hebben we weleens even goed naar gekeken, want vooral omdat ik in de tweede commissievergadering insprak over de oplossing. Thomaswaard, waarop waterstaat terecht zei dat dat te weinig hectares gaf. Enkel, als je dus het alternatief, het ruwe alternatief zeg ik er met nadruk bij, wat de heer Fijnekam schetst, dat combineert met de Thomaswaard, dan krijgen we dus één groot gebied waar Kaderrichtlijn Water op van toepassing is. Nog sterker, we krijgen een compleet nieuw stukje Biesbosch. En waarom? We krijgen er een die aangetakt wordt aan de Beneden Merwede en de Nieuwe Merwede. En dat hebben we dus nog niet hier in de hele Biesbosch. Als je dit alternatief, dit combi-alternatief in ruwe schets vergelijkt met de Zuilespolder, dan zijn er nogal wat voordelen te noemen. Er is in dit alternatief wat de heer Fijnekam schetst, is dus geen nieuwe infrastructuur nodig, geen wegen, geen viaducten, geen gemalen. Bestaande kades hoeven niet worden te verhoogd. Er is een bestaand geulenpatroon waarvan gebruik gemaakt kan worden, dus die hoeft niet gegraven te worden. Hij schetst ook dat hij dus de voormalige schotbalken huis weer in ere willen stellen zoals die altijd geweest is. Dat heeft tot gevolg dat je dus in het restant van de Sliedrechtse Biesbosch geen invloed krijgt op de getijbeweging die er heerst. En het laatste puntje, als je dus dat doet, en nogmaals het is een ruwe schets, dan heb je behalve Kaderrichtlijn Water, gaat er in het hele gebied een heel andere dynamiek ontstaan waar niet enkel de vissen, maar ook de flora fauna op vooruitgaan. Dus ik wou

hierbij zeggen, want mijnheer Fijnekam is er niet, een groot, groot compliment voor de heer Fijnekam voor dit alternatief. Mijn inziens is schotbalkenalternatief een serieus iets om naar te kijken voordat er een beslissing genomen wordt op Zuilespolder. Binnen vijf minuten.

De voorzitter: Zeker, zeker binnen de tijd. En ik ga ook even de commissie danken voor het inspreken. Zijn er vragen aan de heer Verweerd? Ik ben natuurlijk een strenge voorzitter, dat weten jullie allemaal, maar mijnheer Verweerd zit niet bij de gesprekstafels. Misschien is het zinvol om mijnheer Verweerd wel deel te laten nemen aan de gesprekstafels, maar dan moet ik wel even het verzoek van jullie commissie hebben. Of jullie daarmee akkoord gaan.

Mevrouw ...: Ja tuurlijk.

De voorzitter: Ja. Dan bent u bij deze uitgenodigd door deze strenge voorzitter om deel te nemen aan de gesprekstafels. Ja, gaat uw gang, mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ik zou, net als de vraag net aan mevrouw Kelder gesteld is, ook aan de heer Verweerd willen vragen of hij en de hoogtepunten van zijn betoog op schrift zou willen stellen. Want het is denk ik heel nuttig voor ons om dat op een rijtje te hebben.

De Voorzitter: De heer Verweerd, gaat uw gang.

De heer Verweerd: Dat had ik de vorige keer, daar hebben ze de vorige mijnheer Boom om gevraagd. Alleen sommige dingen gebeuren één keer in je leven, dat hoop ik maar één keer, de computer is gecrasht. Dus dat betekent dat ik het niet meer had. Dus dat jullie het moesten doen met wat er op beeld stond. Maar deze keer heb ik het op papier. Dus we leren.

De voorzitter: Kijk, het staat op papier. Uw wens gaat in vervulling. Die heer Safranti van DENK, gaat uw gang.

De heer Safranti: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, één van de intenties van de gemeente was een onafhankelijk onderzoek. Dat heb ik nadrukkelijk net gehoord en mijnheer gaf ook aan over een onderzoek. Gaat het ook over hetzelfde gebied, waar we het dan over? Want u gaf over het Sliedrechtse gedeelte geloof ik en volgens mij gaat het dan voor u het algehele onderzoek. Dat stukje wil ik even duidelijk hebben.

De voorzitter: Aan wie stelt u de vraag? Volgens mij aan beide. Dan geef ik eerst even het woord aan de Verweerd.

De heer Verweerd: Ja, wat ik bedoel met dat onderzoek dat is dus het watergedeelte wat grenst aan de Zuilespolder. De Zuilespolder krijgt twee openingen aan de zuidelijke kant, dus het wat invloed wordt van de in- en uitstroom dus op het water wat aan de zuidelijke gedeelte van de Zuilespolder ligt, wat dus de Sliedrechtse Biesbosch is. Daar heb ik het over.

De voorzitter: Dank. Dan mevrouw Kelder.

Mevrouw Kelder: Ja, de deskundige is om jullie beter te laten beslissen. Dus de gebieden die daar invallen, die vallen erin. Dus beide.

De voorzitter: Dan kijk ik nog even rond of er nog vragen zijn. Mevrouw Lammens van de VVD, gaat uw gang.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Voorzitter, ik heb nog even een vraag over voor de zwemplas. De zwemplas haalt nu het regenwater uit de Zuilespolder en als het heel laag water is, wordt het water uit het '...' gehaald. Als het water dadelijk uit de rivier komt, dan is het dus geen schoon regenwater wat in de ...

De voorzitter: Heel even, mevrouw Lammens. Aan wie stelt u de vraag?

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Aan '...'.

De voorzitter: Nee, dat gaan we even niet doen. Dus die moet u even bewaren voor dadelijk het rondetafelgesprek. Eerst even mijnheer Verweerd en dan krijgt u van mij dadelijk nog een keer het woord om dat in het rondetafelgesprek ...

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Mijn vraag was eigenlijk of dat bij het onderzoek meegenomen kon worden.

De voorzitter: Gaan we dadelijk doen. Wie heeft er nog vragen aan de heer Verweerd? Mijnheer Kuhlman, gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Nog even ook met het oog op het onafhankelijke onderzoek, want we horen, van verschillende kanten hebben we verschillende dingen gehoord over de waterstanden en zo. Het lijkt me heel goed als dat echt iemand vanuit de universiteit of zo een onafhankelijk onderzoeker komt. En mijn vraag aan de Verweerd is, want u heeft net een paar denk ik goede vragen genoemd, bent u ook bereid om, wanneer er een onafhankelijk onderzoeker is om, vooronderstel net als Rijkswaterstaat, om dan ook zo'n onafhankelijk onderzoeker informatie te geven om hem of haar in positie te stellen?

De heer Verweerd: Geen probleem, hoor.

De voorzitter: Kijk. Goed dan dank ik de beide heren voor het inspreken en volgens mij mogen jullie dan op de publieke tribune. Oh nee, de heer Verweerd mag blijven zitten, nee jullie mogen blijven zitten. Ja klopt. Vervolgens kan het woord gegeven worden aan de verschillende genodigden voor een interactief rondetafelgesprek. Hierbij zou ik toch het liefste willen werken met vier verschillende blokjes geordend op thema naar aanleiding van de hiervoor genoemde vragen, zodat de juiste ambtenaar aan de tafel kan gaan zitten bij het rondetafelgesprek. En dan zou ik graag uitnodigen voor het eerste blokje, dan ook per thema, het moge duidelijk zijn dat eenieder naar believen het woord mag vragen om hierop te reageren of aanvullende vragen te stellen. Want het is uiteraard een rondetafelgesprek, en maakt daar dan ook gebruik van. Vragen van GroenLinks omtrent recreatiecapaciteit, dat is. Dat is Jelle Van Gogh. Wil je hier aan tafel komen zitten of wil je daar blijven zitten? Het is een rondetafelgesprek, dus het lijkt me

zinnig om hier gewoon even gezellig aan tafel te komen zitten. In dit thema kan iedereen over de politieke vraag over het de recreatiecapaciteit, daar gaan we het nu over hebben, kan aan de heer Van Gogh vragen stellen. Dus pak nu je kans iedereen, of Rijkswaterstaat, ja kan ook. Iedereen mag nu deelnemen, u als gast, maar ook mijnheer Gast mag en mijnheer Verweerd. Dus neem alsjeblieft actief deel aan, het is even voor mij ook wennen, ik heb dit ook nog nooit gedaan, dus sta me even bij allemaal. Wie mag ik als eerste het woord geven? Ik ging al bijna schrikken dat er bij een rondetafelgesprek niemand ging praten, maar mijnheer Van der Meer gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Nou ja, wij hebben die vraag gesteld dus misschien is het goed om die nog eventjes expliciet neer te leggen. De vraag is a, wat de plannen voor de Hel- en Zuilespolder zoals die er nu liggen betekent voor de mogelijkheid om daar te recreëren, ook in termen van aantallen mensen. Uitgaande van het feit dat de stad beoogt te gaan groeien zal de behoefte aan recreatie toenemen. Kan dat binnen dat gebied geacommodeerd worden?

Of is het nodig, c.q. mogelijk om dat in andere delen, of gewenst of ongewenst, om dat in andere delen van de Biesbosch te doen? Is daar iets over te zeggen?

De voorzitter: De heer Van Gogh, gaat uw gang.

De heer Van Gogh: Harde cijfers hebben we niet, op capaciteit. Daar kunnen we onderzoek naar uitzetten. Maar daar is op dit moment nog geen data op. Wel is er de principiële lijn dat we willen groeien met de stad. Het is druk in het gebied, dat is op basis van waarnemingen van onze handhavers en het Biesboschcentrum. En ja, het idee dat er meer inwoners komen, dat past niet bij een stuk opgeven van recreatieve capaciteit.

De heer Van der Meer: Ziet u of Rijkswaterstaat om, al dan niet in samenwerking met Staatsbosbeheer en wie zijn er verder allemaal genoemd, om dit probleem te tackelen? Want het punt is dus steeds van ja, er wordt een interventie gepleegd Als deze plannen doorgaan. Hoe kunnen we dat opvangen en compenseren? Daar probeer ik inzicht in te krijgen.

De voorzitter: De heer Van Gogh.

De heer Van Gogh: Mag ik in een klein beetje tijd extra tijd om context te schetsen?

De voorzitter: U mag zoveel tijd nemen als u wilt. Totdat ik zeg, stop.

De heer van Gogh: De eerste plannen die we hadden doorgestuurd gekregen, of de eerste tekening van Rijkswaterstaat, die waren wat recreatie betreft nogal desastreus. Ik moet zeggen dat die, er zijn een aantal slagen over dat ontwerp geweest, daar is heel veel verbetering in gekomen. Op dit moment zie ik voor mijn beleidsonderdelen eigenlijk drie aspecten die naar voren springen. Dat is het opgeven van onverharde wandelpaden. Je ziet nu heel veel mensen die gebruikmaken van, die eigenlijk direct vanuit het Biesboschcentrum de polder insteken of de paden onderlangs de dijken of wat andere struinpaden die in het gebied zijn gevormd. Omdat dat getijdennatuur wordt, of zou worden, gaan die voor een groot deel verdwijnen. En het is een stuk opgeven van beleef

beleefbare cultuurpolderlandschap wat in de Biesbosch te vinden is. We zien door de jaren heen dat er in, aan de Hollandse Biesbosch-kant steeds plukjes van dit soort agrarische polders worden afgegraven, worden geulen in gegraven, teruggegeven aan het getijde voor deze natuurontwikkeling. Er zijn nog enkele plekken waar deze vorm van agrarische activiteit nog een beetje terug te zien. Dat is in deze polder. De Otterpolder is een heel mooi voorbeeld, maar die is slecht beleefbaar op dit moment. En dan heb je het wel een beetje gehad aan de Dordtse kant. En er zit een flinke overbruggingsperiode in voordat er weer een aantrekkelijk natuurgebied voor is terug gegroeid. Dus ik ga een beetje in hun planning een schatting maken, maar ik denk dat we twee jaar weer aan de werkzaamheden zitten en minimaal drie jaar aan natuurontwikkeling voordat het een mooi gebied is. En dat laatste is met name voor de gebruiker, als je als je het hebt over minimaal vijf jaar, een flinke periode dat je moet doen zonder je normale gebied waar je gebruik van maakt.

De voorzitter: Ik heb even een vraag voor u. Dat heb je bij een rondetafelgesprek, dan mogen mensen gewoon inbreken. En dat is de heer Roggekamp. Gaat uw gang.

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. Nou ik schrik wel even over dat er dan minder recreanten zouden kunnen komen. Omdat juist dit gedeelte van de Biesbosch is zo gecultiveerd toen ik klein was om te zorgen dat niet alle bezoekers de Biesbosch zelf in zouden gaan en we dat geconcentreerd zouden houden, met dus het risico dat als we dus nu er een stuk afhalen, ik hoor dat eigenlijk de capaciteit al te klein wordt met de groei, dat mensen weer de andere delen van de Biesbosch ingaan, waar we eigenlijk niet iedereen willen hebben. Ziet u een andere mogelijkheid om toch dit gebied, als het al helemaal zo verbouwd wordt, van meer recreanten te kunnen voorzien? Dat we niet het risico hebben dat iedereen toch een bootje pakt naar de andere kanten gaat en daar de natuur verstoren.

De voorzitter: De heer Van Gogh.

De heer Van Gogh: Dit gebied van meer recreanten voorzien binnen dit plan, zie ik niet zozeer voor me. Daarom zou ik ook willen onderstrepen waar Ellen mee heeft geopend, dat is eigenlijk het idee van de taart waarover we spreken vergroten en ook een stukje buiten de projectgrenzen kunnen kijken, in samenwerking met andere overheden en bijvoorbeeld de Otterpolder toegankelijk of beleefbaar maken. Dat je op zo'n manier het recreatief areaal toch op peil houdt.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari, gaat uw gang.

De heer Nouzari: Ik wil het verhaal nog enigszins nuanceren ook en daarbij kom ik terug op wat ik de vorige paar keer ook heb herhaald over recreatievoorzieningen in het gebied. Er zijn wel dingen die inderdaad verdwijnen, maar die compenseren we ook en het uitgangspunt is dat hetgeen wat er is aan capaciteit, dat het ook gehandhaafd blijft. Dan heb ik het over capaciteit. De vorm wordt dan wel enigszins anders, maar de capaciteit zoals die er nu is, die blijft gewoon gehandhaafd. Het wordt niet per definitie minder, dat is het echt niet. Wat betreft de verandering van het landschap, dat klopt. Want je gaat, het landschap verandert wel wanneer je het omvormt naar getijdennatuur. We hebben geprobeerd, er zijn verschillende gesprekken geweest op ambtelijk niveau om wensen en eisen op te halen over wat is het minimum waar we dan rekening mee

moeten houden. En net is ook verteld dat vanuit die eisen ook het ontwerpenpark is aangepast om zoveel mogelijk aan de wensen en eisen op ambtelijk niveau te voldoen. Maar we houden wel op heel veel aspecten wel rekening. Dus de functie van de Helsluis, die nou die blijft behouden, bloemrijk grasland, een stuk van dat landschap dat behouden we ook. We hebben gekeken ook naar historische structuren om niet te behouden en in terug te brengen in ons ontwerp.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari, ik ga u heel even onderbreken, want u krijgt een interruptie van mevrouw Lammens. Gaat uw gang.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Dank u wel, voorzitter. Ik heb even een vraag nog over recreëren in de polder dan. Dan heeft u het over kanovaren begeleidend, en dat onder toezicht van een begeleider?

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Ja, dat is een van de mogelijkheden die er zijn voor wat betreft kanoroutes inderdaad. Ja, dat klopt.

De voorzitter: Aanvullend, mevrouw Lammens?

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Heeft u nog andere mogelijkheden behalve het kanovaren wat mogelijk is? Want het is toch wel wat minder dan wat er nu is.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Heeft u het dan specifiek even over het kanovaren of ook over de andere recreatieve mogelijkheden? Nou, op heel veel plekken brengen we het op een andere manier terug. Dus ook hier opnieuw, de capaciteit neemt niet zozeer af, maar als u dat wilt, dan kunnen we schriftelijk een lijst opsturen van alle mogelijkheden die er nu zijn en wat er precies verandert. Want ik denk dat u daarnaar op zoek bent.

De voorzitter: Is een antwoord op uw vraag? Ja, oké, Hij wordt ook genoteerd hoor. Mijnheer Katif, u had ook een vraag aan mijnheer Nouzari? Gaat uw gang. Het gaat nu loskomen, dat is mooi.

De heer Katif: De heer Nouzari zei, we brengen capaciteiten ervoor terug? Hoe gaat u dat doen? Want er is hier, vier mensen die vroegen zich allemaal af van hoe gaat u die capaciteit vergroten? Want dat hoor ik namelijk in uw bewoording.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Ik wil het even nuanceren. Nee, niet vergroten maar behouden. En daarnaast wil ik ook even Suzanne Groot vanuit onze kant de gelegenheid geven om daarop te reageren.

De voorzitter: Gaat uw gang, u bent? Mevrouw Groot.

Mevrouw Groot: Mevrouw Groot van ingenieursbureau BWZ voor Rijkswaterstaat, wij werken aan het plan. Ik wil graag benadrukken dat we een heleboel kilometer wandelpad

behouden. Ik heb het gevoel dat daar verwarring over is. Maar eigenlijk alle bestaande wandel- en fietsroutes in de polder, die handhaven we of we brengen ze terug. Er ligt nu een verhard pad, dus fietspad, onderlangs de dijk, dat leggen we hoger zodat het ook bij hoogwater begaanbaar blijft. Daarnaast blijft een heel groot deel van de struinpaden in de noordwestelijke hoek van de polder behouden, omdat dat dus heel erg gewaardeerd landschap is en ook het paadje middendoor, wat nu langs de drijvende ecolodge loopt, dat verhogen we en dat blijft ook behouden. Dus dat wordt, aan aantal kilometers wandelpad en fietspad gaat er niks verloren.

Dat wil ik even heel erg benadrukken. En je loopt dan niet meer door het agrarisch landschap van u, maar door een getijdegebied wat nergens anders in de Biesbosch op die manier kan. Dank u wel.

De voorzitter: Even via de voorzitter graag. Want dan we ook voor de notulen kunnen we dat ook namelijk bijhouden. Gaat uw gang.

De heer Nouzari: Het gaat nu even over wandelpaden, maar bijvoorbeeld ook afmeervoorzieningen bij het '...', die blijven bijvoorbeeld ook behouden. Dus we hebben echt veel breder gekeken dan alleen maar bijvoorbeeld wandelpaden en fietspaden. Ook naar dat soort voorzieningen hebben we gekeken en hebben geprobeerd daar gewoon die capaciteit te behouden. Dus opnieuw, we gaan dat ook schriftelijk toelichten, want daar is behoefte aan, maar de capaciteit die er is, die blijft behouden.

De voorzitter: Dan zag ik een vinger van de heer Portier. Gaat uw gang.

De heer Portier: Ik had eigenlijk een vraag even over die wandelpaden en die fietspaden die dan samen over dat kleine smalle dijkje moeten gaan lopen. Daar voorzie ik toch wel wat problemen. Maar ik wilde eigenlijk helemaal terug naar het begin. En dat is dat dit een plan is om de kwaliteit van het water te verbeteren. En dan is vraag, zijn er cijfers over wat die kwaliteit nu is? Ik wil best wel geloven dat het slecht is, maar zijn daar cijfers over? En zijn er cijfers over hoe het dan wordt als dit plan wordt uitgevoerd? Met andere woorden, meer dan, de kwaliteit moet verbeteren en dit plan gaat het doen, heb ik eigenlijk nog niet gezien. Zijn er precieze cijfers over van wat we kunnen zien wat het ook oplevert?

De voorzitter: Ik zie twee mensen knikken. Ik zie mevrouw Groot volgens mij. Wilt u antwoord geven?

Mevrouw Groot: Ja graag. Er is een systeem waarmee we de waterkwaliteit voor de KRW beoordelen en dat hebben we ook voor dit waterlichaam gedaan. Daaruit blijkt dat op een heleboel aspecten voor vis, voor macrofauna, voor waterplantjes heel slecht scoort. Vervolgens hebben we gekeken waardoor dat komt en wat er dus nodig is om die scores te verbeteren. En hoe ver ze omhoog gaan met deze inrichting, dat kan ik niet zeggen. Ik kan wel zeggen dat de aspecten die we hier willen aanleggen, daar ontbreekt het nu vrij volledig aan in de rivier. Dus het biedt een heleboel kansen en de score gaat er zeker van omhoog. En de score is nu echt ontzettend slecht. Dus dat is een feit en dat we dus gebied creëren waarin er mogelijkheden ontstaan voor die soorten, dat is dan ook een feit als deze inrichting lukt.

De voorzitter: Dank. Is dat aanvullend hierop nog?

De heer Portier: Het is in zover aanvullend dat ik het rapport graag zou willen zien. En ja, één opmerking, kijk als het van ontzettend slecht naar heel slecht gaat dan is het wel verbeterd. Maar de vraag is dan, moet je daarvoor een cultuurhistorisch landschap vernielen?

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Groenewege van de Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

De heer Groenewege: Ja toch nog even over die recreatie, want daar ging het in dit blokje volgens mij over. Ik merk toch een verschil van inzicht tussen Rijkswaterstaat en de gemeente Dordrecht. En wat ik dan wel interessant vind, is dat de gemeente Dordrecht zegt, op basis van dat de recreatiecapaciteit hier schijnbaar afneemt, we gaan recreatiecapaciteit elders creëren. En dat gaat dan ook ten koste van natuurwaarden, neem ik aan, want daar heb je altijd een balans tussen. Kan mevrouw Kelder misschien toelichten waarom zij het oneens is met de visie van Rijkswaterstaat dat de recreatie capaciteit gelijk blijft?

De voorzitter: Mevrouw Kelder, gaat uw gang.

Mevrouw Kelder: Nou, voor jou precieze vraag moet je toch even bij Jelle zo meteen zijn. Maar waarom we het willen vergroten is niet alleen om de capaciteit, maar is ook om de beleving van een agrarische polder. Dus een meer divers aanbod houden eigenlijk. Dus dat is de reden dat we het groter willen maken.

De voorzitter: Mijnheer Van Gogh, gaat uw gang.

De heer Van Gogh: Wat vanuit Rijkswaterstaat werd gezegd, dat het aantal kilometers aan pad gehandhaafd blijft, daar ben ik het wel grotendeels mee eens. Het is alleen dat nu is een deel van het wandelareaal is ook in gewoon open polderlandschap te vinden en daar zijn geen paden. Dus dat is het stuk wat je kwijtraakt.

De voorzitter: Dan komt er nog een vraag van mevrouw Lammens. Gaat uw gang.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Voorzitter, ik wou mijnheer Van Gogh nog even vragen, u gaat ook over recreatie in de zwemplas? Kan ik dat aan u vragen?

De heer Van Gogh: Ja, ik ben daarbij aangesloten.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Het water uit de zwemplas komt nu van regenwater en als het heel erg droog is, dan wordt het water uit het '...' gehaald. Dadelijk wordt het water in de nieuwe situatie als dat doorgaat, dan komt het water uit de rivier, het water is daar anders van kwaliteit en als je daarin gaat zwemmen dat is niet dezelfde kwaliteit als regenwater. Dus kan je in dat rivierwater nog goed zwemmen?

De voorzitter: De heer Van Gogh.

De heer Van Gogh: Deze vraag is voor mij iets te technisch van aard, zou ik moeten laten uitzoeken. De enige data die we hebben is van Rijkswaterstaat en daar ga ik nu ook op af. Dat dat een pre is voor de zwemwaterkwaliteit.

De voorzitter: Zijn er mensen die aan de tafel deelnemen die hier wel een antwoord op kunnen geven? Ja. Mevrouw Groot, gaat u gang.

Mevrouw Groot: In normale omstandigheden gaat het niet veranderen. Dus het regenwatergevoede systeem blijft gewoon in stand. En nu, in droge situaties wordt het water doorgespoeld met water uit de polder wat vanuit het '...' komt. Dat blijft ook zo. Dus we verplaatsen de inlaat, maar dat blijft eigenlijk hetzelfde watersysteem wat de zwemplas gaat voeden en de afstanden worden korter.

De voorzitter: Zeker.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Even nog vragen, hoe zit het dan als het water, het water stroomt toch vanuit de rivier de Hel- en Zuilespolder binnen? Dan heb je toch niet meer dat regenwater?

Mevrouw Groot: In de normale omstandigheden is het gescheiden, dus de zwemplas is afgescheiden van de polder, net zoals nu. Dus dat verandert niet en bij droogte wordt er actief water naartoe gestuurd om het door te spoelen en dat blijven we ook doen met water vanuit de Hel- en Zuilespolder, net als nu. Het is wel zo dat de Hel- en Zuilespolder in de nieuwe situatie wordt aangesloten op de rivier, maar met dat water wordt dan de zwemplas doorgespoeld.

De voorzitter: Aanvullend?

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Ja, aanvullend. Dus de waterkwaliteit, je kan net zoveel blijven zwemmen als wat er nu is? Wordt de kwaliteit van de zwemplas niet minder?

De voorzitter: Even heel kort, ook even uw naam. Even voor het verslag namelijk, heel vervelend, maar.

De heer Mondeel: Herman Mondeel van Witteveen+Bos, ingenieursbureau.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Mondeel: U noemt ook het woord regenwater, maar regenwater is alleen puur regenwater natuurlijk als het echt op de zwemplas valt. En alles wat erbuiten valt, dat wordt al beïnvloed door de bodem die het passeert. Dus dat is vaak al iets minder schoon dan het pure regenwater. Dus dat is denk ik al een nuance die ik graag zou willen maken. Verder klopt het inderdaad wat mevrouw Groot zegt, dat het water wat nu in droge tijden uit de Hel- en Zuilespolder wordt ingelaten, of dat komt dan uit het '...' in droge tijden, want daar wordt weer het water ingelaten. En dat zal nu iets meer Merwede-water zijn. Maar daarmee verwachten we dat dat geen problemen geeft voor de waterkwaliteit van een zwemplas.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Eén aanvullende vraag.

De voorzitter: Eentje dan, een korte.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Mevrouw Groot had het over waterkwaliteit en zij heeft het over de beestjes en zo in het water, maar in mijn gedachte is water gewoon, je hebt gewoon drinkwater en een chemisch toestand wat erin zit.

En dan gaat het niet zo over de beestjes. Is het nou alleen maar de beestjes die er mee in zijn? Of zitten er gewoon ook minder of meer chemicaliën in het water? Want dat zijn volgens mij in mijn beleving twee verschillende dingen. U heeft het over waterkwaliteit van er zitten zoveel beestjes, zoveel vissen en insecten in, maar in mijn beleving is de waterkwaliteit van is het drinkbaar, zitten er chemicaliën in. Dat zijn denk ik twee verschillende dingen.

De voorzitter: Mevrouw Groot.

Mevrouw Groot: Ja, dank u wel. Ja, dat klopt, wij bedoelen inderdaad de ecologische waterkwaliteit, dus dat gaat over de beestjes en de plantjes. En de chemische waterkwaliteit is iets anders. En in ons project doen we niks aan die stoffen in het water anders dan dat, een natuurlijke inrichting van het gebied kan een filterende werking hebben, maar dat is niet eens ons primaire doel.

De voorzitter: Helder. Hebben wij nu genoeg gesproken over de vragen van GroenLinks, de recreatiecapaciteit? We hebben eigenlijk nog maar een paar minuten voor dit blokje, maar misschien dat we het kunnen gebruiken in een in een ander blokje. Dan zou ik willen voorstellen om door te gaan naar de vragen van Gewoon Dort over de trekvogels, en dat is Sjoerd-Dirk Fiaschi-van der Est, welkom. Dan stel ik voor, Gewoon Dordt heeft deze vragen gesteld, misschien dat u even wil aftrappen, mijnheer Roggekamp?

De heer Roggekamp: Dank u wel, voorzitter. We weten dat in dat gedeelte van de polder heel veel trekvogels een tussenstop maken. We weten ook dat heel veel trekvogels daar langere tijd blijven dan wat ze gebruikelijk waren vroeger. Als zo'n heel gebied, waar toch wel beschermde weilanden zitten, dat ze daar niet meer kunnen komen, was onze vraag, waar gaan ze heen? Blijven ze wel in dit gebied, wat natuurlijk zou kunnen. Maar ze kunnen ook nog richting de stad meer komen. Is daar enig onderzoek naar gedaan? Of enig beeld van? Of gaan we die vogels, er zitten ook hele bijzondere bij, helemaal verliezen hier in het gebied?

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mijnheer Fiaschi-van der Est. Gaat uw gang.

De heer Fiaschi-van der Est: Ja, het is een hele goede vraag. Ik ben trouwens hier ook namens de ecooloog van Rijkswaterstaat die niet aanwezig kon zijn. Rijkswaterstaat heeft een zogeheten natuurtoets uitgevoerd waarin ze de zogeheten instandhoudingsdoelen van de Biesbosch hebben onderzocht. Daarin zitten ook de trekvogels waar je naar verwijst en de bijzondere soorten die ook foerageren en rusten in de polder. En dan, als je het over trekvogels hebt, dan heb je het dus ook over ganzen, over eenden, over tureluurs, over grutto's, visarenden, dus een vrij uitgebreid palet aan soorten. En uit die natuurtoets komt wel iets duidelijk, dat vooral ganzen en eenden op dit moment vooral gebruikmaken van Hel- en Zuilespolder als Foerageergebied. Dat onderdeel van de Hel-

en Zuilespolder gaat veranderen. Dus je zal zien dat voor met name die voedingswaarde afneemt van ganzen, en dan noem ik vooral, in de natuur staat dan de kolgans als bijzondere soort waar negatieve effecten op verwacht worden.

En in de natuurtoets staat ook nog dat daar nog een uitgebreide toetsing aan moet plaatsvinden en die toets heb ik nog niet gezien. Dat voor zover de negatieve effecten, je zal zien dat de ontwikkeling een aantal biotopen zal opleveren en dan noem ik kleine meestromende geulen, ik noem slikken, gorzen, rietvelden en wilgenbos, en dat zal een positieve invloed hebben op de trekvogels die dat oplevert. Met name in het vroege voorjaar en met name in de herfstmaanden. En ook vooral, als je dan kijkt bijvoorbeeld naar een grutto, die zal niet gaan broeden in de Hel- en Zuilespolder, want daar is het gebied na inrichting niet geschikt meer voor, maar gebruikt de Hel- en Zuilespolder wel tijdens zijn trek. Dus die zal op de slikken gaan foerageren. Dus dat zal ook voor andere soorten gelden denk aan tureluur, denk aan lepelaar, en dat zal ook gaan gelden voor een bepaalde soort eenden die er nu nog niet zitten, maar wel met een instandhoudingsdoel beschermd zijn. En nog anders is dat ook bijvoorbeeld soorten als snor, rietzanger en blauwborst op dit moment nog niet kunnen broeden en beschermd zijn in het Natura 2000-gebied, en dus ook trekvogels zijn trouwens. Dus de ontwikkeling van riet- en biezvelden zal positief zijn op de rietbiotop. Dus ik verwacht dat de vogelstand zal gaan veranderen en dat met name de kolgans en enkele andere ganzen, dat dat gebied achteruitgaat qua functie, als je hebt over het foerageren. Maar dat het gebied voor een groot aantal soorten, treksoorten met een instandhoudingsdoel in de Biesbosch, positief is. Dus het zal in die zin ook weer heel erg veel trekvogels aantrekken.

De voorzitter: Dank u wel. Is dat voor u nu voldoende, of wilt u nog een aanvullende vraag stellen? Ik heb wel een ...

De heer Roggekamp: Ik heb wel een aanvullende vraag, want als er dus nog zo'n toets gedaan moet worden, wat kan zo'n toets invloed hebben op heel het plan? Als nu al bekend is dat voor bepaalde ganzen, die hier niet meer zullen komen, terwijl dat juist daar een gebied voor is. De andere vogels die je noemt, u zegt het zelf al, zijn beschermd in Natura 2000-gebied, dat is de andere kant van het water. Ja, wat kan de uitkomst van zo'n toets zijn? Als een toets zegt, die ganzen komen helemaal niet meer hier, zou dat dan een no go kunnen zijn voor heel dat plan bijvoorbeeld?

De voorzitter: Mijnheer Fiaschi.

De heer Fiaschi-van der Est: Dat is ook wel een goede vraag. En dan kijk ik even terug naar de ontwikkeling op de Tongplaat van een jaar of tien geleden. Daar speelde hetzelfde, ook veel polders, ook veel grasland. Daar bleek ook een vergunningsplichtige activiteit te zijn voor de Wet natuurbeschermer, althans een onderdeel gebiedenbescherming. Dus dat bleek ook bij de provincies Zuid-Holland een vergunning nodig te zijn om eigenlijk de kwaliteit van dat gebied te doen afnemen ten gunste van andere soorten vogels. De provincie heeft toen destijds een vergunning afgegeven voor eigenlijk het aantasten van de kwaliteit van bepaalde ganzensoorten. Met die vergunning hebben ze het project kunnen uitvoeren. Dus als jij zegt of het een no go wordt, dat verwacht ik niet. Maar het is aan Rijkswaterstaat om die toetsingen aan te

leveren en als het nodig is de juiste vergunning aan te vragen bij de provincie en gepaste compensatie te treffen als het nodig is.

De voorzitter: Dan nog een vraag van de heer Portier. Gaat uw gang?

De heer Portier: Ja, aanvullend. U verwacht andere vogels zoals de lepelaar, u heeft een aantal opgenoemd, dat die meer gebruik zullen kunnen maken van dit gebied. Maar die hebben niet al een soortgelijk heel groot gebied ter beschikking eigenlijk in de Brabantse Biesbosch en eigenlijk ook in de Nieuwe Biesbosch. Dus in hoeverre is het nodig op dit gebied voor die vogels hieraan toe te voegen?

De voorzitter: De heer Fiaschi.

De heer Fiaschi-van der Est: Ja, is ook een duidelijke vraag, je krijgt meer van hetzelfde. Alleen, wat is dat wat dat oplevert? En als je dan moet kijken tussen heldere sloten, die je ook in de rest van Nederland, kijk naar de Krimpenerwaard en de Alblasserwaard waar het in volle getale aanwezig is en naar de bijzondere intergetijdennatuur die je hier in de Biesbosch hebt, klopt het dat je meer van hetzelfde krijgt. Maar dat is internationaal ontzettend zeldzaam als je dat hebt qua waarde die dat heeft. Dus in die zin is Dordrecht heel kenmerkend voor intergetijdegebieden. Dus in die zin vind ik dat wel heel erg lastig, omdat je natuurlijk aan de ene kant een natuurtype hebt van helder water waar bijvoorbeeld kleine modderkruipers en bittervoorns in voorkomen, en andere soorten die daar typisch voor zijn, en soorten die juist gebruikmaken van het krekensysteem wat vroeger typisch was in het rivierengebied. En die wijziging maakt je dus wel door. Dus dit geldt ook overigens over het algemeen voor de biodiversiteit, dat die echt wel zal gaan veranderen. Als je de biodiversiteit van een cultuurhistorisch polderlandschap inwisselt voor de biodiversiteit die hoort bij een intergetijdegebied.

De voorzitter: Dank. Ik kijk nog even rond in de commissie. Mevrouw Lammens, gaat uw gang.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Voorzitter, ik heb ook nog even een vraag. De ganzen kunnen dus niet meer eten in de Hel- en Zuilespolder. Daarnaast ligt de zwemplas met een groot grasgebied eromheen. Is het mogelijk dat de ganzen daar gaan eten en daar ook meer ontlasting in het water willen verspreiden?

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Fiaschi-van der Est: Ja, één van die veldjes is ook bekend als het ganzensnoepveldje, bij mij weten. Het kan inderdaad zijn dat ganzen gaan uitwijken naar gebieden rondom de zwemplas en ik sluit niet uit dat ze dan ook meer gaan poepen. Maar dat betekent ook, de hele wijde omgeving is voorzien van grasland, dus ik sluit ook niet uit dat ze aan de overkant op het eiland gaan foerageren op het gras of gaan uitwijken naar gebieden in de Alblasserwaard. Dat is eigenlijk onbekend hoe ganzen daarop gaan reageren. We weten wel dat ze moeten gaan uitwijken naar andere gebieden en dat andere gebieden, overigens in de Sliedrechtse en de Dordtse Biesbosch niet meer voor de hand liggend zijn, omdat daar natuurlijk al heel veel aan natuurontwikkeling is gedaan waarbij polderland is opgeofferd. En daarmee dus ook voedingsgebied voor ganzen.

De voorzitter: Aanvullende vraag.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Wat voor invloed heeft ganzenpoep op zwemwater?

De heer Fiaschi-van der Est: Dat kan leiden tot een minder zuurstof in het water en de hogere kans op blauwalg.

De voorzitter: Helder.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: En blauwalg, kan je er niet meer in zwemmen?

De heer Fiaschi-van der Est: Nee.

De voorzitter: Dat weet u ook heel goed, volgens mij. Mijnheer Groenewege, gaat uw gang.

De heer Groenewege: Bij mijn weten wordt er nu op ganzen gejaagd in dat gebied omdat er te veel zijn. Klopt dat?

De heer Fiaschi-van der Est: Ja, daar wordt op ganzen gejaagd. De faunabeheereenheid is daar ook verantwoordelijk voor. Die voeren jaarlijks tellingen uit en aan de hand van de tellingen worden bepaalde quota's vastgesteld voor de jacht op ganzen, inderdaad. Ja.

De voorzitter: De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Dank u wel. En dan ligt in de lijn der verwachting dat de jacht minder of niet meer noodzakelijk zal zijn na een herinrichting?

De heer Fiaschi-van der Est: Daar doe ik geen uitspraak over.

De voorzitter: Dan kijk ik even rond naar de commissie. Ik denk dat we dan naar het volgende blokje kunnen gaan. Ik dank de heer Fiaschi-van der Est voor zijn voor zijn deelname. Dan gaan we nu naar het volgende blokje. En dat zijn de vragen van GroenLinks, compensatiemogelijkheden, en dat is de heer of mevrouw Xavier van Hasselt, taxateur gemeente Dordrecht, hallo. Dan kijk ik even naar de heer Van der Meer. Wilt u nog een kleine toelichting erop geven? Mijnheer Van der Meer?

De heer Van der Meer: Ja, het gaat dus om de vraag, zowel aan de gemeente maar ook aan Rijkswaterstaat, wat nou in concreto compensatiemogelijkheden zijn voor recreatiebelangen, voor het belang van Hel- en Zuilespolder, voor de boeren, de dieren die daar in de polder op dit moment zijn. De mijnheer van Rijkswaterstaat heeft vorige keer gezegd, sommige dingen kunnen gecompenseerd worden, maar er gaan ook klappen vallen. Dus daar wil ik graag meer helderheid over. Wat zijn de klappen die gaan vallen en welke compensatiemogelijkheden zijn er?

De voorzitter: De heer Van Hasselt, gaat uw gang.

De heer Van Hasselt: Ja, voor de klappen, daar kan ik wel iets over melden. Ik ben zelf taxateur verwerving binnen de gemeente Dordrecht en ik trek mij toch wel ook het

boerenleed aan. Ik weet dat er in het gebied een veehouder is die daar zijn koeien laat grazen. Hij zal ze daar niet meer kunnen laten grazen, of hij moet zeekoeien nemen daar, maar dat dat gaat je niet doen denk ik. En deze man, daar heeft de gemeente eigenlijk geen directe grond voor in bezit. Er is een mogelijkheid voor de Nieuwe Dordtse Biesbosch met een dagrecreatieterrein, maar daar zijn nog meerdere plannen over en daar kan ik geen toezegging over doen. En ik weet dat Rijkswaterstaat ook nog gronden heeft binnen Dordrecht in de Bovenpolder en daar mag Rijkswaterstaat zelf iets over vertellen.

De voorzitter: Wie? Ja, gaat uw gang.

De heer Nouzari: Ja, de uitspraak over klappen heeft aardig wat losgemaakt. Dus ik ga dat even uitleggen wat ik bedoelde, want misschien was dat iets te direct. De klappen waar ik het over had, daarmee bedoelde ik vooral de klappen in de omgeving, dus onder belanghebbende partijen. Dus even los van de gemeente. En mijnheer Van Hasselt zei het inderdaad correct, bijvoorbeeld een van de pachters. Voor de pachter zal het altijd beter zijn om niks te doen dan welk alternatief we ook aanbieden. Dat is even heel eerlijk en dat is even heel direct. Dat neemt niet weg dat wij echt hebben verkend van ook wat kunnen we dan wel doen, qua alternatieven om die klap zo zacht mogelijk te maken. Het probleem is alleen dat, op het moment dat wij hier het concreet willen maken als RWS, moeten we in gesprek met die pachters. Alleen wij kunnen niet als RWS zijnde direct onderhandelen met die pachters, want het is niet onze grond. Het is gemeentegrond. En nu kom ik even terug op, volgens mij wat mevrouw Kelder ook aan het begin zei, dat het ook nodig is om samen te werken om ook bepaalde concrete informatie, bijvoorbeeld met betrekking tot compensatiemogelijkheden, ook te geven. Omdat op dit moment is het voor ons dus niet mogelijk om aan u als raad concrete informatie te geven over hoe we bijvoorbeeld bepaald pachters concreet gaan compenseren. Omdat we die onderhandelingsgesprekken niet alleen kunnen voeren.

De voorzitter: De heer Van der Meer, gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Een klein kleine interruptie, want de buurman zei net, Rijkswaterstaat heeft ook nog ergens gronden waar misschien wat mee kan.

De heer Nouzari: Ja, wij zijn nu aan het verkennen of daar ook in ieder geval een mogelijkheid is om pachters daarin tegemoet te komen. De vraag is alleen of dat voldoende is. Maar daar zijn we ook mee bezig.

De voorzitter: Dan kijk ik even rond in de commissie. De heer Tutupoly, gaat uw gang.

De heer Tutupoly: Ik had toch even een vraagje. De inspreker, de heer Verweerd was het volgens mij toch? Ja, Verweerd, die heeft eigenlijk een alternatief geschetst waarbij alles bij het oude zou kunnen blijven en waar bij het alternatief sprake zou zijn van nieuwe flora en fauna. We horen net eigenlijk over het gebied dat daar trekvogels en eigenlijk eventueel, er zou een wisseling plaatsvinden.

We horen ook, er vallen klappen en ik vroeg me eigenlijk af of er vanuit Rijkswaterstaat een eerste reactie gegeven kon worden over dat alternatief wat aangeboden wordt.

De voorzitter: Nou kijk eens, dat heb je bij een rondetafelgesprek. Gaat uw gang.

De heer Nouzari: Ook hier ben ik even heel eerlijk over. Dit is de eerste keer dat ik hoor van dat alternatief, dus ik kan daar niet zo één twee drie een reactie op geven. Wat ik wel kan zeggen is dat het nu een paar keer zo is geweest, en ik heb hier ook volgens mij twee keer een presentatie over geven en in de memo die is geleverd bij de laatste informatiebrief van vorig jaar november, oktober staat ook waarom we bepaalde keuzes hebben gemaakt in dit geval. Waarom de Hel- en Zuilespolder er als alternatief uit is gekomen. Dus we hebben wel breed gekeken naar verschillende locaties. Ik begrijp alleen wel dat misschien door sommigen die locatiekeuze niet als logisch wordt gezien. Maar ook, nu kom ik ook weer terug op het verhaal van de vorige keer. Vanuit het KRW-perspectief is het wel degelijk een logische keuze. Maar wanneer het vanuit andere belangen wordt bekeken misschien niet.

De heer Tutupoly: Mag ik een aanvullende vraag even stellen, voorzitter?

De voorzitter: Dat mag, maar volgens mij was mijnheer Katif eerst.

De heer Tutupoly: Het is eigenlijk een verduidelijkingsvraag.

De voorzitter: Dat mag.

De heer Tutupoly: Want er wordt nu eigenlijk aangegeven, in eerste instantie zegt u, dit alternatief is de eerste keer dat u daarvan hoort, dus er is eigenlijk niet naar gekeken. Anderzijds geeft u aan dat het de meest logische keuze was, het plan dat nou schetst. Dus in hoeverre staat het dan nog helemaal boven water als het alternatief nog niet bekeken is?

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Nouzari: Kijk, we hebben wel in de voorbereiding van de Merwede gewoon gekeken naar allerlei locaties die mogelijk waren. Dus ondanks dat ik dit specifieke alternatief, dat ik daar nu geen concreet antwoord op kan geven, betekent niet dat wij oogkleppen op hebben gehad en naar een beperkt gebied hebben gekeken. Ik ben daar de vorige keer ook op ingegaan en we hebben ook naar Thomaswaard, Bovenpolder, Otterpolder, ook naar die polders hebben gekeken. Daar hebben we een afweging op gemaakt en de Hel- en Zuilespolder is dan om verschillende redenen, ook ecologische redenen vanuit KRW, gewoon de meest logische locatie gebleken. Wij zijn nu zover in het proces dat mijn inschatting is op dit moment, dat het gewoon niet mogelijk is om weer terug te gaan helemaal naar een alternatieve fase wanneer we al zover in de ontwerpfase zitten. Daar ben ik wel even heel eerlijk over. Ook niet gezien de planning van het KRW.

De voorzitter: Een interruptie van de heer Katif. Gaat uw gang.

De heer Katif: Het verbaast mij enorm, de heer Nouzari zegt, we kunnen niet meer stoppen, de trein rijdt, dus we gaan gewoon rijden en we zien het wel. Terwijl er waarschijnlijk een alternatief ligt dat eigenlijk misschien acceptabeler is andere voor allerlei partijen dan wat u eigenlijk schetst. En dan ben ik echt enigszins teleurgesteld als

u dat zegt. Want u wil uiteindelijk iets moois daar neerzetten en als er een, zoals de heer Verweerd dat even verwoordt, ja dan zit er wat in. Dus ik zou ook RWS aanraden om er goed naar te kijken. Wilt u toch doen?

De voorzitter: Dat dat wilde ik even horen.

De heer Nouzari: Kijk, uiteraard gaan we ernaar kijken en gaan we dat ook serieus nemen en daar ook een antwoord op geven over wat dat inhoudt en in hoeverre dat past binnen de doelen van het KRW. Dus ik zeg niet dat we er niet naar gaan kijken. Alleen, ik moet ook eerlijk zijn over het feit dat KRW een Europese verplichting is. We willen natuurlijk iets moois, want ik zie u namelijk al kijken, maar het is wel belangrijk om aan te geven dat aan het KRW wel een deadline van 2027 ligt. En als wij teruggaan naar de variantenfase, om bijvoorbeeld te kijken of de variant die net is voorgeschoteld, of dat een beter alternatief is dan de Hel- en Zuilespolder waar wij zelf op zijn gekomen, dan gaan we 2027 niet redden. En daar ligt hier nu het issue.

De voorzitter: De heer Katif, even via de voorzitter. Gaat uw gang.

De heer Katif: Sorry voorzitter. Maar ik zie het probleem namelijk niet. Want op het moment dat u zegt, u doet best lang over het proces. Als dat alternatief een beter alternatief is dan wat u eigenlijk voorstelt, dan zou het er versneld kunnen zijn. Dan hebben we verschillende partijen die zeggen tegen u, gaat uw gang, we gaan meewerken. Maar als u zegt, ik blijf bij mijn standpunt en ik zet het door, een aantal partijen zet de hakken in het zand, dan hebt u echt een probleem. Want dan kunt u zeggen, ja Europese wetgeving die verplicht mij om dat te doen. Nou, misschien hebben wij als gemeente schuine streep andere partijen wel de mogelijkheid om tegen RWS te zeggen, we gaan het anders doen. Maar goed, de vraag blijft er nog, overweeg het en kijk even of je daar iets mee kan.

De voorzitter: Dan met name de vraag van, en ga je daar ook iets mee doen?

De heer Katif: Dat is een hele belangrijke. Dan hoef ik niet vragen, want die begrijp hij wel.

De heer Nouzari: En nogmaals, we gaan er echt wel maar kijken. Het is echt niet zo dat we het gaan negeren. Dat zeker niet.

De voorzitter: Ik kijk nog even rond. Ik zag rechts mijnheer Van der Meer eerst. Mijnheer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Ik wou de mijnheer van Rijkswaterstaat vragen of hij, om zich even in de positie van de gemeente en de gemeenteraad te verplaatsen.

Want ik begrijp best, de afweging die u maakt vanuit het belang van Rijkswaterstaat, want jullie willen door en hebben een taak. Die taak respecteer ik in elk geval volledig. Maar voor ons om een positie te kiezen is het natuurlijk heel erg belangrijk dat we goed beargumenteerd hebben waarom dit alternatief het beste zou zijn en eventueel tot een andere conclusie kunnen komen. En dat is voor mij nog niet echt duidelijk gemaakt. Er is vorig keer, er komen allerlei argumenten over tafel, is vorige keer bijvoorbeeld gezegd,

Staatsbosbeheer had geen tijd om te overleggen en het is voor de vissen wel erg ver weg. Snapt u? Dat is niet onmiddellijk een overtuigend argument voor ons. En vraag is dus, overtuig ons of help ons.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari, gaat uw gang.

De heer Nouzari: Ik begrijp dit probleem heel erg goed en de vorige keer gaf ik ook aan dat het best wel lastig is om de keuze die we hebben gemaakt te verkopen. Het voorbeeld wat ik de vorige keer gaf was, we komen hier een bepaald type natuur vervangen door andere type natuur en vanuit bijvoorbeeld een recreantenperspectief kan ik begrijpen dat dat best wel lastig of te begrijpen is, of te verkopen is. En hiermee wilde ik ook zeggen, vanuit het KRW-perspectief is het eigenlijk heel erg logisch dat we het bijvoorbeeld over de afstand van vissen hebben, maar vanuit het perspectief van de ander, ook van u als gemeente, is het, de belangen zijn anders, dus er wordt ook anders naar gekeken. We hebben echt geprobeerd de afgelopen paar jaar, ook in het maken van het ontwerp constant in gesprek te blijven met de ambtelijke organisatie, de eisen en wensen op te halen. Om die reden is het ontwerp ook meerdere keren aangepast om meer te voldoen aan de eisen en wensen die de gemeente heeft. Dat niet alleen, we hebben ook verschillende gesprekken gevoerd, onder andere met de heer Verweerd, hebben daar ook eisen en wensen opgehaald, hebben we ook verwerkt in het ontwerp. Dat hebben we zoveel mogelijk proberen te doen als mogelijk. Maar helaas is het zo dat sommige belangen ook tegenstrijdig zijn. Het is ondanks dat wij, ondanks dat ik ook uw positie als gemeente begrijp, kunnen we helaas niet overal de gemeente, maar ook andere partijen in de omgeving, rekening mee houden. Neem niet weg dat we bijvoorbeeld het alternatief echt wel serieus gaan overwegen bijvoorbeeld. Laat dat even duidelijk zijn.

De voorzitter: De heer Portier, SP, gaat uw gang.

De heer Portier: Een opmerking voor ik aan mijn vraag toekom. De opmerking is, het is wel onze grond, zowel bestuurlijk gezien, de gemeente Dordrecht als dat het letterlijk onze grond is. Even over de compensatie van het landbouwgebied, er werd eigenlijk ook in het verband met die trekvogeldiscussie net al gezegd, ja in de Krimpenerwaard en in Alblasserwaard en dergelijk heb je ook hele grote stukken polder en grasland en dergelijke. Maar wij willen eigenlijk toe naar een landbouw, in ieder geval een veeteelt, sommigen willen helemaal geen veeteelt, wij willen naar een veeteelt die extensief is, ook kruidenrijke grasland waar soorten rijkdom, insecten en dergelijke, kunnen bloeien. Ja dat is bij uitstek het gebied waar we het nu over hebben, naar mijn idee. Terwijl als koeien elders zou moeten, stel dat hij uit moet wijken naar de Krimpenerwaard, dan ga je over gebieden praten met een hele lage grondwaterstand, Engels raaigras en dergelijke. Dus in hoeverre is dat dan in ieder geval echt compensatie?

De voorzitter: De heer Nouzari. Of aan mijnheer Van Hasselt.

De heer Van Hasselt: Ik vind het een terechte vraag van u, maar ik kan er niet zo een twee drie een reactie opgeven. Kijk nogmaals, wat u zegt, de gronden wat nu gebruikt wordt door deze agrariër wordt inderdaad extensief gebruikt en de koeien lopen daar rond en schijnbaar vliegt er ook een koereiger rond, wat ook een beest is wat daar misschien ook wel verdwijnt als die koeien daar weggaan. Maar verder over waar hij

naartoe moet en alles en hoe die gronden daar zich houden, daar kan ik geen reactie op geven.

De voorzitter: Gaat uw gang.

De heer Portier: Dat constateer ik alleen maar dat we voor dit soort type landschap niet direct een compensatie ergens zien.

De voorzitter: De heer Kuhlman, VVD, gaat uw gang.

De heer Kuhlmann: Dank u, voorzitter. Ik heb een opmerking en een vraag richting de heer Nouzari. Om te beginnen in aansluiting op het punt wat de heer Katif maakte. U had het over het plan weten te verkopen. Ik denk dat u in de afgelopen maanden heeft gemerkt dat het misschien wat lastig is hier in Dordrecht. En ik denk dat het in dat licht het heel goed is om ook steeds te blijven kijken naar mogelijke alternatieven. Dat is de opmerking. Dan de vraag, voor wat betreft, u had het over, als ik u goed verstaan heb, dat u niet in gesprek kan gaan met agrariërs die er nu zitten, de boer met de koeien, misschien betreft het ook wel de schapen, om te kijken naar alternatieven. Nou snap ik dat u natuurlijk geen contract kunt gaan tekenen voordat de gemeente er ook uit is. Alleen ik vind het moeilijk te begrijpen dat er geen enkele mogelijkheid zou zijn om gewoon in gesprek te gaan, om eens te kijken van, want u voelt natuurlijk ook aan hoe die dingen hier lopen, dat het voor uw zaak ook zou helpen als daar hele goede oplossingen voor zijn. Dus wat houdt u tegen om met de beheerders van de koeien en wat betreft de schapen gewoon eens in gesprek te gaan, wat hebben jullie nodig en wat kunnen we bieden? Welke andere hebben we? We hoorden net, u heeft gebieden ook in de Bovenpolder, misschien aan andere gedacht.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Op het moment dat we gesprekken gaan voeren over alternatieven dan begin je eigenlijk al wel met een soort van onderhandeling. Want je gaat uit van een bepaalde uitgangspositie dat de plannen er ook echt daadwerkelijk gaan komen. Vanuit die positie ga je de gesprekken aan. En juridisch gezien betekent dan alsnog dat wij gesprekken aan het voeren zijn over een bepaald stuk grond wat niet van RWS is. Dat betekent niet dat wij de afgelopen tijd niet hebben gezocht naar mogelijkheden die er zijn om alternatieven te bieden. Misschien heeft het net geklonken alsof we helemaal niks hebben gedaan, maar dat dat is het dus niet. En dat is ook de oproep die we eigenlijk willen doen, is dat we ook echt wel samen daarin op willen treden. Want als we op een gegeven moment de volgende stap willen maken hebben we de gemeente daar ook in nodig.

De voorzitter: Aanvullend?

De heer Kuhlmann: Ik begrijp wat u bedoelt, ik ben toevallig wel thuis in contracten en rechten, maar ik denk dat er toch meer mogelijkheden zijn dan u nu noemt ook. Ik snap, het is goed om voor uzelf dingen op papier te zetten van welke mogelijkheden zijn er. Maar ik denk dat er ook in een in deze fase, in gewoon een gesprek, dat het helemaal niet verkeerd is om met agrariërs te spreken van, oké de mogelijkheden die u heeft in

hoeverre sluit dat wel of niet aan bij hun behoefte. Maar goed, slechts een eenvoudig advies.

De voorzitter: Daar hoeft u ook geen antwoord op te geven hoor. Mag wel, maar het hoeft niet.

De heer Nouzari: Om nog even iets te verduidelijken, dit gaat vooral over grondzaken. En daar zijn wij in geadviseerd vanuit onze vastgoedadviseurs dat het gewoon juridisch gezien niet mogelijk is om dat zomaar te doen zonder de gemeente. Dus dat is even de achtergrond geweest. U heeft daar een andere mening over, maar ook wij laten ons adviseren op dat gebied.

De voorzitter: Duidelijk. Dan de heer De Feijter van de ChristenUnie/SGP, gaat uw gang.

De heer De Feijter: Dank u wel, voorzitter. Een vraag ook voor de heer Nouzari van Rijkswaterstaat. Mevrouw Kelder gaf aan in het begin, of die deed eigenlijk een voorstel om een onafhankelijk expert te betrekken hierbij en ik kan me goed voorstellen dat u dan ook de plannen van Rijkswaterstaat bijvoorbeeld afzet tegen zo'n alternatief van de heer, niet alleen Verweerd, maar ook die van Fijnekam, als ik dat goed zeg, het combinatiealternatief. Tegelijkertijd hoor ik de heer Nouzari zeggen, het alternatief we willen we serieus overwegen. En aan de andere kant wordt ook gezegd, we kunnen in deze fase eigenlijk niet meer teruggaan tot een alternatief en we zitten eigenlijk al te ver in de planning en dat lukt ook niet meer richting 2027. Daarnaast deed mevrouw Kelder, heeft kort ook even genoemd om daar de tijd voor te nemen, om dat ook misschien mogelijk voor de zomer of net na de zomer te doen. Heeft dat nog überhaupt zin voor Rijkswaterstaat om dat nog te gaan doen? Of zegt de heer Nouzari, nou laat maar, wordt hem niet meer?

De voorzitter: De heer Nouzari.

De heer Nouzari: Sorry, mevrouw de voorzitter. Ik neem even aan dat het specifiek gaat nu over het alternatief wat hier Verweerd heeft genoemd.

De heer De Feijter: Ja, of verduidelikend, gewoon het algehele onderzoek. Stel dat dat duurt tot de zomer of net na de zomer, is daar de tijd voor?

De heer Nouzari: Het wordt wel krap en dan herhaal ik eigenlijk wat ik net ook heb gezegd, 2027 lijkt ver weg maar dat is eigenlijk best wel dichtbij, ook met een uitvoering van twee jaar en dan vervolgens ook nog contracteren.

We zullen dit jaar wel duidelijk uit moeten krijgen om ook de vergunningsprocedure nog te kunnen starten ook dit jaar. Daar ben ik wel even eerlijk over.

De voorzitter: Ja, mag aanvullend, gaat uw gang.

De heer De Feijter: Dank aan de heer Nouzari voor het antwoord. Dus als ik het goed begrijp, als er dit jaar nog een concreet plan ligt, dus een concreet alternatief, als daar duidelijkheid over is, van alle belanghebbende of stakeholders van hier kunnen wij aan

gaan werken. Dan ziet Rijkswaterstaat kansen om daar dus nog mee aan de slag te gaan, als het dit jaar er ligt.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Op het moment dat er een nieuw alternatief komt, dat betekent aardig wat en dan zou je eigenlijk je hele ontwerpproces overnieuw moeten doen, want het gaat eigenlijk over de locatiekeuze. Dan moet er op een wat hoger niveau dan het ambtelijk niveau waar ik op zit een besluit worden genomen. En daar kan ik dus eigenlijk niks over zeggen. Het enige wat ik kan zeggen is dat we er wel naar gaan kijken. Maar meer dan dat kan ik ook nu niet beloven.

De voorzitter: Mevrouw Groot wilde ook nog even reageren. Gaat uw gang.

Mevrouw Groot: Dank u wel. Ik heb een vraag denk ik, aan de heer Verweerd, en ik heb een opmerking. Mijn vraag is, wat is het alternatief? Want ik heb dat niet scherp, dus ik wil heel graag weten over welke gebieden dat gaat. En mijn opmerking daarbij is, zoals mijnheer Nouzari ook steeds aangeeft, we hebben heel breed onderzocht en er zijn heel veel onderzoeken gedaan. En dat is door Witteveen+Bos, BWZ Ingenieurs we zijn beide onafhankelijke onderzoeksbureaus, adviesbureaus. Ik denk dat het heel goed is en in ieder geval helemaal geen kwaad kan om dat nog door een andere partijen te laten toetsen. Ik adviseer u niet om al dat onderzoek overnieuw te gaan doen, want het is veel werk geweest. En in die zin denk ik ook, wij verwachten niet dat er nu in een half jaar tijd een heel nieuw plan zal komen wat gestoeld is op hele nieuwe ideeën. Want er is heel veel onderzocht. Dus ik denk dat het heel goed is om dat te benutten en daar willen wij natuurlijk graag in ondersteunen. Maar ik wil dus heel graag weten over welk alternatief het gaat, want dan kunnen we ook daarop reageren.

De voorzitter: Ja, daar wil ik wel even ook antwoord op geven. Het is mooi hoor, dat u dat advies geeft, maar volgens mij gaat de commissie daarover en dan zie ik ineens allemaal vingertjes de lucht ingaan. Het alternatief, volgens mij heeft de heer Verweerd aangegeven dat hij dat al een keer in een commissievergadering, nee?

De heer Verweerd: Ik zal het even heel duidelijk maken. Mijnheer Fijnekam heeft het op papier gezet in een zienswijze die gestuurd naar het college. Die zienswijze bestond uit twee delen, het eerste deel was schrift en het tweede deel was een alternatief. En dat alternatief stuurde hij naar mij op.

Hij zegt, het schijnt dat jij er verstand van hebt, wat denk jij daarvan? Nou, dat heb ik bekeken, ik denk dat is te goed om, al is het waarschijnlijk te laat, mevrouw Groot moet dat toegeven, maar het is te goed om het niet, om alsnog te melden. Zo moet je het zien. Dus ik sta hier buiten. Het komt in z'n geheel van mijnheer Fijnekam die door middel van een zienswijze ingediend heeft. En ik heb de zienswijze van hem gehad, die heeft hij opgestuurd en die heeft hij dus ook opgestuurd naar de mensen hier.

De voorzitter: Helder. Zienswijze is altijd goed. De heer Katif was als eerste. Die zag ik als eerste reageren. Gaat uw gang.

De heer Katif: Dan heb ik een vraag aan de heer Nouzari. Bent je op de hoogte namelijk van de bevindingen van de zienswijze? Bent u op de hoogte?

De heer Nouzari: Nee, dat probeer ik net ook duidelijk, ik ben niet bekend met dit alternatief. Dus ik ben ook niet op de hoogte van het feit dat er bijvoorbeeld een zienswijze is geweest bij het college over een bepaald alternatief. Nee, ben ik niet van op de hoogte.

De voorzitter: Volgens mij, de zienswijze zit bij de stukken, dus die hebben jullie allemaal, ik weet niet of Rijkswaterstaat daar kennis van heeft kunnen nemen, maar die zitten er wel bij. Mijnheer van de Spoel, u had ook nog een aanvullende vraag. Want het gaat nu een beetje losbranden.

De heer Van der Spoel: Ja, ook aan Rijkswaterstaat. Ik hoor eigenlijk verschillende mensen zeggen, we willen eigenlijk dat er een onafhankelijk onderzoek komt en dat we kijken naar alternatieven. Rijkswaterstaat geeft aan, allemaal leuk en aardig, gaan we echt wel naar kijken, maar 2027 komt eraan en als we dan daarnaar gaan kijken, dan halen we dat niet meer. Wat gebeurt er dan? Krijgen we dan te horen, foei Dordrecht, foei Rijkswaterstaat? Krijgen we een boete? Wat is dan het gevolg?

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Een richtlijn, zoals de Kaderrichtlijn Water, is een verplichting, dus dat is ook wettelijk zo vastgelegd binnen het verdrag betreffende werking Europese Unie en dat gaat om de hele Europese Unie, is een richtlijn, een juridisch middel om iets, een verplichting op te leggen aan de lidstaten. Daarnaast is ook verplicht, is KRW ook opgenomen in de Waterwet, dus de Nederlandse wetgeving. Dus los van het feit dat het een Europese verplichting is, is het ook een nationale verplichting die Nederland heeft. Wat betreft gevolgen, ja dat zouden boetes kunnen zijn, maar daar zou ik nu ook niet precies weten wat dat is. Boetes is wel een van de meest voorkomende gevolgen in dit geval. Met betrekking tot richtlijnen.

De voorzitter: Als het aanvullende vraag is, mag u dat zeker?

De heer Van der Spoel: Ik zou heel graag willen zien wat dat dan precies is. Dus als dat naar ons toe kan komen, heel graag.

De voorzitter: En dan staat dat, ik denk dat we deze discussie even stoppen en dat we daar even eventueel schriftelijk op reageren.

De heer...: Voorzitter, even aanvullende vraag daarop.

De voorzitter: Ja.

De heer ...: Was nou 2027 die deadline? Of was het 2030? Want ik dacht te begrijpen, dan konden we in 2024 beginnen en waren in 2027 klaar. Maar dat 2030 de deadline was.

De heer Nouzari: Nee, 2027 is de deadline.

De voorzitter: Dan de heer Portier.

De heer Portier: Voorzitter, even heel kort. We hebben het over de inrichtingen van een gebied, we beslissen hier over voor de komende honderd, honderdvijftig, tweehonderd jaar. Als we daar veel betere inrichtingen kunnen krijgen voor die tijd door er een jaar langer over te doen, dan komt er echt geen Von der Leyen-Polizei ons arresteren of miljoenenboetes opleggen. Dus laten we ons niet opjagen.

De voorzitter: Helder. Uw naam eventjes voor het verslag.

De heer Van der Neut: Een druk op de knop en dan werkt het denk ik goed zo. Ja, mijn naam is Jacques van der Neut, ik heb een paar jaar gewerkt hier in het gebied als boswachter en tijdens de laatste bijeenkomst hoorden we al geruchten over het nivelleren van het getij als deze optie, de huidige optie van waterstaat in de Hel- en Zuilespolder zou doorgaan. Vreemd is nu dat er nu een optie wordt gezegd om de aantakking dus te laten geschieden door de Nieuwe Merwede en juist dat brengt nivellering. We hebben nu, de aanvoer is via de Nieuwe-Waterweg en die getijgolf gaat helemaal beneden langs de Kil en dan pas de Nieuwe Merwede op. En tegen dat tijdstip dat het water daar is, is er nog maar 20 tot 30 centimeter getij. Binnen om, via het Wantij, hebben we 70 tot 80. Dus als je die opening gaat maken naar de Nieuwe Merwede, is dat denk ik een garantie voor nivellering. Maar waterstaat zal ongetwijfeld de juiste meetgegevens hebben om dit te kunnen staven, want volgens mij is dit onmogelijk.

De voorzitter: Dat is meer een opmerking. Nee, geen enkel probleem, aanvulling. Even uw microfoon uit. Mijnheer Van der Meer, gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Ja, dank u wel. Ik had vorige keer ook de vraag gesteld dat ik graag een reflectie van Rijkswaterstaat wilde hebben op de inbreng van de heer Verweerd vorige keer. Nu komen er nog weer nieuwe inzichten over hoe de getijden zich gaan ontwikkelen bij eventuele alternatieven naar voren. Mij lijkt, in aanvulling op wat ik net vroeg, dat we daar echt helderheid over moeten hebben als raad wat het effect nou gaat zijn.

Want als wij gaan meewerken met Rijkswaterstaat op iets wat het doel, namelijk getijdennatuur, uiteindelijk niet realiseert of maar beperkt, dan zitten we allebei in het schip. Of in de polder.

De voorzitter: Het is niet echt een vraag, maar het is meer een opmerking. En dan zag ik ook nog ...

De heer Van der Meer: Het is een verzoek om de onafhankelijk deskundige, een onafhankelijke deskundige naar al deze claims te laten kijken.

De voorzitter: Kan daar een toezegging op worden gegeven? Dat is toch wat u wil horen, mijnheer Van der Meer.

De heer Mondeel: Ik zou ook alvast daarop kunnen reageren, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: Jazeker, gaat uw gang.

De heer Mondeel: Ja. Laat ik vooropstellen dat getijwerking voor ons, daar hebben we natuurlijk goed naar gekeken want we willen getijdennatuur ontwikkelen, dus dan is niets zo erg als dat het getij afneemt. Dus dat was voor ons ook een heel belangrijk ontwerpuitgangspunt. Daarom hebben we gedegen onderzoek gedaan. Daar hebben we gebruik gemaakt van modellen van Rijkswaterstaat en die zijn ook ontwikkeld door Deltares, een onafhankelijk Instituut. Maar we hebben ook metingen gedaan een jaar lang in het gebied om inzicht te krijgen in het getij in het '...', Kikvorskil en bij de Ottersluis om inzicht te krijgen, hoe werkt het getij. En tot slot, modellen zijn een hulpmiddel, het ene model is beter dan het ander, in dit geval wel goede modellen, maar inzicht, kennis, expert judgement is ook heel belangrijk en dat hebben we ook ingezet. En dat hebben we benut om te kijken naar de impact op het getij, op stroomsnelheden, op scheepvaart om het ontwerp te optimaliseren op voldoende stroomsnelheid voor de vissen die we willen hebben onder andere, maar ook om weer niet te veel effect op het getij te hebben. Zal ik eerst even toelichten wat daaruit komt? Uit het onderzoek. Allereerst is er, dat werd een keer eerder ook geschetst, een faseverschil tussen het getij op de Merwede en het Wantij. Op het Merwede kan het makkelijker erin stromen...

De voorzitter: Interruptie. De heer Katif.

De heer Katif: Ja, ik weet uw naam niet, dus excuus.

De heer Mondeel: Herman Mondeel.

De heer Katif: Mijnheer Mondeel, mooie naam trouwens. U gaat het hele onderzoek nu nog eens een keer even aan ons uitleggen, toch?

De heer Mondeel: Ja, en ...

De voorzitter: Daar hebben we de tijd niet voor.

De heer Katif: Nee, dat wilde ik even zeggen. Het zou heel mooi zijn als we dat gewoon ook met de stukken gewoon even kunnen krijgen. Dat we gewoon met z'n allen zelf dan kunnen lezen, want anders. Wij willen ook nog andere vragen stellen. Maar de voorzitter is degene die het bepaalt ik niet.

De voorzitter: Nee, ik bepaal helemaal niks. Wat ik probeer te bepalen is dat de vergadering een beetje soepeltjes verloopt en dat iedereen gewoon aan het woord komt. Wilt u daar nog een toezegging op doen? Dat u dat deze commissie, dat onderzoek toestuurt. Want dan hoeft u wat mij betreft daar verder geen toelichting op te geven. Want ik denk dat de raads- en commissieleden dan ook eerst kennis willen nemen van dit onderzoek. Kijk ik even rond in deze commissie of dat ook zo is, en als u daar een toelichting op wil geven. Eén van de twee, mijnheer Groenewege.

De heer Groenewege: Wellicht kunt u heel kort een spoiler geven van de resultaten. Om de spanning uit de lucht te halen en dan het onderzoek toesturen.

De heer Mondeel: Het hele korte antwoord is, de impact is op het getij is 5 millimeter, alleen bij eb, en dat komt omdat eigenlijk de stroming vanuit de Merwede is minder dan een half procent van het getij wat erin komt. Dus de impact is minimaal.

De voorzitter: Dat is er nog een aanvullende vraag van de heer Portier.

De heer Portier: De vraag is even, hebben we het dan inderdaad over het stukje bij Hel- en Zuilespolder? Of is dat ook inderdaad bij de Sliedrechtse Biesbosch, de effecten daarvan?

De voorzitter: De heer Mondeel.

De heer Mondeel: Ja, die effecten zijn bij de Hel- en Zuilespolder, maar die zullen gelijk of minder zijn verder in het gebied. En ik was nog vergeten te zeggen, als je de koppeling met de Merwede niet maakt, dan neemt het getij juist verder af omdat dat getij zich dan verspreid over een groter gebied.

De voorzitter: Dan zie ik de heer De Vries. Wilde u hier een vraag over stellen of had u een andere vraag? Want anders ga ik nog even naar mijnheer Van der Meer.

De heer De Vries: Ik had eigenlijk een andere vraag.

De voorzitter: Dan ga ik eerst even naar mijnheer Van der Meer, want die heeft een aanvullende vraag hierop.

De heer Van der Meer: Ja, ik heb die 5 millimeter vorige keer ook gehoord en ik constateer dat dat in elk geval niet spoort met het verhaal wat de heer Verweerd hier vorige keer gehouden heeft. Dat was een van de redenen om daar een second of third opinie over te vragen. Om daar iets meer grip op te krijgen. Dat hebben we nog steeds niet gekregen, dus het is heel moeilijk om te beoordelen of het plan nou echt hout snijdt of niet.

De voorzitter: Maar u krijgt ook het rapport ook toe gestuurd. Ja, dat is nu toegezegd en dat kunt u dan tot u nemen. En dan kom ik er later in deze vergadering even op terug hoe we straks verder gaan in z'n geheel.

De heer Van der Meer: Wel de vraag natuurlijk is of wij technisch deskundig genoeg zijn om dat helemaal zonder hulp te beoordelen.

De voorzitter: Ja, dat weet ik ook niet. Daar heb ik ook geen kennis van. Maar u heeft vast adviseurs bij GroenLinks zitten die dat vast kunnen. Ik ga even naar de heer De Vries van de VSP. Gaat uw gang.

De heer De Vries: Dank u wel voorzitter. Misschien dat ik het niet helemaal begrijp of niet helemaal snap. Maar wat ik proef uit het rondetafelgesprek is dat Rijkswaterstaat heeft ontzettend veel tijd besteed aan onderzoek en heeft ook gekeken naar alternatieven. Maar zijn wij op het moment, door de grote tijdsdruk die er nu op het moment is, niet in een situatie bijna terechtgekomen van slikken of stikken?

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: Kunt u dat iets, wat bedoelt u precies met slikken stikken? Voor ons of?

De voorzitter: De heer De Vries?

De heer De Vries: Met slikken of stikken bedoel ik gewoon dat we, moeten gewoon met de Rijkswaterstaat verder. Want het anders lukt het niet.

De heer Nouzari: De vorige keer gaf ik ook aan dat het rijk bepaalde middelen heeft om ruimtelijke ontwikkelingen af te dwingen. Maar dat is een besluit, dat dat gaat dan via een Rijksinpassingsplan, maar dat is een besluit best wel op hoog niveau dat vanuit het ministerie genomen moet worden omdat het hier gaat om een Europese verplichting. Dus dat gaat dan om nationaal belang en ook hoger. Ik begrijp natuurlijk heel erg goed dat, als u als raad hoort dat er misschien een beter alternatief is, dat u wilt dat daar goed naar wordt gekeken en als dat volgens u ook een beter alternatief is, dat dat ook wordt toegepast. Alleen dan ben ik degene die helaas de verwachtingen moet managen en moet zeggen, het gaat hier om een Europese verplichting, het kan zo zijn dat de minister besluit om het dan toch af te dwingen. Wij kunnen er wel goed naar kijken, maar het besluit ligt niet meer dan bij ons.

De voorzitter: De heer De Feijter, die was eerder.

De heer De Feijter: Dank u wel voorzitter. Ja afgelopen keer dat wij elkaar hier spraken was op 21 februari en toen meldde Rijkswaterstaat ook dat er een onderzoek was gedaan naar onder andere de stromingspatronen, over de een beetje de chemische waterkwaliteit, toch? Wat nou de stromingspatronen die ook invloed mogelijk kunnen hebben op de verspreiding van vuil en dus die chemische waterkwaliteit in de Hel- en Zuilespolder, maar ook de omliggende gebieden.

Destijds waren die nog niet openbaar omdat er nog de laatste hand aan werd gelegd. Zijn die inmiddels wel klaar? En ik kijk ook met een schuin oog naar mevrouw Groot. Zijn die er al? Zijn die openbaar? Kunnen die ons ook worden toegezonden? Want die chemische waterkwaliteit, dat die ook binnen de Hel- en Zuilespolder, maar ook in de omliggende gebieden niet achteruitgaat. Dat kan ook wel een belangrijk criterium zijn.

De voorzitter: Wie, wie kan daar een antwoord op geven?

De heer Mondeel: Mevrouw de voorzitter, ze zijn nog niet openbaar maar zijn wel bijna gereed. Dus dat komt eraan.

De voorzitter: Dat is een toezegging. Wie mag ik nog meer het woord geven?

De heer De Feijter: Heel kort, sorry. Is daar een tijd aan te verbinden? Wanneer gekomen die eraan?

De heer Mondeel: Want u refereert aan een verduidelijkende vraag, mevrouw de voorzitter, naar een rapport met de effecten van de verspreiding van de waterkwaliteit.

De heer De Feijter: Ja, als ik zelf goed genotuleerd heb, bij de vorige vergadering, gaat het om stromingspatronen, daar was onderzoek naar gedaan en die zouden dus mogelijk van invloed kunnen zijn op de verspreiding van vuil en daarmee dus van invloed op de chemische waterkwaliteit.

De heer Mondeel: Ja, dan heb ik de vraag scherp. Dat moet ik even nagaan, maar die daar is naar gekeken, dus moeten we even kijken of die zo snel mogelijk openbaar gemaakt kan worden, amen met de Rijkswaterstaat.

De voorzitter: Helder. Dan de heer Roggekamp.

De Roggekamp: Dank voorzitter, met u goed vinden, want ik had nog een andere vraag gesteld, die staat ook dan benoemd voor vandaag, en ik hoor de discussie weer heel erg komen over het punt van, we moeten, we moeten, we moeten, 2027, 2027. De vraag die ik vorige keer al had gesteld, die vandaag ook duidelijk zou worden, was de wetgeving. Er was gezegd we moeten van Europa, ik heb de Kaderrichtlijn gevonden gelukkig, want ik heb ook een tijdje in Brussel mogen werken, dus ik weet een beetje hoe het werk daar. En de EU zegt heel duidelijk, we roepen de lidstaten op tot. Je moet dat in nationale wetgeving omzetten. Nou, het is geen wetgeving geworden, alleen een handreiking in Nederland. Die Kaderrichtlijn gaat heel erg over de kwaliteit van water, over de kwaliteit van drinkwater en als ik nou zie dat regenwater, wat uiteindelijk doorsijpelt naar ons drinkwater, rivierwater gaat worden, dan zou ik toch wel die uitleg willen hebben van hoe juridisch dit allemaal zit en hoe bindend dit is? Want ik krijg het idee, in de laatste discussie vandaag ook weer, dat er gezegd wordt, ja raad hartstikke leuk wat jullie zeggen, maar je moet en je kan niet anders. En ik heb daar grote twijfels bij. Dat had ik de vorige keer al, dus ik zou heel graag die uitleg, die ik al van tevoren gevraagd had willen hebben graag.

De voorzitter: Mijnheer Nouzari.

De heer Nouzari: In het verdrag betreffende de werken van de EU, in artikel 2.88 staat uitgelegd wat een richtlijn inhoudt en wat voor afdwingcapaciteit daarachter zit op de lidstaten, in hoeverre je dan lidstaten kunt verplichten om bepaald beleid uit te voeren. Dus dat is al een concrete. Wanneer het gaat om, u heeft het over op nationaal niveau, dat het alleen handreiking is, maar dat dat klopt niet want in de Waterwet artikel 2.10 is KRW ook opgenomen. Het is gewoon een nationale wetgeving. Dus los van het feit dat het ook een Europese verplichting is, is het ook, heeft Nederland ervoor gekozen om het ook een nationale verplichting te maken in haar eigen Waterwet. Concreter dan dit kan ik het helaas niet maken. Dus ik hoop dat dit een antwoord is op uw vraag.

De voorzitter: Mijnheer Roggekamp.

De heer Roggekamp: Ik zal nog in dat vervolgonderzoek wat er komt dan heel graag de uitwerking willen zien wat het voor ons gebied voor gevolgen heeft.

 (Buiten microfoon)

De heer Roggekamp: Die Waterwet?

De voorzitter: De juridische, de bijlage zit er wel bij.

De heer Roggekamp: Ik heb er niks uitgelezen dat het echt om dit gebied gaat waar wij het nu over hebben. En ja, ik begrijp dat voor 2027 waterkwaliteit moet verbeteren en dat soort dingen, dat lees ik er ook uit. Maar heel de discussie over dat wij nu in één keer dit moeten doen, ja die vind ik wel heel kort.

De voorzitter: Ik ga heel even, want mijnheer Portier zit al een paar tellen met zijn vinger omhoog. Gaat u gang?

De heer Portier: Ik ben ook geen jurist, maar daarom zou ik het inderdaad ook wel uitgezocht wil hebben, want het kan zo zijn dat er een verplichting is om te zorgen voor kwalitatief goed water, dat lijkt me een verplichting, dat lijkt me wel fijn dat we kwalitatief goed water hebben. Maar dat betekent nog niet dat we verplicht worden om een bepaalde richting of een bepaalde oplossing te kiezen. En dat is wat er nu lijkt te gebeuren, van wij hebben een bepaalde oplossingsrichting gekomen om aan die richtlijnen te voldoen en dus moet alles en iedereen, waaronder de gemeente Dordrecht, daar maar aan meewerken. Maar ja, als wij met een alternatief komen dat diezelfde oplossing of een betere oplossing kan bieden, dat moeten we natuurlijk uitzoeken of dat inderdaad zo is, volgens mij gaat dan de minister niet met een richtlijn zwaaien en ons verplichten om aan een richting mee te werken. En als Ze dat al doen, dan moeten ze dat maar doen.

De voorzitter: Die is helder, daar zit niet echt een vraag in. Ik ga nog heel eventjes naar mevrouw Lammens. Gaat uw gang.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Dank u wel, voorzitter. Ik heb even een vraag aan het college. Zou het mogelijk zijn dat het college ook kijkt naar het alternatieve plan, wat de heer Fijnekam heeft medegedeeld, dat dat ook onderzocht wordt?

Mevrouw ...: Volgens mij hadden we dat toegezegd, dat lijkt me prima.

Mevrouw Lammens-Oostdijk: Ja, dank u wel.

De heer Nouzari: Mevrouw de voorzitter, mag ik nog?

De voorzitter: Die snap ik heel goed dat u nog even wil reageren gaat uw gang.

De heer Nouzari: Ik wil nog even reageren op mijnheer Portier die aangeeft, volgens mij gaat de minister dan niet zwaaien met van dit is een richtlijn dus het moet. De kans is best wel groot dat dat misschien wel dus gaat gebeuren omdat het om een nationaal belang in een EU-belang gaat. Of het gaat gebeuren weet ik niet, maar vanuit mijn positie en kijkend naar de juridische wetgeving in het rijksbelang en het EU-belang is de kans best wel groot dat het gaat gebeuren. Dus het is ook mijn taak om wel eerlijk te zijn naar u als raad over wat u misschien kunt verwachten bij een bepaald scenario.

De voorzitter: Mijnheer Van der Meer. En dan heb ik nog de mijnheer Gast, die krijgt zo ook nog even het woord. Maar gaat uw gang.

De heer Van der Meer: Even los van de juridische mogelijkheden en mogelijkheden om te dreigen en dat soort dingen gaat het mij er primair om helderheid te krijgen wat een goed besluit is. En ik constateer, want er is nog geen toezegging gedaan over een nadere verheldering van het verschil van inzicht wat hier vorige keer al naar voren kwam en nu weer, over de invloed op de getijdenwerking. Ik vind het echt essentieel dat we daar zicht op hebben voordat we een knoop doorhakken. En hetzelfde geldt voor de andere vragen die gesteld zijn

De voorzitter: Die is helder hoor, maar daar kom ik zo nog heel even op terug. Want u bent namelijk degene die beslist dadelijk hoe de procedure verder loopt. Ik wil nog heel even het woord geven aan mijnheer Gast. Gaat uw gang.

De heer Gast: Dank u wel, want ik heb de afgelopen anderhalf, twee uur naar uw discussie geluisterd en het brengt mij bij dit punt. In het verleden hebben we meer van dit soort plannen gehad met Rijkswaterstaat, met de provincie, met de gemeente Dordrecht gezamenlijk namelijk '...' van Dordrecht. Sinds het begin van deze eeuw heeft u 1150 hectare landbouwgebied om weten te zetten naar een natuurlijk recreatiegebied. Dat is als het ware steeds samen gebeurd. Vanuit mijn positie heb ik alle vertrouwen in dat Rijkswaterstaat, net zoals de vorige keren, gewoon zijn huiswerk goed heeft gedaan. Maar, en dan komt dat ene maar, maar als in het kader van de zienswijzen een andere vraag is gesteld moet die vraag wel goed worden voor beantwoord zodat je inderdaad de argumenten hebt om als raad goed te kunnen besluiten wat betreft de grondverwerving en nog meer van dat soort vragen.

Ik denk dat het goed is dat de antwoorden daarvan nog eens een keer extra worden nagekeken, van kan er toch nog niet een tandje beter worden geformuleerd. Maar de hoofdlijn op zich, die herken ik nog steeds uit de planvoorbereiding van Rijkswaterstaat en de sfeer die ik hier proefde was af en toe net iets te scherp. Ik vind als de overheid, als overheden met elkaar, we het toch samen verder wilden brengen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Gast. We hebben nu twee blokjes, want we hadden vier blokjes, we hebben er nu twee bij elkaar gehad. Volgens mij hebben wij aardig gediscussieerd over bepaalde dingen, maar er zijn ook nog heel veel vragen. Maar daar kom ik zo nog even op terug. Toch zou ik nog eventjes afsluitend ook nog even voor een conclusie op het proces, want u als commissie bent aan zet en dat is nu in de laatste ronde ook wel duidelijk geworden. En misschien kan mevrouw Kelder daar nog even op reflecteren van hoe gaan we nu verder met dit proces. Even los van wat de raad en commissie daarvan vindt. Prima, even wachten. Mijnheer Safranti.

De heer Safranti: Volgens mij gaan we die kant op. Want ik wilde vragen of de wethouder eventueel een toelichting hierop kon geven in plaats van ...

De voorzitter: Ik geef net mevrouw De Jonge het woord.

De heer Safranti: Daarom zei ik ook, het is toevallig dat we dan ...

De voorzitter: Ik geef opnieuw het woord aan wethouder De Jonge voor ...

Mevrouw De Jonge: Voorzitter, ja deze beeldvormende sessies waren onder andere een aanleiding van een raadsinformatiebrief die wij in november als college naar u raad hebben gestuurd. We hebben u toen meegenomen in de stand van zaken maar ook aangegeven hoe wij er als college in stonden en ook aangegeven dat er nog heel wat onderwerpen in deze ontwikkeling te bespreken zijn. Maar deze brief was er ook op geënt om met uw raad in gesprek te gaan, wat vindt u belangrijk? Wat wilt u het college meegeven Wat wij moeten gaan bespreken? Ik kan denk ik concluderend zeggen dat dat heel erg goed is gelukt, want we hebben een hele lange lijst van u meegekregen van punten en deels overlapt dat met wat het college ook al, sommige zijn aanvullend, er zijn ook inzichten van buiten onze democratische organen gekomen die wij ook ter harte nemen. In de raadsinformatiebrief hebben wij ook aangegeven dat wij ook parallel bezig zijn met een programma op de **start**. Dat is dat bredere verhaal waar we naar aan het kijken zijn van hoe zit de ontwikkeling daar voor de komende tijd eruit en hoe interacteert dat met een mogelijke ontwikkeling in een Hel- en Zuilespolder. U heeft nog veel informatie gevraagd vanavond. Wij hebben al toegezegd dat wij ook aan uw verzoek willen voldoen en we hebben zelf die behoefte ook, mijnheer Portier is daarmee begonnen, kan er een onafhankelijk deskundige komen. Ik wil u wel vragen om ons daar de tijd voor te geven, want ik denk dat het heel goed is voor het college, wij moeten iets gaan voorbereiden dat wij heel goed kunnen informeren op basis van de diverse bronnen die wij nog moeten ontvangen en die wij ook graag aan de onafhankelijke deskundige willen voorleggen en dat we ook nog andere vragen die er staan.

En we kunnen alvast gaan kijken naar mogelijkheden van hoe werkt het eventueel met kabels die gekocht, verkocht moeten worden, compensatie. Dat zou ik graag van u de tijd willen vragen en we hebben inderdaad wel gezegd, dat zouden wij dan net over de zomer heen willen tillen zodat we dan beeldvormend met u verder kunnen met hopelijk dan alle informatie die nodig is vanuit de verschillende invalshoeken. U zag al, er zat hier minstens vier medewerkers aanwezig die ik ook wel even wil bedanken dat ze hier vanavond waren en ook hun visie willen delen. Er is in principe wel een positieve houding maar we willen wel eerst al die vragen beantwoord hebben om ook u goed te kunnen informeren. En nogmaals, we willen graag daar de tijd voor hebben en dan in september bij u terug te komen met het hele pakket om dan. Schroom niet om tussendoor ons te vragen en mee te geven, want het loopt maar we willen wel even graag de tijd hebben.

De voorzitter: U krijgt een interruptie, dank wethouder, interruptie van de heer Katif. Gaat u gang.

De heer Katif: Een aanvulling. Dank wethouder voor de toezegging dat je in ieder geval even het geheel over de zomer heen, heeft namelijk ook mijnheer Nouzari ook de tijd om er even over na te denken. Dat de trein even enigszins een pitstop doet bij station Dordrecht dan hoop ik daarna naar Brussel.

De voorzitter: De heer van der Kruijff.

De heer Van der Kruijff: Voorzitter, nog een andere vraag heb ik. Als je het heel formeel bekijkt er een raadsinformatiebrief ligt op basis waarvan we heel veel beeldvormingen doen en tegelijkertijd hoor ik de hele tijd, wat vindt u nu als raad. Maar er wordt ons helemaal niet in een raadsvoorstel om een besluit om het een of ander gevraagd. Dus

wellicht dat het richting september ook wel handig is om even na te denken, behalve deze RIB, wat voor raadsvoorstel erop komt waar wij ja of nee tegen moeten zeggen.

De voorzitter: Dat is een hele goede vraag van mijnheer Van der Kruijff en als voorzitter moet je natuurlijk heel onafhankelijk zijn. Maar goede vraag en dat is ook een beetje richting deze commissie, wanneer breng je jezelf in positie als commissie? En wat geef je het college mee? En hoe zou u verder willen in dit proces? En dat klopt, wat de heer Van der Kruijff zegt, het is een raadsinformatiebrief, dus het college informeert u met een brief, er zit geen raadsvoorstel aan vast. Maar ik kan me zomaar voorstellen, na deze rondetafelgesprekken, alles wat er speelt, dat u wel in positie gebracht wil worden. Dus misschien dat één iemand dat concreet kan samenvatten hoe we dit proces in gaan steken, zodat we ook recht doen aan hetgeen wat er allemaal hier vooraf heeft gespeeld. Wie mag ik daar? Ja, nou moet ik kiezen. Er zitten twee met de hand omhoog. Kunnen jullie samen? Dan geef ik eerst mijnheer Portier en dan mijnheer Kuhlman. Gaat uw gang.

De heer Portier: Voorzitter, om te beginnen denk ik dat we als raad hiervoor de tijd willen nemen. Dus wat dat betreft kan mevrouw De Jonge op onze volledige steun daarvoor rekenen.

Als we gaan kijken naar de mogelijke ontwikkelingen, de voorstellen die de nu liggen van Rijkswaterstaat, de mogelijke alternatieven, uiteindelijk is er toch medewerking van onze gemeente voor nodig. Er zullen bestemmingsplannen gewijzigd moeten worden en cetera. Dus ik stel voor dat als de zaken uitgezocht zijn na de zomer, dat het college komt met, we hebben het uitgezocht en hebben we stellen dit voor, dit was het alternatief, dat is afgefallen, of we stellen dat voor, omgekeerd, of we laten de keuze en u als raad. Maar dat het college met een voorstel of een voorzet komt, liefst men een keuzemogelijkheid, we gaan deze kant of deze kant. En dat is dan ook de insteek voor de verdere gesprekken met Rijkswaterstaat en als we tot overeenstemming komen, tot bestemmingsplannen. Dus een voorstel van het college van welke kant we op willen en dat aan de raad voorleggen.

De voorzitter: Zeker. En dan ook dat de rijdende trein eventueel nog bijgestuurd kan worden. Dat is eigenlijk wat u, commissie, vraagt dan. Dan kijk ik nog even naar mijnheer Kuhlman.

De heer Kuhlmann: We hebben nu een aantal keer gehad over een onafhankelijk onderzoek, dat is natuurlijk heel goed, want we hebben van verschillende kanten deskundigen gehoord, maar wel met echt natuurlijk met een belang. Ik denk dat het heel belangrijk is dat een onafhankelijk deskundige, dat hij ook daadwerkelijk onafhankelijk is. Dus iemand die niet in het gebied woont, iemand die niet bij Rijkswaterstaat werkt of heeft gewerkt of opdrachten voor Rijkswaterstaat doet, iemand die aan een universiteit verbonden is, wel deskundig. En ik denk dat het ook goed is als dat een onderzoek is vanuit de raad, de griffie en niet vanuit het college, op die manier. En wat we ook op tafel hebben liggen, dat kwam eerder even aan de orde, aan het begin van de vergadering hoorden we natuurlijk mevrouw Kelder ook wat dingen zeggen over ontwikkelingen die er samenhangen buiten het gebied. Ik denk ook heel goed als dat duidelijk op papier wordt gezet, wat is het totaal bood wat er mogelijk ligt. Dat we alle

aspecten voor ogen hebben. Voor het overige sluit ik me van harte aan bij hetgeen wat de heer Portier net zei.

De voorzitter: Helder. Wat voorgesteld wordt kan natuurlijk ook, wat de heer Kuhlman zegt, dan een onafhankelijk onderzoek vanuit de raad. Dat kan altijd. Dus niet een onafhankelijk onderzoek vanuit het college, want dat hoor ik de heer Kuhlman echt heel duidelijk zeggen. Maar dat moet u dan even met de griffie aftikken. Mag ik dan concluderen dat we het college de tijd geven tot na het zomerreces dit allemaal uit gaan zoeken met de voors en tegens, dat de trein die rijdt zoals mijnheer Katif zei, maar even een pitstop maakt om te kijken of alles bij elkaar gezet kan worden. En dat u, raad, straks een besluit kan nemen van gaan we door of gaan we niet door. Dan wil ik, want ik moet wel heel eerlijk zeggen, en ik had even vanavond zoiets van, rondetafelgesprek, wat moet ik daarbij verwachten? Maar ik wil iedereen complimenten geven hoe dit vanavond is verlopen. Zowel vanuit de raads- en commissieleden, maar ook vanuit de insprekers, vanuit het college, de ambtelijke ondersteuning, Rijkswaterstaat. Ik denk dat we een open gesprek hebben gehad met de voors en tegens en de mensen op de publieke tribune die ik ook al diverse keren heb gezien. Concluderend en afsluitend dank ik u.

En wij wachten even af waar het college mee komt en wilt u een onafhankelijk onderzoek, dan moet u dat eventjes met de griffie, als dat vanuit de raad komt, want dat kan altijd. Ik krijg nu iets in mijn oor gefluisterd. Ja, wat gaan we met de raadsinformatiebrief doen? Houden wij die aan? Die is duidelijk, die houden we aan. Mijnheer Portier, als afsluiter.

De heer Portier: Ik heb niet heel duidelijk horen zeggen dat het per se een raadsonderzoek moest zijn. Dus ik denk dat we ook het college vertrouwen kunnen geven om een enigszins onafhankelijk onderzoeker te vinden. Om een onderzoeker te vinden die nooit wat voor Rijkswaterstaat heeft gedaan op dit gebied, dat lijkt me heel lastig, maar goed dat terzijde.

De voorzitter: Die is helder.

De heer Kuhlmann: Wat denk ik van belang is inderdaad, zo onafhankelijk mogelijk natuurlijk. En het tweede is, is dat ze maar los van wie nou de exacte opdrachtgever is, maar dat we als raad meedenken over de vragen die in het onderzoek zitten. Ik denk dat de punten die de heer Verweerd aan het begin noemde, welke stroomgebieden van de Biesbosch komen onder invloed van de doorstroom wanneer het Hel- en Zuilespolder zijn, hetgeen wat de heer Van der Meer noemde, hoe zit dat met dat getijdeverschil, kijkt naar dat combi-alternatief, dat dat soort vragen. Maar wellicht zijn er nog een paar andere die goed aan bod komen.

De voorzitter: Die is helder hoor, maar ik herhaal alleen maar wat de commissie heeft gezegd. Dus het komt niet uit mijn mond, maar het is gewoon wat u als commissie beslist, dat is aan u. Dan dank ik iedereen en ook onze griffier, want onze griffier is vanavond voor het laatst. Dit is zijn laatste commissievergadering, dus ik wil de heer Boom ontzettend bedanken voor de prettige samenwerking die wij de afgelopen tijd hebben gehad. En wel thuis allemaal. Fijne avond allemaal en wel thuis.

6. Vaststellen en beschikbaar stellen van een reservering Doorstartnotitie Programma Energietransitie 2023 - 2026 - Startnotitie

Voorzitter: Mevrouw Van Engelen
Raadsgriffier: De heer Boom
Verslag: NotuBiz

Aanwezig:

Dhr. De Feijter (ChristenUnie/SGP)
Dhr. Groenewege (Partij voor de Dieren)
Dhr. Gündogdu (Op ons Eiland)
Dhr. Van Leeuwen (Forum voor Democratie)
Dhr. Van der Meer (GroenLinks)
Dhr. Portier (SP)
Dhr. Roggekamp (Gewoon Dordt)
Dhr. Safranti (DENK)
Dhr. De Vries (VSP)
Dhr. Wringer (Beter voor Dordt)

Portefeuillehouder: Wethouder T.F. de Jonge

Overige aanwezigen: mevr. Braakman, dhr. Dijk, dhr. Ten Elshof, dhr. De Keizer, dhr. Noldus, dhr. Ouwehand, dhr. Put, dhr. Veldman, dhr. Verbakel, dhr. Willemsens

De voorzitter: Goedenavond allemaal. Als het goed is hebben we nu per partij ongeveer één commissie- of raadslid aan tafel en per organisatie één spreker aan tafel, welkom. Alvast voor de laatste commissieleden, we doen het vanavond een beetje anders dan gewend, want heel vaak zitten onze organisaties aan deze kant naast de voorzitter. Maar we hebben vanavond een rondetafelgesprek, dus het lijkt mij wel gezellig als we ook echt allemaal rond de tafel zaten, dus ik heb deze keer gevraagd of de organisaties aan die kant van de tafel willen zitten. Vandaar. Ook welkom iedereen op de tribune, daar zie ik ook een hele hoop mensen zitten en natuurlijk mensen die thuis meekijken, heel fijn dat jullie er zijn. We hebben vanavond een hele hoop gasten en wij doen altijd een voorstelronde met de raads- en commissieleden die vertellen dan hun naam en hun partij en ik stel voor dat ook de organisaties dat doen. Dus we gaan zo een heel rondje doen met raads- en commissieleden, maar ook met de organisaties, u mag even uw naam noemen en van welke organisatie u bent. En dan daarna leg ik verder uit hoe we de vergadering gaan voortzetten. Begin ik aan mijn rechterzijde.

De heer Safranti: Dank u wel voorzitter, Mehmet Safranti van DENK Dordrecht.

De heer Van der Meer: Frans-Bauke van der Meer, GroenLinks.

De heer Groenewege: Pieter Groenewege, Partij voor de Dieren.

De heer Van Leeuwen: Van Leeuwen, Forum voor Democratie.

De heer Gündogdu: Aydin Gündogdu, Op ons Eiland.

De heer Wringer: Jan-Willem Wringer, Beter voor Dordt

De heer Put: Jeroen Put van de Dordtse Ondernemers Vereniging

De heer Verbakel: Willy Verbakel van de coöperatie Drechtse Energie

De heer Veldman: Ik ben Rien Veldman van de Stichting Drechtse Stroom.

De heer De Keizer: Jan de Keizer, Grootouders voor Klimaat

De heer Willemsen: Jan Willemsen, akkerbouwer op het eiland van Dordrecht.

De heer Ten Elshof: Arjan ten Elshof, HVC.

De heer Ouwehand: Alex Ouwehand, Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland.

Mevrouw Braakman: Madeleine Braakman, Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland.

De heer Noldus: Robin Noldus, VVD.

De heer De Feijter: Bart De Feijter, ChristenUnie/SGP.

De heer Portier: Ronald Portier, SP.

De heer Dijk: '...' Dijk van Stedin.

De heer Boom: Hessel Boom, commissiegriffier.

De voorzitter: Mijn naam is Yara van Engelen. En ik ben vanavond de voorzitter en voordat we verder gaan zie ik twee handen, er zitten nog twee commissie- en raadsleden op de tweede ring. Jullie mogen je ook even voorstellen.

De heer De Vries: André de Vries, VSP.

De heer Roggekamp: Erik-Jan Roggekamp, Gewoon Dordt.

De voorzitter: Dank jullie wel. Er is even een toelichting, waarom zitten we hier? We hebben van het college het raadsvoorstel Doorstartnotitie Programma Energietransitie 2023 - 2026 gekregen, vorige week is het al beeldvormende toegelicht en heeft Platform Duurzaam Dordrecht ingesproken. Er zijn ook technische vragen gesteld door de VVD en GroenLinks en de beantwoording daarvan is vandaag nog toegevoegd in de stukken. Trouwens, tussen de stukken van vanavond staat ook een PowerPoint-presentatie van Grootouders voor het Klimaat, daar hebben alle commissieleden kennis van kunnen nemen. Vandaag geven we de gasten aan de rondetafel de gelegenheid om hun reactie op het programma aan u mee te geven, zodat u dit kunt betrekken bij de besluitvorming. De Natuur en Milieufederatie en Drechtse energie en Drechtse Stroom hebben daarnaast ook ter illustratie bestanden toegestuurd die door die door de griffie aan uw dossier zijn toegevoegd. En dan nog even een puntje voor de goede orde. Dit raadsvoorstel zou overlap kennen met het raadsvoorstel Klimaatneutraal 2040 dat we nog moeten ontvangen en op redelijk korte termijn komen we dus ook over het bredere

onderwerp van klimaat te spreken. Vandaag beperken we ons tot de energietransitie, zoals opgepend in dit raadsvoorstel. En dat is een belangrijke, want wij willen, raads- en commissieleden, jullie willen vanavond zoveel mogelijk informatie inwinnen om een oordeel te kunnen vormen over het raadsvoorstel wat nu voorligt. Nou zoals ik al zei we hebben een hele hoop organisaties aan tafel, daar zijn we hartstikke blij mee en we willen heel graag met jullie in gesprek. We willen echte rondetafelgesprekken zodat de commissie- en raadsleden door middel van vragen te stellen waar zij mee zitten, aan jullie, aan de goede informatie kunnen komen. Dus we hebben aan alle organisaties gevraagd om even zichzelf kort voor te stellen en te vertellen wat ze hier komen doen, wat ze vinden misschien zelfs wel, door middel van een korte pitch. En dat gaan we doen op de volgorde. We beginnen met Stedin, dan Grootouders voor het Klimaat dan zal HVC aan de beurt komen, dan zes boeren slash LTO, Drechtse energie, dan Drechtse Stromen, Dordtse Ondernemersvereniging, Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland.

Als alle pitches geweest zijn, dan open ik het gesprek en dan gaan we met elkaar in gesprek. Maar eerst de pitches, begin ik bij Stedin, bij de heer Dijk.

De heer Dijk: Dank u wel, voorzitter. Stedin, ik weet niet of iedereen weet wat een netbeheerder is en ik dacht misschien is het goed om voor de beeldvorming ook te weten wat wij eigenlijk doen. Je kan een netbeheerder zien eigenlijk als een snelweg-beheerder tussen landelijke, die noemen we TenneT, en we hebben regionale, dat zijn er zeven. Stedin is in deze regio de verzorger, we zorgen voor de stroom en voor het gas. Die grote masten langs de snelweg, die zijn van TenneT, die gaan dan naar de wijk toe en alles wat eigenlijk onder de grond zit is vanuit Stedin en vanuit daar gaat het jullie huiskamer in. Dan wil ik het graag nog hebben over de energietransitie. We gaan steeds meer stroom gebruiken, dat dat is alleen maar meer geworden sinds vorig jaar. Sinds de geopolitieke situatie zien wij echt een enorme stijging van elektriciteitsvraag. Daar moeten wij uiteraard op voortborduren en daarvoor voorzieningen gaan treffen. Dat gebeurt, dat moeten wij ook met gemeenten doen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het stukje grond wat wij krijgen, en de provincie ook voor de ruimtelijke ontwikkelingen. En eigenlijk is de beeldvorming op de notitie die wij hebben gekregen, als Stedin kunnen wij daar geen uitspraak over doen, want wij zijn semi-overheid. Dat laat ik graag aan u over. Maar wat ik wel graag wil doen en waarom ik hier aan taal zit, is een oproep. En dat gebeurt al heel veel met de gemeenten, om actief met elkaar te gaan samenwerken. Wij willen graag van tevoren, en ook omdat die uitdaging zo groot is, heel graag van tevoren weten waar ontwikkelingen plaatsvinden. Dan moet ik het ook nog hebben over een stukje hoe het net eruitziet. Je hebt het hoogspanningsnet, middennet een laagspanningsnet. Je moet je voorstellen, als er een ontwikkeling plaatsvindt dat wij zeven jaar de tijd het nodig hebben om zo'n station te bouwen. Dat is dan twee jaar bouwen en vijf jaar is het vergunningen.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Ja, ik zag de pitch is voorbij, het is heel duidelijk wie u bent en waarvoor u komt. Dank u wel daarvoor. U kunt vooral technische ons inhoud geven. En ik denk dat de inhoud waar u nu aan begint komt straks vast nog voorbij.

De heer Dijk: Oké, moet ik het hierbij laten?

De voorzitter: Ja, u kunt het hierbij laten. Dan gaan we naar de volgende organisatie en ik had beloofd het woord aan mijnheer De Keizer van Grootouders voor het Klimaat.

De heer De Keizer: Even op het knopje drukken. Ik ga eerst even zwaaien naar mijn kleinkinderen, die zitten mee te kijken vanavond en ik spreek namens hen en eigenlijk namens alle kleinkinderen. Die hebben nu geen stem en wij moeten zorgen dat zorgen dat zij in een situatie terecht komen waarin wij onze afspraken hebben gedaan die we hebben gezegd. Hoe gaan we dit uitleggen? Dat betekent dat ik vooral naar de fracties me richt in de zin van, jullie hebben twee taken. Dat zijn aan de ene kant taakstellend, jullie stellen de kaders vast, en aan de andere kant controlerend. En we willen met name even onder de aandacht brengen dat we, mijn kinderen doen op schoolprojecten aan duurzaamheid al, maar die begrijpen dus niks wat jullie hier aan doen zijn. We zijn al tien jaar bezig en op de vraag die ze aan mij stelden, wat hebben ze nou gedaan?

Denk ik, ik weet het niet. Ik heb geen idee of we, want we hebben dertig jaar en we zijn in 2040, dat is fantastisch. We hebben dertig jaar uitgetrokken, we zitten nu op een derde van de oplossing, hebben we heel veel dingen al gedaan. Moeten we ons zorgen maken over de zeespiegelstijging, want we zijn al aan dweilen met de kraan open op dit moment. Dus daar zouden ze graag antwoord op hebben, omdat als je weet hoe het in het verleden ging, als jullie je werk hebben gedaan, kunnen we dat vertalen naar de toekomst en ook zeggen of we hoopvol kunnen zijn voor die toekomst, omdat jullie de zaak onder controle hebben. Nou dat konden we echt niet terugvinden. En vandaar dat ik gezegd heb, het gaat volgens ons nog steeds om een crisis en niet een Business as usual. Daarbij horen strenge beheersmaatregelen. Treffen jullie die ook? Controleren jullie wat de projecten zijn en hoe we dat gaan doen? En we willen er natuurlijk wel een succes van maken met elkaar. We willen graag ondersteunen, mijn kinderen willen graag meegaan met klimaatmarsen en dat is wat we kunnen. Maar we hebben wel jullie hulp daarbij nodig.

De voorzitter: Gelukkig zitten we vanavond met elkaar aan tafel. Dank u wel, heel duidelijk verhaal. Gaan we naar HVC, mijnheer Ten Elshof. Ja

De heer Ten Elshof: Dank je wel. Wij hebben veel verschijningsvormen, HVC. Vanavond, in dit raadsvoorstel, aan deze ronde tafel zitten wij aan tafel als de leverancier van het Warmtebedrijf, dus leverancier van warmte aan de gemeente, maar in de rondetafel mogen ook andere onderwerpen langskomen. Maar ik denk dat dat de reden waarom ik hier zit. Ik weet het niet of het bij de partijen zo bekend is, maar Dordrecht heeft best een hele reputatie in Nederland over wat er allemaal gebeurt als het gaat over van-het-gas-af-dossier. Dordrecht heeft samen met woningbouwcorporaties, die huisvesting aan de zwaksten in de samenleving verzorgt, best enorme stappen gezet om van het gas af na een warmtenet te komen, wat de laatste jaren actueler is geworden, ook met de huidige geopolitieke situatie. Een half jaar geleden hebben we hier uitgebreid kennisgemaakt. Ik wil daar niet zoveel meer aan toevoegen op inhoud, maar er zijn veel gemeentes jaloers op de positie van Dordrecht. In het raadsvoorstel staan er grote ambities. Ik voel mij enorm opgejaagd door het college en ik hoop dat het in opdracht van jullie is om meer en sneller te doen. En daar hebben wij, ja ik zie geknik. Daar valt best veel over te zeggen, want de woningbouwcorporaties zijn een keer uit uitgewarmd, zal ik maar zeggen, en dan gaat het particuliere woningbezit er aan te pas komen. En dat wordt lastig. Kunnen we straks iets meer over vertellen.

De voorzitter: Super, dank u wel. Mag nog meer haast achter, goed om te horen. Gaan we naar de zes boeren, zes LTO, de heer Willemsens. Ik noem je gewoon Boer Jan. Goedenavond, de heer Willemsens.

De heer Willemsens: Graag gedaan, voorzitter, en dank je wel. Geachte raadsleden, ik zit hier namens zes boeren uit de landbouwpolder die het idee hebben opgepakt om samen een serieuze bijdrage te leveren aan de energietransitie. Waarom doen we dit? Ten eerste om ons toekomstperspectief voor ons bedrijf te behouden en onze kinderen een mogelijkheid te geven in de toekomst het familiebedrijf over te nemen. Om als bedrijf te overleven, moeten we op zoek naar een breder verdienmodel. We denken hierbij aan het verduurzamen van de lokale landbouw.

Ten tweede willen we dit samen doen, samen met de burgercoöperatie Drechtse Energie, zodat we samen met de burgers een passend plan kunnen maken en ook de Dordtenaren ook mede-eigenaar kunnen worden en mee kunnen profiteren van de financiële rendementen. En ten derde willen we dat de duurzame stroom geleverd kan worden aan Dordtse ondernemers en inwoners. Hiervoor gebruiken we de kennis van Eneco. We kunnen onderzoeken of nieuwe technologieën zoals een smart grid, accu's, waterstof, de concurrentiepositie van ons bedrijfsleven kan versterken. Laat ons met elkaar de mouwen opstropen en onderzoeken of er onder voorwaarde duurzame energie slash wind in de landbouwpolder mogelijk is. Dank u.

De voorzitter: Super, dank u wel. Mooie korte pitch. Dan gaan we naar Drechtse energie en dan geef ik het woord aan de heer Verbakel.

De heer Verbakel: Lise Jans, dat is een onderzoeker van de Universiteit van Groningen naar hoe gaan mensen meedoen aan duurzame transitie? En dat komt uit al die onderzoeken, 80 procent van de mensen zegt, hartstikke belangrijk moeten we doen. In belang van het klimaat. Maar het gebeurt niet. Bedrijven, ook burgers, nemen vaak die stap niet. Hoe komt dat nou? Zien ze te weinig financiële voordelen? Dat blijkt maar van beperkte waarde. Afgelopen jaar toevallig wel omdat het extreem was, maar normaal is dat niet zo'n belangrijke factor. Roepen de gemeenten niet genoeg op? Ook niet van belang, want of de gemeente voor of tegen is maakt voor de meeste burgers geen bal uit. Ik zeg het maar even heel plat. Wat blijkt dat de belangrijke factor is om mee te doen is, of ze in de omgeving zitten van burgers en bedrijven die zeggen, dat vind ik belangrijk, we doen het samen, we hebben er vertrouwen in en het gebeurt op de manier die wij willen. Dat is de belangrijkste factor waarin mensen worden gestimuleerd. Misschien is het best een keer interessant dat de raad een keer die mevrouw eens uitnodigt om uit te leggen hoe die processen gaan. Want vaak wordt gedacht, als ze maar veel communiceren, als we maar veel pamfletten sturen, als ze maar veel dingen doen via het energieloket, dan gaat het vanzelf lopen. Neen, het moet wat ons betreft van onderop en dat proces moet worden gefaciliteerd. Dat kost geld en dat geld moet gewoon uit de bestaande fondsen worden gehaald. Tweede wat we willen aanduiden is, in het stuk staat dat er voor 57 megawatt subsidie is verstrekt voor bedrijfsdaken. Maar 16 megawatt is uitgevoerd. Dan kan je natuurlijk hopen dat de rest vanzelf komt. Ik verzeker je, dat is niet het geval. Ik denk dat een deel van de subsidies is verlopen. Maar die bedrijven hebben er moeite mee en dat betekent dat volgens ons, wij zouden kunnen helpen door sommigen daken laten beleggen de burgers, dat ondernemersvereniging

zouden kunnen helpen om dat tot stand te brengen. Want anders gaan gewoon die daken niet belegd worden. Ten derde vinden wij de energiemix in Dort ...

De voorzitter: Moet wel een hele korte zijn, mijnheer Verbakel.

De heer Verbakel: Dat moet ik toch even kwijt. Dan misschien naar het laatste. Wij willen doen, wat Jan net vertelde, naar situatie waarin we energie opwekken voor de burgers op het eiland. Dat we er beide '...', daarvoor is nodig een goede energiemix. Dan kunnen we regelen dat langdurig tegen kostprijs energie wordt geleverd aan burgers en bedrijven.

Dat geeft meer zekerheid, want nu gebeurt dat dat via een buitenconstructie, via grote lijnen. En dat zouden we ook graag willen. We willen graag een experiment wat de gemeente gaat steunen, waar subsidies van Europa en het rijk voor zijn, om dat tot stand te brengen.

De voorzitter: Helder, dank u wel hoor. Ik hoor al veel oproepen rond de tafel. Dan gaan we van Drechtse Energie naar Drechtse stromen.

De heer Veldman: Nou, heel kort nog eventjes. Drechtse stromen is een burgerinitiatief, Jan heeft onder andere, een belangrijke rol heeft hij erbij vervuld. Wij helpen burgers met energiebesparen, met kleine maatregelen, grote maatregelen, alleen en ook samen met de burens. Op allerlei manieren doen we daar ons best voor. En intussen zijn wij, waar we eigenlijk blij verrast dat ineens in het collegeprogramma van het huidige college ineens staat, 2050 gaan we niet meer doen, nee we gaan naar 2040. En we hebben intussen al een hele tijd met spanning zitten wachten op het programma wat de gemeente daaraan gaat doen om dat ook daadwerkelijk te bereiken. Volgens ons zijn daar wel een aantal belangrijke stappen voor nodig. Allereerst, maak een concreet programma voor in die periode, zodat je ook onderweg goed kan zien hoever je al bent en of je het wel haalt, of dat je misschien harder moet gaan lopen. Het tweede punt is dat je daar dan ook een goede monitoring bij nodig hebt om daadwerkelijk te kijken hoe ver je bent. En een heel belangrijk punt voor ons is participatie. Wat je nu ziet is dat de gemeente heel sterk in zijn aanpak heeft staan, eigenlijk nogal van bovenaf, we hebben een warmtenet, daar kan je je bij aansluiten, we hebben campagnes daar kan je ook bij aansluiten of niet. Maar eigenlijk wordt nauwelijks gevraagd aan de mensen, hoe kan ik nou mijn eigen situatie oplossen. En wij denken dat dat juist nodig is. Beetje in het verlengde van Willy zijn eerste punt over hoe ga je daadwerkelijk in gesprek met de bewoners en wij denken eigenlijk ook dat je de participatie ook in de uitvoering goed moet organiseren, dat je daar eigenlijk de aanpak van de woningen echt moet organiseren als in kleine projecten waar de bewoners samen met hun burens, en daarmee ook ondersteund, de burens door elkaar. Dat je in die vorm eigenlijk moet organiseren dat mensen daadwerkelijk hun huis gaan aanpakken.

De voorzitter: Helder, dank u wel. Eén puntje?

De heer Veldman: Er is nog één punt, daar hoort heel belangrijk ook bij dat ze daarin ook wel goed ondersteund moeten worden. Dat gaat niet alleen met vrijwilligers, dan moet je echt, net zoals in de stadsvernieuwing en de funderingsaanpak een bureau met professionele ondersteuning, zowel qua proces als qua kennis, voor de inhoud. Voor de energie.

De voorzitter: U bent gehoord, dank u wel. Dan gaan we iets horen uit de Dordtse Ondernemersvereniging, de heer Put.

De heer Put: Ja, dank je wel. Ja, de pet op van voorzitter van de Dordrechtse Ondernemersvereniging, daar zit ik voor. Ik benoem toch voor de zuiverheid ook nog even dat ik ondernemer ben met het bedrijf Cirkellab en dat houdt zich ook bezig met circulaire economie en de verduurzaming van het bedrijfsleven.

Ik heb vooral die eerste pet op vanavond, maar ik vind het wel zuiver om dat even te benoemen. Ja dat bedrijfsleven dus, dat zie ik eigenlijk nog beperkt terug in de notitie en ik denk dat dat een juist een mooie kans zou zijn om die wel vaker terug te gaan zien, want daar zitten ook heel veel mogelijkheden. Bij henzelf maar vooral ook in de samenwerking met de burgers. Dus ik denk dat dat een belangrijk punt is. Voor bedrijven is energiecongestie die op dit moment een hele grote zorg. Dus besparen is één, opwekken is twee, maar congestie is voor ondernemers een hele groot punt. Ik denk dat het ook goed is om het energieverbruik bij de bedrijven beter in kaart te brengen dan dat het nu is en daar ook een bedrijvenstrategie op uit te werken. En ik wil ook wel nog wel even noemen, het woord werd wel één of twee keer genoemd in de notitie, circulaire economie, volgens mij werd net ook al net genoemd dat er een samenhangende notitie wordt gemaakt waar dit punt misschien uitgebreid, of zeker uitgebreid in terug zou komen. Maar toch wil ik hem expliciet noemen, want de circulaire economie wordt ook gezien als een van de hulpmiddelen om de energietransitie juist te gaan realiseren. Met het besparen van grondstoffen bespaar je namelijk ook heel veel energie. Dus ik denk dat het juist belangrijk is om ze wel in samenhang te bekijken. Tot slot wil ik eigenlijk afsluiten met een aanbod. Wij willen graag meedenken vanuit de ondernemers om het hier in de stad beter te krijgen en te gaan realiseren.

De voorzitter: Heel duidelijk, dank u wel. Dan gaan we naar de laatste organisatie op het lijstje, de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland. En mag ik dan de heer Ouwehand het woord geven, of mevrouw Braakman?

De heer Ouwehand: De heer Ouwehand? Je mag Alex zeggen. Allereerst eventjes voor ik een kleine pitch doe, ben ik jullie allemaal heel erkentelijk voor het feit dat er een rondetafel georganiseerd is. Vaak is het zo dat we in formele posities met elkaar in gesprek zijn, maar het is juist enorm belangrijk om met elkaar kennis en kunde uit te wisselen omdat de opgave waanzinnig groot is. En daar kunnen we elkaar natuurlijk bij helpen. Ik zit hier ook met zorgen. We zijn actief in '...' bij de een iets meer dan bij de ander. Niet overal loopt alles lekker en ik wil vier puntjes graag meegeven voor het debat met elkaar. Het eerste is, het is al een paar keer gezegd, maar het Planbureau voor de Leefomgeving heeft het signaalrapport over betrokken burgers uitgebracht en de betrokkenheid van de burgers is onmisbaar om de transitie te laten slagen. Daar wil ik graag met jullie verder over praten. Een tweede punt is energie-efficiency, we hebben gewoon een hele goede mix nodig van wind, zon en warmte om te zorgen dat het energiesysteem ook toekomstbestendig is. En in de RES, hier in de Drechtsteden is de verhouding 90-10, 90 procent zon en 10 procent wind. Dat kan nooit een solide en een betrouwbaar systeem opleveren. Ik denk dat dat goed is om daar met elkaar een discussie over te hebben. Natuurinclusiviteit, er zijn een aantal zonneparken hier georganiseerd. Die zijn geregeld. Maar als je die gewoon bekijkt, dan is dat elementen eigenlijk maar heel weinig benut en heel weinig de ruimte gegeven. En als laatste de

ruimtelijke ordening, we hebben natuurlijk al een discussie gehad over de Krabbengors, maar er zijn ook een aantal, in tussenliggende periode zijn er weer drie locaties van de haak gevallen. En dat betekent ook dat we in andere gebieden extra aandacht vragen voor de ruimtelijke ordening vanuit de gemeente om te zorgen dat ook zoek- en uitwerklocaties op een bepaalde manier geborgd gaan worden. Dit was het, voorzitter.

De voorzitter: Dan zijn we door de organisaties heen. Iedereen zich nu even goed kunnen laten horen en kunnen laten zien. Dat betekent dat we het gesprek gaan openen. Even voor de laatste commissieleden, ik wil wegblijven bij het politieke debat, dus echt over het raadsvoorstel, wat gaan we ermee doen? We gaan een oordeelsvorming doen. Maar natuurlijk zitten hier ook verschillende organisaties aan tafel en die vinden er ook allemaal wat anders van. Dus er is wel een klein beetje ruimte om daarmee te spelen. Ik hoorde al veel langskomen over participatie met inwoners, inwoners hierbij betrekken en ik hoorde ook al veel over inwoners goed begeleiden en ik vroeg me af wie van de commissie wil het gesprek aftrappen? De heer Van der Meer, ik had niet anders verwacht. U krijgt het woord.

De heer Van der Meer: Nou ja, dat wordt veel genoemd. Het is nu ook expliciet door Dordtse Energie, Dordtse Stroom en door de Natuur en Milieufederatie geroepen, en in zekere zin ook door de ondernemingsvereniging, wij willen van bottom up meedoen. En daar is natuurlijk heel veel voor te zeggen. Maar mijn vraag is, kunnen jullie beargumenteren waarom dat niet alleen op zich mooi is, maar waarom dat voor een succesvolle energietransitie nodig is?

De voorzitter: En vraagt u dat aan de Drechtse Stroom of aan alle partijen aan tafel?

De heer Van der Meer: Ik ben wel benieuwd hoe men daar tegenaan kijkt, ja. Maar vooral aan Drechtse Energie en Drechtse Stroom, want die zijn erover begonnen.

De voorzitter: Dan geef ik eerst woord aan de Drechtse Energie en alle andere organisaties die zich geroepen voelen om hier antwoord op te geven. Om iets op te zeggen steek vooral uw hand op. De heer Verbakel.

De heer Verbakel: Misschien toch, maar ik ben een oudere man, ik heb veel gedaan in mijn leven, vooral in de stadsvernieuwing en voor een deel in paalrot in verschillende steden, in verschillende grote en kleinere steden. In het begin dacht de gemeentes, we kunnen het niet van bovenaf organiseren, leggen we uit dat die wijk slecht is en dat we dat samen moeten verbeteren. Dat werkte niet. Het ging pas lopen toen die burgers zelf zichzelf organiseerden en daar van de gemeente geld voor kregen om dat te doen. Hun eigen deskundigheid kregen, daar gingen ze mee tegenspreken, maar door de tegenspraak kwam er beweging. Want anders wachten ze gewoon af en doen ze gewoon helemaal niks. En dat is wat ik bij de energie, want het is een geweldige opgave, vooral in die wijken waar de EFG-labels zijn. Dat zijn zomaar kleine dingetjes, dat is bijna weer een verbouwing zal ik maar zeggen. En om dat goed te doen en goed te begeleiden, moeten die mensen zelf denken, dat gebeurt op een manier die bij mij past, die ik mij te dragen is. Dat heeft bij een aantal plekken met geld te maken, maar niet alleen. En dat vertrouwen neemt toe als je dat samen met je vertrouwde omgeving doet. Dat is eigenlijk de afgelopen veertig jaar bewezen in allerlei processen die zo ingewikkeld waren. Dus dat is niet een. En daarmee krijg je een versnelling, misschien even soms

een hickup dat mensen dwarsliggen, maar eerder een versnelling als een vertraging. En daar gaat het ons om, om tempo te maken.

De voorzitter: We moeten meer tempo maken, oké. Is er een organisatie die wil reageren op de vraag van de heer Van der Meer? Of misschien op de heer Verbakel.

De heer ...: Ik wil er wel op inspelen. Hij gaf natuurlijk antwoord over hoe het die stadsvernieuwing is gegaan, maar ik kan het ook bevestigen hoe dat nu met die energiebesparing is gegaan. Wij bestaan nu tien jaar in zeker de eerste jaren hebben we veel, toen heette dat blokproject en nu met de burenpjecten. Maar wat je juist in die projecten zag, dat mensen ook daadwerkelijk om tafel gingen, oplossingen zochten voor hun woningen, wat je daar het beste kon doen en uiteindelijk ook die maatregelen daadwerkelijk uitgevoerd. En dat zie je natuurlijk met bijvoorbeeld die campagnes van de gemeente, van het energieloket, dan komt er een aanbod voor bijvoorbeeld zonnepanelen op je dak. Nou ik weet toevallig mij van mijn zoon, die zou daar niks aan hebben, die heeft die heeft een soort oost-west, de zon schijnt verkeerd op die daken, dus die heeft niks aan die standaardoplossingen. Nou ik weet ook van mensen die dus, als ik een aanbod krijg om mijn spouw te vullen, dan is heb ik er ook niet veel aan, mijn huis heeft namelijk geen spouwmuren. Dus kortom, hoe zorg je dat nou daadwerkelijk dat ook voor mij of in een bepaalde buurt, dat je voor die woningen mensen, A echt zelf ook oplossingen verzinnen en ze ook daadwerkelijk elkaar stimuleren door aan het werk te gaan.

De voorzitter: Helder, dank u wel. Mijnheer De Keizer.

De heer De Keizer: Ik ben in dit traject gestapt, net na mijn pensioen en toen lag er volgens mij in mijn bus een verhaal waarin gezegd werd, de overheid trekt zich terug. Wil je participeren? Nou, daar hebben we onze vinger voor opgestoken, zijn we met een aantal mensen mee begonnen. Jullie hebben dat opgepakt in 2013 door te zeggen er moet een samenwerking komen met Drechtse Stroom, was dat toen. Ik zal niet over de inhoud ingaan, maar die samenwerking is gewoon verdampt, die is weg. Dus het is een raadsbreed besluit van het moet samengewerkt worden. Ik vertelde net, controleren jullie dat dan? Als ik aan jullie ga vragen, wie weet nou hoe de stand van zaken is rond die samenwerking, denk ik dat niemand dat die afgelopen tien jaar heeft gecontroleerd. Waarom komen particulieren, mensen in een vrije tijd met initiatieven? Zijn we het daar met mekaar over eens? En vervolgens wordt dat niet, als je een zaadje plant moet je water geven, dan gaat het bloeien. En dat vind ik dus ingewikkeld, want jullie vragen ons, wij bieden ons aan, er komt een samenwerkingscontract en dat bloedt dood. Dat kunnen jullie alleen jezelf aantrekken.

De voorzitter: De heer Van der Meer. Wilt u zelf eerst nog reageren? Want ik zie dat andere organisaties ook willen. Dan gaan we eerst, ik moet echt de achternaam erbij nemen, die heb ik nooit uit mijn hoofd geleerd. De heer Willemsens.

De heer Willemsens: Ik vind boer Jan eigenlijk veel mooier. Heel simpel, het woord coöperaties is bedacht door boeren. Je moet dingen samen doen als het moeilijk gaat en het gaat misschien niet heel moeilijk nu, maar je moet het wel samen doen. Je moet samen een plan bedenken, je moet het gewoon samen ontwikkelen en je moet samen de kosten en de profijten delen. En dan kun je iets oplossen. Zo simpel is het volgens mij.

De voorzitter: Helder, dank u wel. De heer Ouwehand.

De heer Ouwehand: Dank u. En ik vond het toch een klein beetje zacht uitgedrukt. Maar participatie, burgerparticipatie is onmisbaar. En het gaat niet alleen nog maar om de participatie zelf, maar het gaat ook om het beleid goed duidelijk te krijgen voor meerdere mensen dan alleen maar een beleidsmaker. Het gaat omdat weerstand serieus genomen moet worden. Het gaat erom dat we met zoveel opgaven op dit moment aan het werk moeten dat het voor een gemiddelde burger ook ingewikkeld is om daar zelf handelingsperspectief in te vinden. En het gaat ook om eigen initiatief, zoals net ook al gezegd is en je ziet dat gemeenten dat heel erg ingewikkeld vinden. Ik verwijs weer naar het PBL-signalenrapport, betrokken burgers, ik zou eigenlijk aan de griffie willen vragen om dat rapport te downloaden en dat te delen met de raadsleden, omdat er echt wel een heleboel goede dingen in staan. De gemeente is per uitstek een orgaan wat heel formeel communiceert, dat ook gewend is via vergunningen en dergelijke. Maar het gaat erom dat je dus op een andere manier ook moet communiceren met je eigen burgers om ze echt mee te nemen in dit proces. En er zijn een aantal gemeenten die hier al hele goede voorbeelden van hebben, daar kan Dordrecht van leren.

De voorzitter: Wilt u nog een keer de naam van dat dossier herhalen voor onze griffier?

De heer Ouwehand: Het is op 21 maart uitgebracht, het is vrij recent en het rapport heet Betrokken burgers en het is door het Planbureau voor de leefomgeving gemaakt. En het is juist gemaakt om een handreiking te bieden aan gemeenten die in dit traject zitten en daarvan willen leren om het beter te gaan doen. Dus het is echt een nuttig rapport.

De voorzitter: Dank u wel. We hebben al heel veel opgehaald met een vraag. Dan zie ik dat de heer Groenewege een nieuwe vraag heeft. Gaat uw gang.

De heer Groenewege: Ja dank u wel, voorzitter, Drie insprekers begonnen over meer windenergie, de heer Verbakel van Drechtse Energie begon erover, de heer Willemsens en de heer Ouwehand. En nou ben ik wel benieuwd van de heer Ouwehand, omdat hij dat toch in een wat vergelijkend perspectief kan plaatsen met meerdere RES-sen en meerdere gemeentes waar hij ervaring in heeft. Wat doen gemeenten die goed bezig zijn met windenergie goed, wat wij als gemeente Dordrecht niet goed doen en wat wij beter kunnen doen?

De voorzitter: De heer Ouwehand.

De heer Ouwehand: Het is een terechte vraag. Het is zo dat in alle zeven RES-sen in Zuid-Holland, behalve op Goeree Overflakkee, wind echt in het verdomhoekje terechtgekomen is. En de focus ligt enorm op zonne-energie. En dat betekent ook met Stedin ook discussies in Midden-Holland over de netontwikkeling en hoe dat zich verder moet gaan ontwikkelen in die onbalans. Wat je ziet is dat in de regio Rijnmond er twee convenanten gesloten zijn, één voor de haven en één voor de regio zelf. En daar is vanaf 2012 tot nu even afgerond zo'n 400 megawatt wind gerealiseerd.

Daar zit een voor een deel top down in, dan praat je vooral in de haven. En er zit ook een stuk participatie in, en dan praat je meer over het stedelijk gebied. Wat je moet doen is denk ik het verhaal heel goed uitleggen dat wind nodig is en dat wind alleen op zee

realiseren niet voldoende is. En ik denk ook dat ik de bal een beetje door moet schuiven naar Stedin, want Stedin is degene die het net moet gaan beheren en ik moet eigenlijk niet de boodschapper zijn van die energie-efficiency. Maar ik denk dat ook dat vanuit Stedin daar best wel wat over gezegd kan worden.

De voorzitter: Dank u wel. Ik wilde eerst even naar de heer Portier naast u, tenminste even checken. De heer Portier, wilt u ook een verdiepende vraag stellen over dit onderwerp?

De heer Portier: Ja, even over die wind op zee. Het is bekend dat daar meer wind staat op zee, ongehinderd door andere landschapselementen of gebouwen en dat je daar gewoon flink hogewindmolens kunt bouwen die zeer efficiënt zijn. Dus waarom zou je dan nog windmolens op het land willen plaats als ze zoveel efficiënter zijn op zee? Waarom moet het per se op het land?

De heer Ouwehand: Ik probeer een heel kort antwoord te geven. We zijn nu bezig met op centrale plekken om het aan te landen en dat is onder andere bij de Maasvlakte en daar liggen nu drie tracés en er moeten er nog vier komen voor 4 gigawatt. Dat is a hell of a job, dat is echt super ingewikkeld. Dus hoe verder we op zee gaan komen, want we hebben natuurlijk de kustzone al bijna gehad, daar komt die 6000 megawatt de komende jaren. Hoe verder we gaan, hoe meer verlies. Het moet gelijk oplopen met groene energie in de Rotterdamse haven om die groenewaterstofproductie mogelijk te maken. Maar alle wind op zee is niet voldoende om de energie die we nodig hebben in Nederland, dus in de bebouwde kom en het landelijk gebied, om dat goed te krijgen. Het leeuwendeel is allemaal voor de industrie en voor de transitie die daarin plaatsvindt. En het zou betekenen, als je nog meer energie op zee gaat doen, dat wordt een heel ingewikkeld ding, want je staat naar de zee te kijken ene ziet één leeg veld, maar het is waanzinnig druk op zee. Er zijn scheepvaartroutes, er zijn visserijgebieden, er vindt mijnbouw plaats, er vindt zo meteen carbon capture storage met CO₂-opslag plaats waar weer een infrastructuur moet gaan komen. Dus dat betekent echt dat we moeten kijken op welke manier we op een bewuste en creatieve manier de samenleving toch mee kunnen krijgen voor wind op land.

De voorzitter: Dank u wel. Het is druk op zee, horen we. De heer Dijk wil hier ook iets over zeggen.

De her Dijk: Ja, dat stukje over de verdeling, wij zien als Stedin het liefst de verdeling fiftyfifty tussen wind en zonne-energie omdat we dan ons net het beste kunnen benutten. Nogmaals, wij zijn een partij dat aansluit, dus u heeft de stekker en wij zorgen voor het stopcontact. De besluitvorming, we kunnen wel roepen dat de verdeling fiftyfifty het beste is, daar proberen we op te sturen omdat dan het net het best benut wordt. Maar dus ook in deze regio is er weinig, inderdaad weinig wind en het zou goed zijn voor het net, want dat betalen we allemaal dat die netbelasting de fiftyfifty verdeling komt.

De heer...: Als ik nog één vraag mag stellen, voorzitter?

De voorzitter: Ik wilde eerst even naar de heer De Keizer, want die zit ook te popelen om in te springen in dit gesprek.

De heer De Keizer: Ik heb een aantal ervaringen met wind bij gemeentes in Nederland. Een voorbeeld wat ik graag even zou willen noemen, is de Spinder in Tilburg. Daar zie je hoe het wel kan en heel goed kan. Daar zit een wethouder, ondersteund door een goed ambtelijk team, die gezegd hebben, wij willen hier windenergie hebben. Er zijn locaties die we samen met jullie willen kijken of we die in handen kunnen krijgen van burgers. En er is eigenlijk in recordtijd, zijn daar vijf windturbines ontstaan onder elf coöperaties. Dat is op zich al een uitdaging. De andere vraag die even richting de heer Portier, volgens mij hebben we hier een handtekening gezet over 2040 energieneutraal. Volgens mij is de roze olifant in de kamer, als jullie kunnen aantonen dat we daar geen windenergie voor nodig hebben, hebben we ook die discussie niet nodig. Maar dat is nou precies het stuk wat we iedere keer voor ons uitschuiven. We zijn bezig met locaties en we zijn niet bezig met hebben we dat dan echt nodig. Zeg ik dat we windenergie nodig hebben, zolang jullie niet kunnen aantonen dat we dat niet nodig hebben, of dat niet kunnen vervangen door zon. Dan zit ik naar mijn buurman en zeggen we, ja dan moeten we die Biesbosch volleggen met zonnepanelen. Ja, dat is de discussie die je eerst moet voeren. En ik zie dus in heel veel gemeentes dat de wethouder zegt, willen we energieneutraal worden? Ja. Hebben we daar windenergie voor nodig? Ja. Willen we zorgen dat dat 50 procent in handen komt van de bewoners, dan zeggen we ja. Dat zijn volgens mij de dingen die bij jullie liggen en dat alsmaar van je afschuiven kan je die wedstrijd gewoon niet eerlijk spelen. Er zijn handtekeningen gezet in het college. Die moet je nakomen.

De voorzitter: Wind of geen wind. De heer Ouwehand wilde u daar eerst op reageren? Dan ik heb de heer Gündogdu ook gezien en de heer Verbakel ook. Dus hou het nog even vast.

De heer Ouwehand: Ik wilde de deelgenoot aan tafel, Stedin, niet in een onmogelijke positie brengen. Dat is ook voor mij niet echt de bedoeling. En die 50-50, dat is ook 60-40, 50-50, dat is echt een maat die heel belangrijk is. Maar in de RES zoals die hier is afgesproken is het 90-10, 90 procent zon en 10 procent wind. Dat lijkt me voor Stedin a hell of a job om dit gewoon helemaal goed gaan krijgen. Kan je daar misschien vanuit je adviserende rol iets over zeggen?

De voorzitter: Gaan we toch even naar de heer Dijk, want die krijgt wel een hele directe vraag.

De heer Dijk: Dat proberen we ook te doen om die besluitvorming daar te krijgen. Maar dat is, nogmaals we kunnen daar in gesprek mee gaan, over gemeente, over besluitvorming, maar dat is nogmaals, wij sluiten aan en als dat op een vervelende manier is, dan kunnen we daar proberen daar op te sturen, advies over te geven, dat doen we ook, daar advies over geven. Ja dat proberen we ook te doen.

De heer Ouwehand: Mag ik misschien een vraag teruggeven aan de raadsleden? Wat vinden jullie van dit advies?

De voorzitter: Ja, ik ga het woord geven aan de heer Gündogdu., dat is iemand van de raad. U ging toch al het woord van mij krijgen. Misschien kunt u daar kort op reageren.

De heer Gündogdu: Ik wil eerst mijn vraag stellen, mag dat? Voorzitter, dank u wel. Ik wil een vraag stellen aan alle deelnemers, en bedankt voor u inbreng vanavond. Mijnheer

De Keizer geeft heel duidelijk aan dat de raad eigenlijk de afgelopen jaren niet veel heeft gedaan. Even in mijn eigen bewoordingen en dat het urgentiebesef er blijkbaar niet zou zijn. Wij hebben de afgelopen jaren twee trajecten ingezet. Enerzijds energiebesparing en anderzijds hoe we energie zouden kunnen opwekken, oftewel op ons eiland of een andere manier in samenwerking met partijen. Met name als het gaat om energiebesparen, want alles wat je niet gebruikt hoef je ook niet op te wekken. Ik ben even benieuwd naar alle meningen hier aan tafel als we het hebben over energiebesparen. Er zijn twee stromingen, mensen die energiebesparing eenvoudigweg niet kunnen betalen, ook al zouden ze het willen. Daar zijn divers potjes voor overigens, maar dan nog. En er is een stroming van mensen die überhaupt niet geloven in de urgentie dat we de omslag in energie zouden moeten maken, vanuit een bepaalde wereldgedachte. U heeft nu de startnotitie gelezen. Wat zou dan op basis van deze twee gedachtelijnen uw advies concreet aan deze raad zijn, waarvan u denkt, dit moet in deze doorstartnotitie opgenomen worden, met name als het gaat om enerzijds dus besparen maar anderzijds ook voor het opwekken. Want ik hoor dat participatie heel belangrijk is. Maar ik zou graag wat meer handvaten willen hebben van u allen dat ik terugzie in deze doorstartnotitie, zodat ik daar ook over zou kunnen beslissen.

De voorzitter: Uw vraag is helder, de heer Gündogdu. We hebben net heel erg gehad over de opwek en nu was er ook echt tweede vraag, wat dat gaan we doen met de energiebesparing. Dat is natuurlijk ook een pijler die in het raadsvoorstel staat en het was een vraag aan alle organisaties. De heer Verbakel.

De heer Verbakel: Even vooraf, we gaan uit een energiebesparing, dat betekent niet dat hij minder elektriciteit zal worden gebruikt. Hou in de gaten, want we krijgen straks elektrische auto's, bedrijven worden steeds meer geëlektrificeerd, we krijgen te maken met warmtepompen, ook al zijn het misschien maar 20 procent van de woningen, maar dan nog eens dat is een hoop. Dus elektriciteitsgebruik gaat omhoog, ook al gaan we besparen. Dat is wel van belang om dat even te weten. Tweede, je een deel van de mensen ziet het helemaal niet zitten, daar ben ik het mee eens. Maar de realiteit is dat de meeste mensen wel willen, daar kan je bij aansluiten en soms gaan mensen ook gewoon meedoen, ondanks dat ze het niet zinvol vinden. Bijvoorbeeld in zonnepanelen investeren, niet omdat mensen het leuk vinden maar omdat ze eraan kunnen verdienen. Dan is een reden. Maar soms, mensen schaffen soms een nieuwe keuken aan, doen ze dat om een maaltijd goedkoper te maken? In de meest gevallen is dat niet het geval. Dat vinden ze aantrekkelijk, dat is comfort en een goede isolatie is lastig voor je huis.

Een vloerverwarming levert ook meer comfort op, dat moet ook uitgedragen, dat heeft ook waarde, ook al vind je het helemaal niet nodig voor de wereld, ben ik het niet mee eens, maar dan nog kan het aantrekkelijk zijn dat je dichterbij je raam kan zitten als het wat kouder is. Dus je moet meerdere sporen bewandelen en ook dat kan beter gebeuren door de burens die zeggen, goh, ik zit lekker binnen, ik heb het lekker warm, waarom doe jij dat niet? Zeg je maar ik vind het klimaat niet belangrijk. Nou jongen, dan vind je dat niet belangrijk, dan nog zou je het moeten doen. En dat is het idee, schakel bekenden, schakel je omgeving in om mensen daarin mee te krijgen. Zelfs mensen die twijfelen of het zinvol is. Maar de meesten vinden het wel zinvol, blijf ik zeggen.

De voorzitter: Dank u wel. Wilt u ook nog reageren? Gaat uw gang.

De heer ...: Ja, precies wat Willy uitlegt en dat kan je vervolgens vertalen in een praktisch handvat van, A maak een concreet programma en maak concreet projecten waarin je de mensen samen aan het werk zet zodat ze het inderdaad gaan doen. En natuurlijk is er een groep die er niet in gelooft dat er van allerlei dingen in de wereld misgaan. Aan de andere kant, het is niet zo heel moeilijk om de laatste tijd naar de televisie te kijken om te zien dat er al van alles misgaat. Dus ik sluit me helemaal aan bij wat Willy zegt.

De voorzitter: Helder. Nog even een reactie vanuit HVC.

De heer Ten Elshof: Energiebesparing, afdwingen of verleiden? Ik denk dat er heel veel gebeurd is de afgelopen jaren in het gebied van verleiden, subsidies, stimuleren. Ik denk dat het afdwingen een lastig vraagstuk is voor de raad, maar ik denk dat daar nog wel veel mogelijk is. Tenminste, laat ik zo zeggen, als je dan wat buiten de gebaande paden zou willen denken, dan zou het afdwingen via belastingregimes met belastingmaatregelen, zeggen dus een huis in de klasse f hebben niet meer toestaan of dwingen zwaarder te belasten. Dus de die carot of een stick, zal ik maar zeggen. Maar niet alleen de verleidingstactiek gebruiken die vaak gebruikt wordt met veel folders en subsidies, maar ook af te dwingen met maatregelen en doelstellingen.

De voorzitter: De heer Put van de Dordtse ondernemers wil hier op reageren.

De heer Put: Ja, ik wil even toch benadrukken dat we de bedrijven niet moeten vergeten, die denken misschien net een beetje anders dan een gemiddelde burger. Die komen wel in beweging als er een wetgeving komt, maar ze gaan echt hardlopen als ze enthousiast worden of als ze denken hier ga ik succes mee halen of ik zie een andere ondernemers succes behalen en ik wil dat ook. Dus daar moet je echt een aparte strategie op p uitoefenen. En ik denk dat er zeker besparingsmogelijkheden ook zijn bij het bedrijfsleven. Maar daar is vooral de essentie niet zozeer kennis, maar wel om enthousiasmering en ontzorgen. Dus dan moet je een plan maken waarbij ze gewoon, ja dat anderen bedenken hoe zij het moeten doen. En dan gaan ze echt wel in beweging komen.

De voorzitter: Mevrouw Stolk, u was er net helemaal niet.

Mevrouw Stolk: Ik schuif toch even ...

De voorzitter: Het is een beeldvormende sessie, dus dat mag.

Mevrouw Stolk: Ik was even wat drinken

De voorzitter: Ik ga eerst even naar u en daarna ga ik naar de heer Van der Meer en dan pak ik zelf het stokje nog even terug daarna. Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Ja, ik heb even een vraag. Is wel een interessante discussie en die mijnheer van HVC zegt, weet je, je moet soms ook af gaan dwingen. Maar dan heeft u het ook over energielabels f, dat zijn vaak de mensen die het niet kunnen betalen en die

vaak ook denken van ja weet je, de die energietransitie is eigenlijk het laatste waar ik aan denk. Maar wat zouden wij daar als gemeente dan aan moeten doen?

De heer Ten Elshof: Ik probeerde de discussie, we hebben een rondetafel en mogen daarbij onze input leveren en ik heb de vraag zo opgepakt van wat kunnen we nog meer doen wat nog niet gedaan is. Een ik wilde iets toevoegen, iets nieuws inbrengen als einde van het stimuleren. En het folders rondbrengen en proberen mensen in beweging te krijgen, dat moeten we blijven doen. Ik denk dat niet alle huizen die een f-label hebben de smalste schouders hebben, er zijn ook veel huizen die zich eigenlijk niet zo druk maken over de kosten van energie maar die we gewoon betalen en dat voor lief nemen. Daar kan best wel druk op komen. Dus dat was mijn initiatief, ik ben er niet een warm voorstander van harde maatregelen of, maar dat instrument afdwingen met belastingmaatregelen, ja ik denk dat dat wel een vaak ongebruikt middel is waar nog wat ruimte zit.

De voorzitter: Dank u wel. Voordat we doorgaan met het onderwerp, want mijn taak als voorzitter is natuurlijk om de tijd te bewaken en de raadsleden zo een beetje aan te sturen dat ze alle informatie eruit kunnen halen. Mij valt op, we hebben het over de opwekking gehad en nu ook over de energiebesparing. Maar er staat natuurlijk nog meer het raadsvoorstel, bijvoorbeeld een warmtenet. Dus ik vroeg me af zijn er commissieleden met andere vragen dan de onderwerpen waar we het net over hebben gehad? De heer Noldus.

De heer Noldus: Ja voorzitter, een vraag die gaat vooral over de bedrijven en de congestie die net genoemd werd, richting de DOV. Veel bedrijven, inwoners ook, maar veel bedrijven hebben last van congestie op het net. Welke afstemming loopt er ook met Stedin? Misschien kan Stedin daar ook op reageren en wat voor oplossingen liggen daar ook voor handen waar we als gemeente dan iets op kunnen doen? Ik weet initiatieven voor de afstemming met de burens, afstemming met Stedin op zwaarte, maar ook investeren in het net qua capaciteit, maar ook de slimmigheden in het net. Wat kan? Ik ben benieuwd wat daarover gezegd kan worden. En ik hoorde Drechtse Energie ook zeggen dat ze bezig zijn met initiatieven voor zon op dak bij ondernemers. Of dat dan ook iets is wat bij de Dordtse Ondernemingsvereniging of andere partijen actief op het netvlies staat.

De voorzitter: Zeker. De heer Dijk.

De voorzitter: Netcongestie is inderdaad in Dordrecht, de industrie, inderdaad is er netcongestie. Niet op opname, dus stroomgebruik, maar wel op teruglevering. Dat zijn de zonnepanelen, daar inderdaad netcongestie, 2025 bouwen we daar een nieuw station, dan zijn die problemen er niet meer. Maar het is wel zaak om gezamenlijk daar het gesprek over te gaan te voeren met de verschillende partijen zodat we weten wat er aankomt. Ik in mijn pitch gaf ik ook aan dat we soms lang moeten bouwen en dat betekent dat we, en dat hebben we ook echt bij deze gemeente Dordrecht een heel goed overleg met elkaar, zodat we weten dat er aankomt. Maar die glazen bol vullen, dat is voor ons echt het belangrijkste. Zodat we op tijd kunnen anticiperen.

De voorzitter: Helder. U heeft een vervolgvraag?

De heer Noldus: Mijn vervolgvraag is, is de enige oplossing om de capaciteit te verzwaren? Of zijn er nog meerdere instrumenten? Ik weet dat de landelijk verschillende pilots zijn, maar ik weet niet precies wat de uitrolbaarheid in verschillende regio's daarvan is.

De heer Dijk: Er zijn flexmogelijkheden, zoals we die noemen. Dus je kan kijken of partijen, want het gaat over piekcapaciteit en die piekcapaciteit is als wij 's avonds thuiskomen dan moet je voorstellen dat alle die elektrische auto's, of dat mensen gaan koken. Of juist in de ochtend hebben we ook een piekcapaciteit, maar dat je juist gaat kijken, wij gaan ook bedrijven actief in de regio, bellen we op, kan jij je capaciteit op een bepaald moment zachter zetten. Dus dat soort mogelijkheden worden onderzocht, de flexmogelijkheden.

De voorzitter: Even voor de laatste commissieleden die misschien denken het is halfelf. Dat stond inderdaad op het schema. Maar we kunnen uitlopen tot 11 uur. Dus ik kijk even om mij heen, want ik heb het idee dat daar wel behoefte is. Is uitloopt 11 uur goed? Ja, oké. De heer De Vries, ik heb uw vinger gezien, maar de heer Wringer zat langer met zijn vinger omhoog. Dus die eerst aan de beurt en dan bent u aan de beurt.

De heer Wringer: Ja, dank voorzitter. Eerst nog een korte opmerking over die 90-10-verhouding. Ik denk dat ik we even verder moeten kijken dan het eiland van Dordrecht, want zo gauw je de Moerdijkbrug over rijdt, dan zie je tientallen windturbines staan, dus ik denk dat lost zich vanzelf wel op. Maar we hebben natuurlijk een masterplan, de regionale energietransitie, dit jaar moeten we versie 2.0 opleveren. En ik zou zeggen alle partijen die aan tafel zitten kunnen hun kennis, visie, ideeën, daar ook graag delen met het college en de ambtenaren, zodat we een zo best mogelijke transitie hebben voor de stad Dordrecht. Dat wil ik even.

De voorzitter: Duidelijke oproep, Dank u wel. Volgens mij zien de organisaties dat ook wel zitten. De heer De Vries.

De heer De Vries: Dank u wel, voorzitter. Om de klimaatdoelstellingen te halen zal Nederland de komende jaren waarschijnlijk tienduizenden mensen nodig hebben met een technische beroepsopleiding. Maar zoals het er nu voorstaat denk ik dat het aantal mensen met de juiste opleiding juist gaat dalen. Is Stedin proactief bezig om daar iets aan te proberen om mensen binnen te krijgen en zorgen dat ze? Want zonder die mensen staat en valt alles.

De heer Dijk: Ja wij hebben, één van onze van onze strategieën is bouwen en beheren en daar hebben we dit soort mensen nodig. Dus daar hebben we een actieve werving op lopen om dit soort mensen binnen te halen. Dus ja, we kennen de uitdaging en we zijn daar actief op bezig om deze mensen binnen te houden en te behouden, want één ding is om ze binnen te trekken, maar ze moeten ook willen blijven werken. Dus daar zijn we mee bezig.

De voorzitter: Sloot niet helemaal aan bij raadsvoorstel, de heer De Vries, maar kreeg wel een heel mooi antwoord. De heer Portier.

De heer Portier: Ik had eigenlijk een vraagje voor HVC, want een van de meest punten in energietransitie die in deze regio de meeste zorgen baart is het warmtenet. Dat wordt nu versneld uitgerold. Het is nog helemaal gebaseerd op hoge temperatuur, verbranding van deels gas en deels huis-, restafval. Wat natuurlijk aan het afnemen is, gelukkig. Als er straks een transitie komt naar geothermie, wat op ons eiland nog niet ter beschikking is, maar misschien uit de buurt gehaald kan worden. In hoeverre is er dan sprake van een desinvestering? Want ik neem aan dat de buizen die in de grond liggen, dat die wel gebruikt kunnen worden. Maar alle aansluitingen in de huizen, in gebouwen et cetera, kunnen we die één op één dan overzetten, overgaan op een lagere temperatuur? Of moet daar ook het een en ander aan gebeuren?

De voorzitter: In hoeverre is er sprake van desinvestering? Dat was de vraag die ik hoorde.

De heer Ten Elshof: De huidige bron van warmte voor het warmtenet is de afvalcentrale in Dordrecht en dat is een duurzamere bron dan de gascentrales, tenminste als je alleen maar het gas verbrand voor het verwarmen van het huis, is dat minder duurzaam dan de restwarmte te gebruiken die het toch is. Maar uw conclusie volg ik volledig. De toekomstige warmtebronnen van het warmtenet zullen andere bronnen zijn. Vandaag wordt ook bij de slibverbranding, slibverdrogingsinstallatie wordt warmte die normaal uit de schoorsteen gaat nu gebruikt voor het warmen van het Warmtenet en dat is al lagere temperatuurwarmte. We zijn bezig in Sliedrecht om een geothermieput te ontwikkelen die uiteindelijk Sliedrecht, Papendrecht, maar uiteindelijk ook het Drechtse net kan voeden. Dus die bronnen die straks het net gaan vullen, dat zijn meer meerdere bronnen en wij zijn ons volledig bewust van het feit dat wij, ook wij hopen dat er minder restafval komt dat verbrand gaat worden en daarmee dus een andere bron zou moeten komen voor het warmtenet. Lage temperatuurwarmte is geen probleem voor het warmtenet, zeker niet voor de nieuwe aansluiting in de warmtewisselaar die in het huis komt, die kan ook die minder warme warmte leveren.

Alleen de binnenhuisinstallatie, de schil om het huis moet wel toegerust zijn om met 70 graden de warmte goed kwijt te kunnen in het huis. Dus je hebt grote radiatoren nodig of betere isolatieschillen aan de buitenkant. Dus dat is niet zozeer het warmtenet en zeker geen desinvestering in het warmtenet.

De voorzitter: Heel helder antwoord, dank u wel. Daar wil de heer Ouwehand nog even snel op reageren.

De heer Ouwehand: Ja, ik kan er wel even snel op reageren, want het gaat voornamelijk om achter de voordeur en dat betekent dat je ziet bij een aantal projecten die er nu zijn, dat er best wel veel kosten zijn die bij een huurder liggen als je aangekoppeld wordt op een warmtenet. En vaak is daar, wordt daar niet voldoende rekening mee gehouden en dat betekent dat mensen die in woningbouwcomplexen zitten vaak ook hier met deze kosten geconfronteerd worden. En daarnaast ben ik het met mijn buurman eens, een essentiële voorwaarde is om die woningen ook goed geïsoleerd te hebben, want anders dan blijft dat gewoon natuurlijk rondpompen en die warmte is weer zo weg.

De voorzitter: Helder. Ik zag eerst de heer Groenewege, dus die krijgt van mij de beurt.

De heer Groenewege: Dank u wel. Ja, dat gaat eigenlijk over hetzelfde onderwerp. Ik heb het idee dat het college net open is met het warmtenet, you get warmtenet en you get the warmtenet, maar er zijn natuurlijk nog meer oplossingen en ik maak me best wel zorgen als er bijvoorbeeld nieuwbouwwoningen die goed geïsoleerd zijn aangesloten worden op zo'n oplossing, in plaats van dat ze een elektrische warmtepomp krijgen. Is er wel genoeg warmtenet beschikbaar in Dordrecht voor iedereen? Of moet het college ook inzetten op andere warmteoplossingen voor bijvoorbeeld goed geïsoleerde nieuwbouwwoningen?

De voorzitter: Mevrouw Stolk en ik konden de grap heel erg waarderen. Wie wil hier wat op zeggen? De heer '...'.

De heer ...: Ja, ik heb eigenlijk eerst nog een antwoord op de vraag van mevrouw Stolk, want volgens mij heeft die niet echt een antwoord gehad. Ja, nee dus, dan geven we hem. Juist voor die lage inkomens denk ik dat het erg belangrijk is dat je ze helpt met te zorgen dat het voor elkaar komt. We zijn destijds in 2018 al toen we daar ook een soort blokproject hadden, wat helaas min of meer gesmoord is, maar waar we toen echt ons best voor hebben gedaan, is dat je investeert in die woningen, dan moet je dus geld krijgen voor investering en dat je dat echt compenseert als het ware, dus eigenlijk ook dat je het koppelt aan hun maandelijkse energielasten. Zodat je daadwerkelijk uit de energiebesparing die investering ook voor elkaar krijgt. Dus dat ze daarmee niet stijgen in hun energielasten. Nou als ze dat toen hadden gedaan, want de energieprijs is enorm gestegen. Dus waren die mensen allemaal spekkopers geweest, juist in Krabbehof. Maar de gemeente wilde graag campagnes en die wilde nog niet zo met de burens samen gaan werken.

De voorzitter: Dank u wel. Ja, dan ga ik nu naar de heer Van der Meer, want die heb ik net overgeslagen, dat was niet aardig.

De heer Van der Meer: Ja, er zijn allerlei dingen over tafel gegaan die allemaal te maken hebben met wat burgers op bedrijven zelf moet moeten doen of samen moeten doen. Maar tegelijkertijd is daarbij steeds aangegeven, daar is ondersteuning voor nodig. En mijn vraag aan verschillende mensen die het over die participatie, ook van bedrijven, hebben gehad is dus, wat zouden jullie nou graag van de gemeente willen aan ondersteuning voor mensen om te isoleren, om te bedenken wat voor warmte er nodig is, wat voor ondersteuning hebben bedrijven nodig waar de gemeente iets aan kan doen?

De voorzitter: De heer Put wil hier graag op reageren.

De heer Put: Ja, en dan pak ik gelijk de vraag van mijnheer Noldus mee over inderdaad het verzoek van, of is het mogelijk om vanuit de bedrijven bijvoorbeeld de daken ter beschikking te stellen et cetera. Hoe ziet die samenwerkingen er uit? Wat bedrijven denk ik vooral nodig hebben is hulp. Noem het ontzorging. Nog niet, natuurlijk, als je een financieel aantrekkelijk aanbod doet of een stuk subsidie geeft bij investeringen, dan is dat prettig. Maar ze hebben vooral ontzorging nodig. Dus gedoe wegnemen, zorgen dat iemand anders bedenkt hoe het zou moeten voor hen en dat het dan geïmplementeerd kan worden. Ik denk dat dat de belangrijkste hulpvraag is die daarvandaan komt. In de waan van de dag hebben ze zelf geen tijd en misschien ook wel eerlijk gezegd niet

zoveel interesse om daarmee aan de slag te gaan. Andere prioriteiten dan. Ik denk zeker dat zij bereid zijn om hun daken ter beschikking te stellen. Maar ook daarvoor geldt weer dat de gemiddelde ondernemer dan al gauw denkt, ja maar dat geeft gedoe, wat betekent dat? Welke risico's zitten daar voor mij aan? Maar in de kern is de bereidheid om als ze die stroom zelf niet nodig hebben om daar op te wekken voor anderen met een met hun eigen dak. Dus als je daar bepaalde uitwisseling kan plaats laten vinden tussen bedrijven en burgers, dan denk ik dat je een hele stap verder bent. Sterker nog, dan denk ik dat je ook in de buurt van oplossingen bent van bijvoorbeeld die congestie, want dan kan je lokaal opwekken en lokaal gebruiken. En dat is een van de oplossingen denk ik waar u op doelt vanuit Stedin voor wat betreft flexoplossingen et cetera. Dan ga je die hoofdinfrastructuren ook minder zwaar belasten. Ik denk ook dat we daarnaartoe moeten, veel meer lokale oplossingen, meer creativiteit, en samenwerking tussen bedrijven en burgers en niet op aparte kolommen beschouwen.

De voorzitter: Heel helder en bedankt dat u de vraag van de heer Noldus zelf heeft onthouden. Hij was mij even ontglipt. HVC.

De heer Ten Elshof: Ik wil graag de vraag van mijnheer Groenewege beantwoorden, want die is volgens mij niet beantwoord. Of alle nieuwe woningen in Dordrecht aan een warmtenet moeten. En ik denk dat de verhoudingen in hoeveel gevallen is een warmtenet een oplossing en waar is een andere oplossing? Daar verschillen de meningen over, maar dat zit op de 30 procent van de Nederlandse huishoudens zal waarschijnlijk op een warmtenet kunnen, sommigen zeggen daar 40 procent, sommigen zeggen 20 procent. Ik denk in Dordrecht, het heeft een beetje te maken met wat voor type huizen heb je, van welke bouwjaar of een aantal oplossingen. Maar wij zijn zeker als HVC niet van plan om alle woonhuizen in Dordrecht van een warmteaansluiting te voorzien. Het is een deeloplossing. Er zijn bij heel veel situaties ook, zeker nieuwbouwhuizen die goed geïsoleerd zijn, andere oplossingen die efficiënter zijn. Soms is het wel zo dat om in die oude buurten te komen moet je door die nieuwe buurten en dan kan je, als je daarachter wil komen, Waarom doe je die tussenliggende buurt dan niet ook op dat warmtenet omdat dat met name in die hoogtemperatuur die nodig is daarachter noodzakelijk is. Dan is het vaak efficiënt om toch die nieuwbouwwijk op dat warmtenet aan te sluiten, ondanks dat het verbruik maar heel beperkt en minimaal is. Maar het is zeker niet zo dat alle nieuwbouwwoningen in Dordrecht op een warmtenet zouden moeten.

De voorzitter: De heer '...'.

De heer ...: Ik heb daar een inderdaad kleine aanvulling op, juist op uw vraag, wat ons betreft, want we zien natuurlijk ook in de warmtetransitie visie dat de gemeente graag volgens mij ongeveer naar 90 procent woningen aansluit op het warmtenet in Dordrecht. Volgens mij zit HVC daar ook wel lager in zijn mensen. Maar wat ook in die transitievisie staat is dat, een aantal woningen niet, maar heel veel wijken die staan gepland ver na 2040 en dan staat er tegelijkertijd bij in die visie, dan gaan we kijken of het wel of niet lukt. Wij denken, de vraag is maar of je zoveel kan versnellen dat dat je al die woningen aan kan sluiten. Bovendien zijn dat ook woningen vaak achterin Sterrenburg, in Dubbeldam, noem het maar. De vraag is of je dat ook allemaal gaat lukken met toch woningen in vrij lage dichtheid. Dus eigenlijk zijn wij wel voorstander dat je als gemeente ook toch inzet, niet alleen op warmtenet, maar in een breed palet in de aanbidding.

Intussen hebben we ook een aantal voorbeelden dat het eigenlijk prima gaat met een warmtepomp, het all electric, en dat je daar ook woningen uit de jaren dertig goed mee kan verwarmen en dat je daar uiteindelijk zelfs een stuk goedkoper uit bent doordat je inderdaad geen gas meer gebruikt, alleen nog elektriciteit. In ieder geval een extra middel om op in te zetten, juist ook voor een bredere aanpak.

De voorzitter: Helder, dank u wel. Ik zie, wacht even, ik zie twee vingers links van mij, of rechts van mij en één vinger links. Jullie zitten verkeerde om qua partijen. De heer Van der Meer en de heer Groenewege, jullie vragen gaan over dit onderwerp? Waar we het nu over hebben> De heer Noldus, gaat uw vraag ook over dit onderwerp? Dan ga ik gewoon het rijtje even aflopen. Heer Van de Meer, mag u eerst.

De heer Van der Meer: Ik wou de heer '...' vragen of hij ook nog even op mijn vraag reageert. Die hij hangt hier wel mee samen, namelijk wat voor ondersteuning? U had het zo straks over professionalisering. Waar moet ik me bij voorstellen? Hoeveel fte? Hoeveel geld is daar voor nodig in uw visie?

De voorzitter: Daar kunt u concreet antwoord op geven, mijnheer '...'

De heer ...: Niet in fte's berekend uiteindelijk. Dat zou ik overigens wel kunnen doen. Ik heb een jaar geleden een notitie gestuurd waar je eigenlijk de hele woningvoorraad, met name de particuliere woningvoorraad, opknipt in projectjes van pakweg honderd woningen waar je grofweg misschien wel drie keer langs moet komen, want de eerste keer doet er een bepaald percentage mee, de tweede keer doet de middengroep mee en dan heb je nog een veegpost achteraan.

Wat we natuurlijk wel zien op dit moment met onze vrijwilligers dat dat op die manier niet gaat lukken. Wij kunnen niet als vrijwilligersstichting met alleen een vrijwilligersbijdrage al die projecten gaan trekken, zoveel vrijwilligers zijn er überhaupt niet. En dat betekent dat alleen al daarom professionele ondersteuning nodig is. Ja, dat zou via onze stichting kunnen, dan moeten we daadwerkelijk veranderen met onze stichting, een nieuwe vorm, dan krijgen we echt personeel. Maar goed, het gaat ons vooral dat het gebeurt. Het gaat niet om Drechtse Stroom, het gaat om Dordrecht.

De voorzitter: Er zijn meerdere opties om een doel te bereiken.

De heer ...: In de gauwigheid in die notitie nog heel even nagekeken, dan bijvoorbeeld voor de eengezinswoning in de particuliere sector, gaat het ongeveer om 1.500 woningen gemiddeld per jaar. En de veronderstelling dat je niet gelijk op stoom bent, Dus in het midden heb je op een gegeven moment 2.500 woningen per jaar wat je moet doen. Gedeeld door honderd, dan heb je 250 of ...

De voorzitter: De beantwoording is redelijk duidelijk. Gezien de tijd moeten we even door.

De heer ...: Stuur die notitie nog maar een keer.

De voorzitter: Er wordt wederom een notitie beloofd aan tafel. Gaan we naar de vraag van de heer Groenewege.

De heer Groenewege: Die reactie vanuit HVC baart mij eigenlijk wel zorgen, dat maar 30 procent van de woningen eigenlijk geschikt is voor de aansluiting op een warmtenet, als ik dat goed begrijp. Want ik heb het idee dat er weinig andere warmte oplossingen broeien binnen het college en wellicht heeft iemand anders die hier aan tafel zit daar ook nog een mening over, daar ben ik dan wel benieuwd naar. Want ik heb het idee dat ons college daar dan meer op zou moeten inzetten.

De heer Ten Elshof: Ik heb gezegd een schaal, dat er meningen zijn en dat gaat niet specifiek over, ik denk dat de ambitie van de gemeente Dordrecht, van het college groter is. Ik heb net het woord opgejaagd gebruikt. Ik heb het gevoel dat de gemeente Dordrecht het college graag meer snelheid wil maken. Ik voel dat als een steun in de rug, wind in de rug. Het coöperatieve, de woningcorporaties hebben behoorlijk hun nek uitgestoken, die hebben zich behoorlijk ingespannen om veel bezit aan te sluiten en zijn de startmotor geweest van een behoorlijke hoeveelheid warmtenet. De volgende stap, en daar verschillen wij mogelijk een beetje van mening, hoe gaan die particulieren diezelfde transitie maken? Want iedere woningbouwcorporatie gaat over veel woningen, iedere individuele woningbezitter kunnen wij niet dwingen om naar het warmtenet te gaan. En daar, hoe snel gaat die acceptatie? Volgens mij heeft iedereen aan deze tafel aangegeven dat het alleen maar gaat als die burger, die woningbezitter, het zelf wil. En hoe snel gaat dat? En daar kunnen we heel veel stimuleren. En er zijn ook heel veel subsidieregimes in wording die woningbouwcorporaties zijn geholpen met een subsidie die specifiek voor die woningbouwcorporaties is gegeven. Er komt medio dit jaar al een subsidie voor woningbezitters. En hoe gaat die aanslaan?

Gaat hij echt de duw geven die nodig is? Of wordt die aarzelend opgepakt? Dat weten we niet. Ik denk dat een financiële steun in de rug wel helpt. Maar bij zon hebben we ook gezien dat dat niet zaligmakend is.

De voorzitter: Dank u wel. Ik had beloofd om eerst naar de heer Noldus te gaan. Heeft u nog een vraag? Of is die ondertussen beantwoord?

De heer Noldus: Hij is grotendeels beantwoord. Het ging inderdaad over het aansluiten van individuele woningen. Ik ben wel benieuwd of HVC iets kan zeggen of er al veel vraag is en hoe HVC de komende periode is toegerust om dat te gaan ondersteunen, of dat de volledige focus ligt op groepsaansluitingen, zeg ik dan maar even voor het gemak.

De heer Ten Elshof: Het nadeel van een warmtesysteem is, is dat het een collectief systeem is. Is gelijk ook het voordeel. Dus je hebt veel massa nodig, het is een volumeaanpak. Zijn wij toegerust op individuele? Wij krijgen het laatste jaar heel veel aanvragen van individuele aansluitingen. Logischerwijs als gevolg van hoge gasprijzen. Helaas kunnen wij niet op iedere vraag positief antwoorden, als het net niet in de buurt is, is dat net niet in de buurt en is het vaak veel te duur om het net daar aan te leggen. Dus wij hebben groepen nodig, wijken nodig, wijkplannen nodig, waarbij we de gemeente ook oproepen om wijkplannen te maken, helderheid te geven aan wijken. Over tien jaar gaat het gas eruit en over tien jaar moet een alternatief hebben. Wij zorgen voor een infrastructuur die warmte zal geven, als u individueel van dat warmtenet geen gebruik wil maken, even goede vrienden. Maar over tien jaar gaat wel het gas eruit. Dat is onderdeel van het wijkplan. Dus wij roepen de gemeente op, een vraag van mijnheer

Van der Meer, wat kan de gemeente doen? Heldere wijkplannen maken waar op lange termijn duidelijk wordt gemaakt aan de burgers wat voor hun wijk de oplossing is, maar ze wel de tijd geven om naartoe te groeien. Als het te dichtbij is, dan zet je voor ze voor een fait accompli.

De voorzitter: Dank u wel. U vraag is zo wel beantwoord? U mag nog één klein verdiepende vraag stellen. Want ik had nog een andere beurt beloofd.

De heer Noldus: Op dit moment kunnen dus individuele woningeigenaren in bepaalde gebieden wel aansluiten?

De heer Ten Elshof: Het kan wel, het gebeurt heel weinig. We hebben in Sliedrecht is daar zelfs een hele subsidie geweest en dan gaan wij heel actief de wijk in en dan krijgen we tien aansluitingen. En daar stop je heel veel geld in.

De voorzitter: Het kan wel. Dank u wel. De heer Ouwehand, u moest een tijdje wachten, dank u wel daarvoor, gaat uw gang.

De heer Ouwehand: De discussie is volgens mij heel boeiend. Ik wilde terugkomen op die mevrouw, over eigenlijk de sociale kant van de energietransitie.

De voorzitter: Dat is mevrouw Stolk.

De heer Ouwehand: Mevrouw Stolk. In het rapport van PBL is een behoorlijke passage gewijd aan de vraag die u stelde. En daar is eigenlijk gezegd de diversiteit van de burgers moet als uitgangspunt gekozen worden, omdat je anders gewoon te veel vanuit één richting denkt en daardoor ook heel veel weerstand ontstaat in de samenleving. Het tweede is als voorbeeld, als je gaat kijken naar de energiesubsidiewijzer, dan kan je kijken welke regelingen er zijn in Dordrecht. Ik heb het net gedaan. Voor huurders nul, voor VvE's een stuk of vier en voor woningeigenaren een stuk of acht. Dus dan zie je al hoe scheef die energietransitie is. En als je dan ook realiseert dat de woningbouwcorporaties niet altijd vooruitstrevend zijn om huizen comfortabel te maken door betere energiebesparing et cetera, ligt hier een waanzinnige opgave. En als we die mensen niet meekrijgen in die transitie op een goede manier, dan gaat het ook effect hebben op de totale transitie. Want we moeten zoveel mogelijk alle burgers van Dordrecht in dit verhaal meenemen. Dus mijn aanbeveling naar de gemeenteraad is, kijk nog eens een keer kritisch naar de huurders in deze gemeente en wat je hier aan kleine dingen kan doen. De gemeente Leiden bijvoorbeeld heeft ook voor huurders een aantal jaren een vorm van een duurzaamheidsleiding gehad en ook subsidie voor kleine aanpassingen in de woningen. En daar was ook met bijvoorbeeld Leidse Sleutels, maar andere die grote woningcorporaties ...

De voorzitter: De heer '...' wil reageren dat mag van mij tussendoor.

De heer ...: Wat dat betreft kunnen we, het is niet echt een subsidieregeling, maar wat intussen wel is, het is eigenlijk in de Drechtse Stroom ooit begonnen dat wij inderdaad daadwerkelijk met huurders overleggen of we kleine dingen konden brengen. Op een gegeven moment ook met vrijwilligers was dat toch moeilijk te realiseren. Bij ons is op een gegeven moment de aanpak voor energiearmoede, twee jaar geleden in coronatijd

is dat ontstaan. Dat heeft geresulteerd intussen in een zelfstandige energiehulp punt nl. En wat juist ook door de gemeente geheel wordt betaald en waar mensen op de bakfiets langskomen om juist de kleine dingen aan te brengen en mensen daadwerkelijk te adviseren hoe ze direct, dus juist huurders, hun energielasten omlaag kunnen brengen. Tochtstripjes, weet ik veel, maar ook adviezen hoe ze met de cv omgaan, temperatuur wat lager zetten, eventueel gordijnen dicht 's avonds, dat soort dingen.

De voorzitter: Naar de mensen toe hoor ik.

De heer ...: Naar de mensen toe en dat werkt ook heel goed. Het stroomt met aanvragen binnen, dus ze kunnen het ook nauwelijks aan. Er komen steeds meer energiehulpen op de bakfiets

De voorzitter: Helder, dank u wel. Even omwille van de tijd ga ik even de commissie rondkijken. Want vanavond was dit een beeldvormende sessie over het raadsvoorstel. Energietransitie. Is er behoefte aan nog meer beeldvorming? Of is er vanavond genoeg informatie opgehaald om hier een oordeel over te vormen? Als eerste vraag? Ik zie geknik, is er geen commissie die daar iets over wil zeggen? De heer Groenewege.

De heer Groenewege: Ik heb het niet helemaal scherp. Maar ik dacht dat er ook nog parallel een technische vragenronde was. Wat daar de voortgang?

De voorzitter: Vorige week is er een presentatie geweest over dit onderwerp, over het wetsvoorstel en uit die beeldvormende sessie is gekomen we willen graag technische vragen stellen. Die zijn gesteld en die zijn vandaag beantwoord en toegevoegd aan de stukken. Die kunt u lezen. De heer Noldus.

De heer Noldus: Dan kom ik op het punt dat ik eigenlijk had. U gaf aan het begin van de vergadering aan dat de vragen zijn beantwoord. Ik zie nu twee vragen beantwoord, althans die kan ik terugvinden. Er zijn best wel wat meer vragen gesteld. Dus de vraag of de aanvullende vragen dan nog komen.

De voorzitter: Even een oproep om de rest van de vraag ook beantwoord naar de raads- en commissieleden toe te sturen. De heer Wringer wil daarop reageren. Gaat uw gang.

De heer Wringer: Na deze avond zijn er misschien wel extra nieuwe technische vragen op komen borrelen. Dus die willen we ook nog even stellen.

De voorzitter: Er wordt een voorstel gedaan om nog meer technische vragen te stellen. Mevrouw Stolk.

Mevrouw Stolk: Zijn er al woningcorporaties uitgenodigd. Want ik ben vanavond heel erg getriiggerd door de manier van, ik zit u nu aan te kijken, maar u bent van ...

De voorzitter: Mevrouw Stolk, er zijn een hele hoop partijen uitgenodigd, volgens mij zaten er ook wat wooncorporaties tussen. Laurette zegt ja. Klopt, ik spreek de waarheid gelukkig. En ik wil wel commissieleden even meegeven, dit onderwerp is natuurlijk superbelangrijk en heel erg breed. Maar hier gaat het even over het raadsvoorstel, willen

we dat nog meer beeldvormend, of kan dat naar de oordeelsvorming? De heer Van der Meer.

De heer Van der Meer: Het gaat over een startnotitie voor de periode waar we nu inzetten, voor deze raadsperiode. We gaan het nog hebben over de bredere startnotitie Klimaatneutraal 2040. Daar zal veel meer discussie nog over nodig zijn. Dus ik denk dat we op zich informatie genoeg hebben en wel de politieke vraag moeten stellen. En voor mij zou een belangrijke politieke vraag zijn, zetten we met de stappen die we nu gaan zetten, al dan niet na aanscherping van de doorstartnotitie, doen we dan genoeg om op stoom te zijn voor 2030-2040?

De voorzitter: Dus dit raadsvoorstel oordeelsvormend bespreken met de politieke vraag eigenlijk, doen we hiermee genoeg? En de heer Van der Meer merkt inderdaad heel slim op, dit onderwerp komt vaker voorbij en dat is ook gelijk aan de organisatie hier aan tafel die heel erg betrokken zijn, u zult nog vaker gehoord worden waarschijnlijk. Maar even voor de commissie, een oordeelsvormende sessie met de politieke vraag over dit raadsvoorstel, doen we zo genoeg? Hessel heeft het mooier geformuleerd op zijn blaadje, wel hoor. Ik zie, toch wel de heer Groenewegen.

De heer Groenewege: Ik ben het daar wel mee eens. Maar ik denk dat we ook wat specificiteit kunnen toevoegen, door bijvoorbeeld specifiek de vraag te stellen, moeten we meer windenergie realiseren op het eiland van Dordrecht? En moeten we het college aansporen om meer warmteoplossingen te stimuleren dan alleen het warmtenet?

De voorzitter: Oké, dat valt inderdaad onder de pijlers, dat klopt. Met toevoeging van de heer Groenewege, kan de commissie instemmen? Ik hoor geen nee, dus dat beschouw ik als een ja. Dus ik trekt de conclusie dat dit raadsvoorstel oordeelsvormend besproken gaat worden met de politieke vraag die de heer Van der Meer noemt en de toevoeging van de heer Groenewege. En er is inderdaad een gaatje in de agenda daarvoor op 18 april, dus dat is al hartstikke vlot. Dan rest mij alleen nog om de organisaties heel erg te bedanken. U heeft u goed laten horen vanavond. Het was een helder verhaal, het was ook echt bruikbaar, heb ik gemerkt. Dus bedankt daarvoor. We gaan u zeker nog een keertje zien. Commissieleden ook bedankt voor de goede vraagstelling en voordat we allemaal opstaan en weggaan wilde ik nog iemand heel hartelijk bedanken, want dit was de laatste vergadering van onze commissiegriffier, Hessel Boom. Dus even een klein applausje voor Hessel. Dank je wel, Hessel en veel succes met je verdere carrière.

De heer Boom: Jullie bedankt, dank je wel.

De voorzitter: Fijne avond allemaal.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 16 mei 2023.

De griffier,

De voorzitter,

A.E.T. Wepster

A.W. Kolff